
REVOLUȚIA PROLETARĂ
ȘI RENEGATUL KAUTSKY ⁹⁵

*Scris în octombrie — nu mai
târziu de 10 noiembrie 1918 ;
anexa II — după 10 noiembrie 1918*

*Publicat în volum în 1918,
în editura „Kommunist”, Moscova*

*Se tipărește după textul cărții,
confruntat cu manuscrisul*

Ленин
Російская Коммунистическая Партия (большевики).

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Н. Ленинъ (Вл. Ульяновъ).

*ЗКС.
и
попу*

ПРОЛЕТАРСКАЯ РЕВОЛЮЦІЯ И РЕНЕГАТЪ КАУТСКІЙ.

Цена 3 руб.

Книгоиздательство „КОММУНИСТЪ“.

МОСКВА:

ПЕТРОГРАДЪ:

- 1) Сретенка (уг. Рыбникова пер.), д. 8.
Тел. 4-70-48; 3-15-00.
2) 2-ой домъ Советовъ, Театр. пл.

- 1) Поварской пер., д. № 2, кв. 9 и 10.
Тел. 2-27-42.
2) Литейный проспектъ, д. 48.

1918.

Coperta cărții „Revoluția proletară și renegatul Kautsky”
cu însemnări făcute de V. I. Lenin.

Micșorat

PREFAȚĂ

Broșura lui Kautsky „Dictatura proletariatului“, recent apărută la Viena (Wien, 1918, Ignaz Brand, 63 p.), este un exemplu care ilustrează cât se poate de grăitor arhi-rușinosul faliment total al Internaționalei a II-a, despre care vorbesc de mult toți socialiștii cinstiți din toate țările. Problema revoluției proletare se pune acum în mod practic la ordinea zilei într-o serie întregă de state. De aceea este necesară o analiză a sofismelor de renegeat ale lui Kautsky și a totalei lui deziceri de marxism.

Mai întâi însă trebuie să subliniem că încă de la începutul războiului, autorul acestor rînduri a atras nu o dată atenția asupra faptului că Kautsky a rupt-o cu marxismul. O serie de articole publicate în 1914—1916 în străinătate, în ziarul „Soțial-Demokrat“⁹⁶ și în revista „Kommunist“⁹⁷, au fost consacrate acestei chestiuni. Respectivele articole au apărut în culegerea: G. Zinoviev și N. Lenin, „Împotriva curentului“, Petrograd, 1918 (550 p.), editată de Sovietul din Petrograd. Într-o broșură apărută la Geneva în 1915 și tradusă tot atunci în limbile germană și franceză⁹⁸ scriam despre „kautskism“ :

„Kautsky, cea mai mare somitate a Internaționalei a II-a, oferă un exemplu cât se poate de tipic și de grăitor al felului în care recunoașterea în vorbe a marxismului a dus în fapt la transformarea lui în «struvism» sau în «brentanism» (adică într-o doctrină burghezo-liberală care recunoaște o luptă «de clasă» nerevoluționară a pro-

letariatului, idee care a fost deosebit de pregnant formulată de autorul rus Struve și de economistul german Brentano). Același lucru se vede și din exemplul lui Plehanov. Prin sofisme vădite, marxismul este golit de conținutul său viu, revoluționar; se recunoaște *totul* din marxism, *în afară de* mijloacele revoluționare de luptă, de propagarea și pregătirea acestora, de educarea maselor tocmai în această direcție. Kautsky «împacă» în mod neprincipial ideea fundamentală a social-șovinismului — admiterea apărării patriei în războiul actual — cu concesiile diplomatice făcute, de ochii lumii, celor de stînga prin abținerea de la votarea creditelor, prin adoptarea în vorbe a unei atitudini opoziționiste etc. Kautsky, care în 1909 a scris o carte întreagă despre apropierea unei epoci a revoluțiilor și despre legătura dintre război și revoluție, Kautsky, care în 1912 a semnat Manifestul de la Basel⁹⁹ cu privire la folosirea în scopuri revoluționare a războiului care se apropie, astăzi nu știe cum să mai justifice și să prezinte în culori mai frumoase social-șovinismul și, la fel ca Plehanov, se alătură burgheziei pentru a-și bate joc de orice planuri de revoluție, de orice pas în direcția unei lupte revoluționare fățișe.

Clasa muncitoare nu-și poate îndeplini rolul revoluționar mondial dacă nu duce un război necruțător împotriva acestei atitudini de renegare, împotriva acestei lipse de caracter, împotriva acestui servilism în fața oportunismului și împotriva acestei nemaipomenite vulgarizări teoretice a marxismului. Kautskismul nu este ceva întîmplător, ci produsul social al contradicțiilor Internaționalei a II-a, o îmbinare a fidelității față de marxism în vorbă cu subordonarea față de oportunism în fapt“ (G. Zinoviev și N. Lenin : „Socialismul și războiul“, Geneva, 1915, p. 13—14).

Apoi, în cartea „Imperialismul, cea mai nouă etapă a capitalismului“*, scrisă în 1916 (și apărută la Petrograd în 1917), am analizat amănunțit falsitatea teoretică a tuturor raționamentelor lui Kautsky cu privire la imperialism. Am reprodus acolo definiția dată de Kautsky

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 27, București Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 307—432. — Nota red.

imperialismului : „Imperialismul este un produs al capitalismului industrial care a atins un grad înalt de dezvoltare. El constă în tendința fiecărei națiuni capitaliste industriale de a-și anexa sau subordona regiuni *agrare* (subliniat de Kautsky) din ce în ce mai mari, indiferent de națiunile care populează aceste teritorii“. Am arătat cât de greșită este această definiție și că este în așa fel „adaptată“, încât să ajute la estomparea celor mai adânci contradicții ale imperialismului, precum și la o împăcare cu oportunismul. Am dat apoi o definiție proprie a imperialismului : „Imperialismul este capitalismul ajuns în stadiul de dezvoltare în care s-a statornicit dominația monopolurilor și a capitalului financiar, când a căpătat o însemnătate deosebit de mare exportul de capital, a început împărțirea lumii între trusturile internaționale și a luat sfârșit împărțirea întregului teritoriu al globului între cele mai mari țări capitaliste“. Am arătat de asemenea că critica kautskistă a imperialismului nu este nici măcar la nivelul criticii lui burgheze, filistine.

În sfârșit, în august și septembrie 1917, adică înainte de revoluția proletară din Rusia (25 octombrie — 7 noiembrie — 1917), am scris broșura „Statul și revoluția. Învățătura marxismului despre stat și sarcinile proletariatului în revoluție“*, care a apărut la Petrograd la începutul anului 1918, lucrare în care, în capitolul al VI-lea, intitulat „Vulgarizarea marxismului de către oportuniști“, am acordat o deosebită atenție lui Kautsky, demonstrând că el a denaturat complet învățătura lui Marx, a falsificat-o în spiritul oportunismului, „a recunoscut revoluția în vorbe și a renunțat la revoluție în fapte“.

În fond, greșcala teoretică fundamentală a lui Kautsky în broșura sa despre dictatura proletariatului constă tocmai în acele denaturări oportuniste ale învățăturii lui Marx despre stat pe care le-am analizat amănunțit în broșura mea „Statul și revoluția“.

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 33 București Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 273—372. — Nota red.

Aceste observații preliminare erau necesare, deoarece ele dovedesc că eu l-am acuzat fățiș pe Kautsky de renegare cu *mult înainte* ca bolșevicii să fi luat puterea de stat și ca el să-i fi condamnat pentru asta.

CUM L-A TRANSFORMAT KAUTSKY PE MARX
ÎNTR-UN LIBERAL DE DUZINĂ

Problema fundamentală tratată de Kautsky în broșura sa este aceea a conținutului esențial al revoluției proletare, și anume problema dictaturii proletariatului. Este o problemă care are o importanță deosebit de mare pentru toate țările, îndeosebi pentru cele înaintate și mai ales pentru cele beligerante, în special în momentul de față. Se poate spune fără exagerare că aceasta este problema principală a întregii lupte de clasă a proletariatului. De aceea este necesar să ne oprim cu atenție asupra ei.

Kautsky pune problema în felul următor: „Opoziția dintre cele două orientări socialiste“ (adică a bolșevicilor și a nebolșevicilor) este „opozitia dintre două metode radical diferite: metoda *democratică* și cea *dictatorială*“ (p. 3).

Remarcăm în treacăt că, numind socialiști pe nebolșevicii din Rusia, adică pe menșevici și pe eseri, Kautsky se călăuzește după *denumirea* lor, adică după o vorbă, și nu după *locul real* pe care aceștia îl ocupă în lupta proletariatului împotriva burgheziei. Superbă manieră de a înțelege și de a aplica marxismul! Despre aceasta însă vom vorbi amănunțit mai încolo.

Deocamdată trebuie să ne ocupăm de ceea ce este esențial, și anume de marea descoperire a lui Kautsky că există „o opoziție radicală“ între „metoda democratică și cea dictatorială“. Acesta este miezul problemei. La aceasta se rezumă în esență toată broșura lui Kautsky. Și asta constituie o confuzie teoretică atât de monstruoasă, o renegare atât de totală a marxismului, încât nu ne rămîne decît să recunoaștem că Kautsky l-a întrecut cu mult pe Bernstein.

Problema dictaturii proletariatului este problema raportului dintre statul proletar și statul burghez, dintre

democrația proletară și democrația burgheză. S-ar părea că e clar ca lumina zilei. Dar Kautsky, asemenea unui profesor de liceu care s-a anchilozat în repetarea manualelor de istorie, se întoarce încăpăținat cu spatele la secolul al XX-lea și cu fața la secolul al XVIII-lea, mestecînd și rumegînd pentru a suta oară, într-o manieră nespuse de plicticoasă, într-o serie întregă de paragrafe, idei arhirăsuflăte despre raportul dintre democrația burgheză, de o parte, și absolutism și evul mediu, de altă parte !

Într-adevăr, parcă ar rumega în somn un burete !

Dar asta înseamnă pur și simplu să nu înțelegi despre ce e vorba aici. Sfortările lui Kautsky de a prezenta lucrurile în așa fel ca și cum ar exista oameni care propovăduiesc „disprețul față de democrație“ (p. 11) etc. stîrnesc doar zîmbete. Cu asemenea nimicuri este Kautsky nevoit să disimuleze și să încurce problema, căci el o pune în maniera liberală, vorbind despre democrație în general și nu despre democrația *burgheză*; el evită chiar această noțiune precisă, de clasă, străduindu-se să vorbească despre democrația „presocialistă“. Flecarul nostru a umplut aproape o treime din această broșură, 20 de pagini din 63, cu o pălăvrăgeală care este întru totul pe placul burgheziei, deoarece echivalează cu o prezentare în culori mai frumoase a democrației burgheze și estompează problema revoluției proletare.

Dar broșura lui Kautsky este totuși intitulată „Dictatura proletariatului“. Este îndeobște cunoscut că tocmai aceasta este *esența* învățaturii lui Marx. *De aceea*, după toată pălăvrăgeala sa în afara temei, Kautsky *a trebuit* să citeze cuvintele lui Marx despre dictatura proletariatului.

Cum le-a citat „marxistul“ Kautsky, asta e o adevărată comedie ! Ascultați :

„Această concepție“ (în care Kautsky vede dispreț față de democrație) „se sprijină pe un singur cuvînt al lui Karl Marx“ — textual așa se spune la p. 20. Iar la p. 60 această afirmație este repetată chiar în următoarea formulare : (bolșevicii) „și-au adus aminte la timp de cuvîntul“ (textual !! des Wörtchens) „despre dictatura pro-

letariatului, folosit o dată de Marx, în 1875, într-o scrisoare“.

Iată acest „cuvințel“ al lui Marx :

„Între societatea capitalistă și cea comunistă se află perioada transformării revoluționare a celei dintâi în cea de-a doua. Acestei perioade îi corespunde și o perioadă de tranziție politică, al cărei stat nu poate fi altul decât dictatura revoluționară a proletariatului“¹⁰⁰.

În primul rînd, a numi această celebră teză a lui Marx, care rezumă întreaga lui învățătură revoluționară, „un singur cuvînt“ sau chiar „un cuvințel“ înseamnă a-ți bate joc de marxism, înseamnă a-l renega în întregime. Nu trebuie să uităm că Kautsky îl știe pe Marx aproape pe de rost, că, judecînd după toate scrierile lui Kautsky, el are la masa de scris sau în capul său o serie de sertărașe în care tot ce a scris Marx este rînduit cît se poate de ordonat și de comod pentru citare. Kautsky *nu poate să nu știe* că atît în scrisorile lor cît și în lucrările lor publicate, atît Marx cît și Engels au vorbit *în repetate rînduri* despre dictatura proletariatului și înainte și, mai ales, după Comună. Kautsky nu poate să nu știe că formula : „dictatura proletariatului“ nu este decît o expresie, istoricește mai concretă și științific mai exactă, a sarcinii proletariatului de „a sfărîma“ mașina de stat burgheză, sarcină despre care atît Marx cît și Engels, ținînd seama de experiența revoluțiilor din 1848 și, într-o măsură și mai mare, a celei din 1871, au vorbit de la 1852 pînă la 1891, *timp de patruzeci de ani*.

Cum se explică această monstruoasă denaturare a marxismului de către Kautsky, acest bucher întru marxism ? Dacă e să vorbim despre bazele filozofice ale acestui fenomen, totul se rezumă la substituirea dialecticii prin eclecticism și sofistică. Kautsky este mare meșter în astfel de substituiri. Dacă e să vorbim din punctul de vedere al politicii practice, totul se reduce la slugărnicie față de oportuniști, adică, în ultimă analiză, față de burghezie. Progresînd tot mai rapid de la începutul războiului, Kautsky a atins virtuozitatea în arta de a fi marxist în vorbe și slugă a burgheziei în fapt.

De acest lucru te convingi și mai mult atunci când analizezi felul meșteșugit în care „a tălmăcit” Kautsky „cuvîntul” lui Marx despre dictatura proletariatului. Ascultați :

„Din păcate, Marx a omis să arate mai amănunțit cum își închipuie el această dictatură...” (Este o frază de renegat pe de-a-ntregul falsă, căci în realitate Marx și Engels au dat o serie de indicații cât se poate de amănunțite, pe care bucherul nostru întru marxism le ocolește cu bună știință.) „...Literal, cuvîntul dictatură înseamnă suprimarea democrației. Dar, bineînțeles, luat în sensul său literal, acest cuvînt înseamnă și puterea absolută a unei singure persoane, a cărei voință nu este îngrădită de nici o lege. O putere absolută care se deosebește de despotism prin aceea că este concepută nu ca o instituție permanentă de stat, ci ca o măsură tranzitorie impusă de necesitate.

Expresia «dictatura proletariatului», deci nu dictatura unei persoane, ci dictatura unei clase, exclude din capul locului ideea că Marx a avut aici în vedere dictatura în înțelesul literal al cuvîntului.

El a vorbit aici nu *despre forma de guvernămînt*, ci despre o *stare* care trebuie să survină în mod necesar pretutindeni unde proletariatul a cucerit puterea politică. Că Marx n-a avut în vedere aici forma de guvernămînt se vede chiar și numai din faptul că el considera că în Anglia și în America trecerea poate fi înfăptuită în mod pașnic, deci pe cale democratică” (p. 20).

Am reprodus într-adins în întregime acest raționament, pentru ca cititorul să poată vedea clar cu ce procedee operează „teoreticianul” Kautsky.

Kautsky a preferat să abordeze problema în așa fel încît să înceapă cu definiția „cuvîntului” dictatură.

Foarte bine. Este dreptul sfînt al fiecăruia să abordeze o problemă în felul preferat de el. Numai că trebuie să deosebim modul serios și cinstit de a aborda o problemă de cel necinstit. Cine vrea să trateze serios lucrurile în cadrul acestui mod de a aborda problema, acela trebuie să dea propria sa *definiție* respectivului „cuvînt”. Atunci problema ar fi pusă clar și deschis. Kautsky însă nu face așa. „Literal — scrie el —, cuvîntul dictatură înseamnă suprimarea democrației”.

În primul rînd, asta nu este o definiție. Dacă el, Kautsky, preferă să se eschiveze de la o definiție a noțiunii de dictatură, la ce i-a trebuit să aleagă acest mod de a aborda problema ?

În al doilea rînd, asta e ceva vădit greșit. E firesc ca un liberal să vorbească despre „democrație“ în general. Un marxist însă nu va uita niciodată să pună întrebarea : „pentru care clasă ?“ Oricine știe, de pildă, — și „istoricul“ Kautsky știe și el — că răscoalele sclavilor din antichitate sau chiar frămîntările puternice din rîndurile lor făceau să iasă îndată la iveală esența statului antic ca o *dictatură a stăpînilor de sclavi*. Dar suprima oare această dictatură democrația în rîndurile stăpînilor de sclavi, democrația *pentru ei*? Toată lumea știe că nu.

„Marxistul“ Kautsky a spus o prostie nemaipomenită și un neadevăr, pentru că „a uitat“ lupta de clasă...

Pentru a transforma afirmația liberală și falsă făcută de Kautsky într-una marxistă și adevărată trebuie spus : dictatura nu înseamnă neapărat suprimarea democrației pentru clasa care exercită această dictatură asupra altor clase, dar înseamnă neapărat suprimarea democrației (sau o extrem de substanțială limitare a ei, ceea ce este tot o formă de suprimare) pentru clasa asupra căreia sau împotriva căreia se exercită dictatura.

Dar oricît de adevărată este această afirmație, ea nu conține o definiție a dictaturii.

Să examinăm următoarea frază a lui Kautsky :

„...Dar, bineînțeles, luat în sensul său literal, acest cuvînt înseamnă și puterea absolută a unei singure persoane, a cărei voință nu este îngrădită de nici o lege...”

Asemenea unui cățeluș orb care își vîră la întîmplare nasul ba într-un loc, ba într-altul, Kautsky a dat aici din întîmplare peste o idee justă (și anume că dictatura este o putere care nu este îngrădită de nici o lege), dar *n-a dat totuși* definiția dictaturii și, în afară de aceasta, a spus un neadevăr istoric vădit, anume că dictatura ar însemna puterea unei singure persoane. Această afirmație nu este exactă nici din punct de vedere gramatical, căci dictatura poate fi exercitată și de un grup restrîns de persoane, și de o oligarhie, și de o clasă etc.

În continuare, Kautsky arată deosebirea dintre dictatură și despotism, dar, deși afirmația lui este vădit greșită, nu ne vom opri asupra ei, întrucît n-are nici

o legătură cu problema care ne interesează. Este cunoscută înclinația lui Kautsky de a se întoarce de la secolul al XX-lea la secolul al XVIII-lea, iar de la secolul al XVIII-lea la epoca antică, și noi sperăm că, după ce-și va fi instaurat dictatura, proletariatul german va ține seama de această înclinație a lui Kautsky și îi va da, să zicem, un post de profesor de istorie antică la un liceu. Să recurgi la speculații sterpe pe tema despotismului pentru a te eschiva să dai o definiție dictaturii proletariatului este sau o prostie dintre cele mai mari, sau o șarlatanie prea puțin iscusită.

Vedem, așadar, că, propunându-și să vorbească despre dictatură, Kautsky a înșirat multe neadevăruri notorii, dar n-a dat nici o definiție! El ar fi putut, fără a se bizui pe aptitudinile sale intelectuale, să recurgă la memoria sa și să scoată din „sertărașe“ toate cazurile în care Marx vorbește despre dictatură. Ar fi obținut de bună seamă fie următoarea definiție, fie una care în fond ar coincide cu ea :

Dictatura este o putere care se sprijină nemijlocit pe violență și care nu este îngrădită de nici o lege.

Dictatura revoluționară a proletariatului este o putere cucerită prin violența exercitată de proletariat asupra burgheziei și sprijinită pe această violență, putere neîngrădită de nici o lege.

Și acest adevăr simplu, clar ca lumina zilei pentru orice muncitor conștient (reprezentant al masei, și nu al păturii de sus a canalelor mic-burgheze cumpărate de capitaliști, pe care o alcătuiesc social-imperialiștii din toate țările), acest adevăr evident pentru orice reprezentant al celor exploatați, al celor care luptă pentru eliberarea lor, acest adevăr incontestabil pentru orice marxist trebuie „smuls prin luptă“ preasavantului domn Kautsky! Cum se explică aceasta? Prin spiritul de slugărnicie de care s-au pătruns conducătorii Internaționalei a II-a, deveniți sicofanți odioși în slujba burgheziei.

Kautsky recurge mai întâi la un truc, făcând afirmația vădit absurdă că, luat în sensul său literal, cuvântul dictatură înseamnă dictatura unei singure persoane, iar apoi — pe baza acestui truc! — declară că la Marx,

„aşadar“, cuvintele cu privire la dictatura unei clase *nu* trebuie luate în sensul lor literal (ci în sensul că dictatura nu înseamnă violență revoluționară, ci cucerirea „pașnică“ a majorității în condițiile „democrației“ — notați bine — burgheze).

Trebuie să facem distincție, pretinde el, între noțiunea de „stare“ și aceea de „formă de guvernământ“. O distincție uimitor de fină, tot atât de fină ca și aceea dintre „starea“ de prostie a unui om care judecă neinteligent și „forma“ prostiilor sale.

Lui Kautsky îi trebuie să prezinte dictatura drept o „stare de dominație“ (această expresie el o întrebuițează textual chiar în pagina următoare, p. 21), căci atunci *dispare violența revoluționară, dispare revoluția violentă*. „Starea de dominație“ este o stare în care poate să existe orice majoritate în condițiile... „democrației“! Cu ajutorul acestui truc șarlatanesc, *revoluția dispare* în chip fericit.

Dar șarlatania este prea grosolană, și ea nu-l va salva pe Kautsky. Nu poți ascunde că dictatura presupune și înseamnă „o stare“ de *violență revoluționară* — neplăcută pentru renegați — exercitată de o clasă asupra alteia, așa cum „nu poți ascunde sula în sac“. Absurditatea distincției dintre noțiunea de „stare“ și aceea de „formă de guvernământ“ iese la iveală. Este culmea prostiei să vorbești aici despre forma de guvernământ, căci orice copil știe că monarhia și republica sînt forme de guvernământ diferite. Domnului Kautsky trebuie să i se demonstreze că în capitalism *amîndouă* aceste forme de guvernământ, ca și toate „formele de guvernământ“ intermediare, nu sînt decît varietăți *de stat burghez*, adică *de dictatură a burgheziei*.

În sfîrșit, a vorbi despre forma de guvernământ înseamnă să procedezi la o falsificare nu numai prostească, ci și grosolană, a ideii lui Marx, care vorbește aici cît se poate de clar despre forma sau tipul de *stat*, iar nu despre forma de guvernământ.

Revoluția proletară este imposibilă fără sfărîmarea prin violență a mașinii de stat burgheze și fără înlocuirea

ei cu una *nouă*, care, după cum spune Engels, „nu mai este un stat în sensul propriu al cuvântului“¹⁰¹.

Lui Kautsky însă îi trebuie să disimuleze și să denatureze toate aceste lucruri, — așa cere poziția lui de renegat.

Priviți la ce jalnice subterfugii recurge el.

Primul subterfugiu : „...Că Marx n-a avut în vedere aici forma de guvernământ se vede chiar și numai din faptul că el considera că în Anglia și în America este posibilă o trecere pașnică, adică pe cale democratică...”

Forma de guvernământ n-are nici o legătură cu problema în discuție, căci există monarhii care nu sînt tipice pentru *statul* burghez, de pildă acelea care se caracterizează prin lipsa de militarism, și există republici tipice din acest punct de vedere, adică cu militarism și birocrație. Este un fapt istoric și politic îndeobște cunoscut, și Kautsky nu va reuși să-l falsifice.

Dacă ar fi vrut să raționeze în mod serios și cinstit, Kautsky s-ar fi întrebat : există oare legi istorice care se referă la revoluție și care nu cunosc excepții ? Răspunsul ar fi fost : nu, asemenea legi nu există. Asemenea legi au în vedere numai ceea ce este tipic, ceea ce Marx a desemnat odată prin cuvîntul „ideal“, în sensul de capitalism mijlociu, normal, tipic.

Mai departe. A existat în deceniul al 8-lea al secolului al XIX-lea ceva care făcea ca Anglia și America să constituie o excepție în această privință ? Necesitatea de a pune această întrebare este evidentă pentru oricine cunoaște cît de cît cerințele științei în domeniul problemelor istorice. A nu o pune înseamnă a falsifica știința, înseamnă a te juca de-a sofismele. Dacă însă punem această întrebare, răspunsul este neîndoielnic : dictatura revoluționară a proletariatului înseamnă *violență* împotriva burgheziei ; necesitatea acestei violențe este determinată în *special*, așa cum au explicat-o Marx și Engels în modul cel mai amănunțit și în repetate rînduri (îndeosebi în „Războiul civil din Franța“ și în prefața la această lucrare), de existența *militarismului și a birocrației*. Tocmai aceste instituții și tocmai în Anglia și în America, tocmai în deceniul al 8-lea al secolului al

XIX-lea — când Marx a făcut această observație — *nu există*. (Acum însă ele *există* și în Anglia, și în America.)

Kautsky este nevoit să recurgă literalmente la fiecare pas la șarlatanii pentru a-și camufla poziția de renegat!

Și este demn de reținut că fără să vrea și-a dat el aici arama pe față scriind: „în mod pașnic, *adică pe cale democratică*“ !!

Când a dat definiția dictaturii, Kautsky s-a străduit din răspuțeri să ascundă cititorului trăsătura esențială a acestei noțiuni, și anume: *violența* revoluționară. Acum însă adevărul a ieșit la iveală: este vorba de opoziția dintre *revoluția pașnică* și *revoluția violentă*.

Acesta e miezul problemei. Toate subterfugiile, sofisme și falsificările șarlatanești îi sînt necesare lui Kautsky tocmai pentru a *ocoli* problema revoluției *violente*, pentru a disimula faptul că a renegat-o, pentru a camufla trecerea sa de partea politicii muncitorești *liberale*, *adică* de partea burgheziei. Acesta e miezul problemei.

„Istoricul“ Kautsky falsifică cu atîta nerușinare istoria, încît „uită“ principalul: capitalismul premonopolist — care atinsese apogeul tocmai în deceniul al 8-lea al secolului al XIX-lea — se caracteriza, în virtutea particularităților sale *economice* fundamentale, care s-au manifestat deosebit de tipic în America și în Anglia, printr-o relativ mai mare dragoste de pace și de libertate, pe cînd imperialismul, *adică* capitalismul monopolist, care s-a maturizat definitiv abia în secolul al XX-lea, se caracterizează, în virtutea particularităților sale *economice* fundamentale, printr-o dragoste minimă de pace și de libertate și printr-o maximă dezvoltare generală a militarismului. „Ă nu observa“ această deosebire atunci cînd discuți cît de tipică sau de probabilă este revoluția pașnică sau violentă înseamnă a te coborî la nivelul celui mai ordinar lacheu al burgheziei.

Al doilea subterfugiu. Comuna din Paris a fost o dictatură a proletariatului, dar ea a fost aleasă prin vot *universal*, *adică* fără ca burghezia să fi fost lipsită de drepturile ei electorale, *adică* a fost aleasă în mod „*democratic*“. Și Kautsky triumfă: „...Dictatura prole-

tariatului era pentru Marx“ (sau după Marx) „o stare care decurge în mod necesar din democrația pură, dacă proletariatul constituie majoritatea“ (bei überwiegendem Proletariat, S.21).

Acest argument al lui Kautsky este atât de ilariant, încât te pune, zău, într-un adevărat embarrass de richesses (dificultate de alegere, creată de abundența... obiectiilor). În primul rînd, se știe că floarea burgheziei, vîrfurile ei, statul ei major, fugiseră din Paris la Versailles. La Versailles se afla „socialistul“ Louis Blanc, ceea ce, între altele, arată falsitatea afirmației lui Kautsky că la Comună ar fi participat „toate curentele“ socialismului. Nu este oare ridicol să înfățișezi drept „democrație pură“ cu „vot universal“ împărțirea locuitorilor Parisului în două tabere beligerante, dintre care una concentrase toată burghezia politiceste activă, hotărîta de luptă?

În al doilea rînd, Comuna lupta împotriva Versailles-ului ca guvern muncitoresc al Franței împotriva celui burghez. Ce caută aici „democrația pură“ și „votul universal“, din moment ce Parisul era acela care hotăra soarta Franței? Oare de la principiile și practica „democrației pure“ pornea Marx atunci cînd afirma că Comuna a comis o greșeală neluînd în stăpînire banca ce aparținea întregii Franțe¹⁰²??

Se vede, zău, că Kautsky scrie într-o țară în care poliția interzice cetățenilor să rîdă „în grup“, altfel rîsetele l-ar fi ucis.

În al treilea rînd, îmi voi permite respectuos să-i amintesc d-lui Kautsky, care cunoaște pe de rost scrierile lui Marx și Engels, următoarea apreciere asupra Comunei, făcută de Engels din punctul de vedere al... „democrației pure“ :

„Au văzut oare vreodată acești domni“ (antiautoritariști) „o revoluție? O revoluție este, fără îndoială, lucrul cel mai autoritar posibil. Revoluția este actul prin care o parte din populație impune voința ei celeilalte părți cu ajutorul puștilor, baionetelor și tunurilor, deci cu ajutorul celor mai autoritare mijloace; iar dacă partidul victorios nu vrea ca lupta lui să fi fost zadarnică, trebuie să-și mențină dominația prin frica pe care armele sale

o inspiră reacționarilor. S-ar fi menținut Comuna din Paris măcar o singură zi dacă ea nu ar fi recurs împotriva burgheziei la această autoritate a poporului înarmat? N-ar trebui oare, dimpotrivă, să i se reproșeze Comunei că nu a recurs în suficientă măsură la această autoritate?"¹⁰³.

Poftim „democrație pură“ ! Cum l-ar mai fi ridiculizat Engels pe banalul mic-burghez și „social-democrat“ (în sensul francez din perioada 1840—1850 și în sensul general-european din perioada 1914—1918) căruia i-ar fi trecut prin minte să vorbească în genere despre „democrație pură“ într-o societate împărțită în clase !

Destul însă. E cu neputință să enumeri toate absurditățile pe care le debitează Kautsky, căci la el fiecare frază este literalmente îmbibată de spiritul renegării.

Marx și Engels au analizat cât se poate de amănunțit Comuna din Paris și au arătat că meritul ei este acela de a fi încercat să distrugă, să sfărîme „mașina de stat așa cum este“¹⁰⁴. Marx și Engels au atribuit acestei concluzii o importanță atât de mare, încît în 1872 au introdus *numai* această modificare în programul, „învechit“ (pe alocuri), al „Manifestului Comunist“¹⁰⁵. Marx și Engels au arătat că Comuna a desființat armata și birocrația, a desființat *parlamentarismul*, a distrus această „excreșcență parazită care este statul“ etc. ; iar prea înțeleptul Kautsky, punîndu-și scufia de noapte, repetă ceea ce au spus de mii de ori profesorii liberali — basmele despre „democrația pură“.

Nu degeaba a spus Rosa Luxemburg, la 4 august 1914, că social-democrația germană este astăzi un *hoit împuțit*.

Al treilea subterfugiu. „Dacă vorbim despre dictatură ca formă de guvernămînt, nu putem vorbi despre dictatura unei clase. Căci o clasă, după cum am mai spus, poate numai să domine, dar nu să guverneze...“ „Organizațiile“ sau „partidele“ sînt acelea care guvernează.

Din confuzie în confuzie, domnule „maestru al confuziei“ ! Dictatura nu este „o formă de guvernămînt“, asta-i o absurditate ridicolă. Nici Marx nu vorbește despre „forma de guvernămînt“, ci despre forma sau tipul de *stat*. Asta este altceva, cu totul altceva. Este de

asemenea cu totul greșit să se spună că o clasă nu poate governa ; numai „un cretin parlamentar“, care nu vede nimic altceva decît parlamentul burghez și nu observă nimic altceva decît „partidele guvernamentale“, poate să spună o asemenea prostie. Orice țară europeană îi va arăta lui Kautsky exemple de guvernare a clasei ei dominante, de pildă a moșierilor în evul mediu, cu toate că nu erau suficient organizați.

În concluzie : Kautsky a denaturat în modul cel mai scandalos noțiunea de dictatură a proletariatului, transformîndu-l pe Marx într-un liberal de duzină, ceea ce denotă că în alunecarea sa el însuși a ajuns la nivelul unui liberal care înșiră platitudini despre „democrația pură“, căutînd să înfrumusețeze și să disimuleze conținutul de clasă al democrației burgheze și temîndu-se mai mult ca de orice de *violența revoluționară* a clasei asuprite. „Tălmăcind“ noțiunea de „dictatură revoluționară a proletariatului“ în așa fel încît să dispară *violența revoluționară* exercitată de clasa asuprită împotriva asupritorilor, Kautsky a bătut recordul mondial de denaturare liberală a învățăturii lui Marx. Renegatul Bernstein s-a dovedit a fi un biet cățeluș în comparație cu renegatul Kautsky.

DEMOCRAȚIE BURGHEZĂ ȘI DEMOCRAȚIE PROLETARĂ

Problema pe care Kautsky a încurcat-o într-un hal fără seamăn se prezintă în realitate astfel :

Este clar că, dacă nu vrei să-ți bați joc de bunul-simț și de istorie, nu poți vorbi de „democrație pură“ atîta timp cît există clase diferite, dar poți vorbi numai de democrație de clasă. (În paranteză fie spus, „democrația pură“ nu este numai o frază care denotă *ignoranță* și care arată că acela care o folosește nu înțelege nici lupta de clasă și nici esența statului, ci este și o frază complet lipsită de conținut, căci în societatea comunistă democrația, regenerîndu-se și devenind o deprindere, va dispărea treptat, dar nu va fi niciodată democrație „pură“).

„Democrația pură“ este fraza mincinoasă a unui liberal care caută să-i prostească pe muncitori. Istoria cunoaște democrația burgheză, care ia locul feudalismului, și democrația proletară, care ia locul democrației burgheze.

Zecile de pagini pe care Kautsky le consacră „demonstrării“ adevărului că democrația burgheză reprezintă un progres față de rînduielile medievale și că proletariatul trebuie neapărat s-o folosească în lupta lui împotriva burgheziei nu sînt decît o pălăvrăgeală liberală menită să-i prostească pe muncitori. Aceasta este un truism nu numai într-o țară cultă ca Germania, ci și într-o țară incultă ca Rusia. Kautsky aruncă pur și simplu praf „savant“ în ochii muncitorilor, vorbind pe un ton grav atît despre Weitling, cît și despre iezuiții din Paraguay și despre multe altele, *pentru a ocoli esența burgheză* a democrației actuale, adică a celei *capitaliste*.

Kautsky ia din marxism ceea ce este acceptabil pentru liberali, pentru burghezie (critica rînduielilor medievale, rolul istoric progresist al capitalismului în general și al democrației capitaliste în particular) și șterge din marxism, trece sub tăcere, estompează ceea ce *nu e acceptabil* pentru burghezie (violența revoluționară a proletariatului împotriva burgheziei, în scopul desființării acesteia). Tocmai de aceea Kautsky se dovedește a fi inevitabil, în virtutea poziției sale obiective și indiferent de convingerea sa subiectivă, un lacheu al burgheziei.

Reprezentînd un mare progres istoric în comparație cu rînduielile medievale, democrația burgheză rămîne întotdeauna — și în condițiile capitalismului nu poate să nu rămînă — îngustă, ciuntită, falsă, ipocrită, un rai pentru cei bogați, o capcană și o minciună pentru cei exploatați, pentru cei săraci. Acest adevăr, care reprezintă o parte componentă esențială a învățăturii marxiste, „marxistul“ Kautsky nu l-a înțeles. În această problemă fundamentală, Kautsky oferă burgheziei „lucruri plăcute“ în locul unei critici științifice a condițiilor care fac din orice democrație burgheză o democrație pentru cei bogați.

Să amintim mai întâi preaînvățatului domn Kautsky acele afirmații teoretice ale lui Marx și Engels pe care — spre rușinea sa — bucherul nostru le-a „uitat“ (spre a fi pe placul burgheziei), iar apoi vom explica lucrurile cât mai pe înțelesul tuturor.

Nu numai statul antic și cel feudal, ci și „statul reprezentativ modern este instrumentul de exploatare a muncii salariate de către capital“ (Engels, în lucrarea sa despre stat)¹⁰⁶. „Întrucît statul nu este decît o instituție vremelnică, folosită în luptă, în revoluție, pentru a reprima prin violență pe adversari, este o curată absurditate să se vorbească de statul popular liber : cîtă vreme proletariatul mai *folosește* statul, el îl folosește nu în interesul libertății, ci în vederea reprimării dușmanilor săi, și de îndată ce poate fi vorba de libertate, statul ca atare încetează să mai existe“ (Engels în scrisoarea sa către Bebel din 28.III.1875)¹⁰⁷. „Statul nu este altceva decît o mașină pentru reprimarea unei clase de către altă clasă, în republica democratică nu mai puțin ca în monarhie“ (Engels în prefața la „Războiul civil“ de Marx)¹⁰⁸. Votul universal „este astfel un criteriu al maturității clasei muncitoare. *Mai mult nu poate da și nu va da niciodată în statul actual*“ (Engels în lucrarea sa despre stat)¹⁰⁹. Domnul Kautsky rumegă într-o manieră extrem de plictisitoare prima parte a acestei teze, acceptabile pentru burghezie. Partea a doua, pe care am subliniat-o și care nu e acceptabilă pentru burghezie, renegatul Kautsky o trece sub tăcere !). „Comuna trebuia să fie nu un organism parlamentar, ci un organism activ, atît executiv cît și legislativ... În loc să hotărască o dată la trei sau la șase ani care membru al clasei dominante să reprezinte și să calce în picioare (ver- und zertreten) poporul în parlament, votul universal urma să servească poporului, constituit în comune, pentru a-și alege muncitorii, supra-veghetorii și contabilii, așa cum votul individual servește oricărui alt patron să și-i aleagă pentru întreprinderea lui“ (Marx în lucrarea sa despre Comuna din Paris : „Războiul civil din Franța“)¹¹⁰.

Fiecare din aceste teze, pe care preaînvățatul domn Kautsky le cunoaște foarte bine, constituie o palmă pe

obrazul lui și demască întreaga sa renegare. În toată broșura lui Kautsky nu veți găsi nici pic de înțelegere a acestor adevăruri. Întregul ei conținut este o batjocură la adresa marxismului!

Luați legile fundamentale ale statelor moderne sau felul în care sînt ele guvernate, luați libertatea întrunirilor și a presei sau „egalitatea cetățenilor în fața legii“, — și veți vedea la fiecare pas ipocrizia democrației burgheze, pe care orice muncitor cinstit și conștient o cunoaște foarte bine. Nu există stat, oricît de democratic ar fi el, în constituția căruia să nu găsești tot felul de rezerve și porțițe care asigură burgheziei posibilitatea de a folosi armata împotriva muncitorilor, de a introduce starea de asediu etc. „în caz de încălcare a ordinii“, — dar în realitate în cazul cînd clasa exploatată „încalcă“ rînduielele sclaviei sale și încearcă să se comporte altfel decît sclavii. Kautsky înfrumusețează fără pic de rușine democrația burgheză, trecînd sub tăcere ceea ce întreprind burghezii cei mai democrați și mai republicani din America și din Elveția, de pildă, împotriva muncitorilor greviști.

O, înțeleptul și eruditul Kautsky trece sub tăcere aceste lucruri! Acest erudit om politic nu înțelege că a trece sub tăcere asemenea lucruri înseamnă a comite o mîrșăvie. El preferă să povestească muncitorilor basme pe tema că democrația înseamnă „ocrotirea minorității“. E de necrezut, dar așa e! În vara anului 1918 de la nașterea lui Hristos, în al cincilea an al măcelului imperialist mondial și al sugrumării minorităților internaționale (adică a acelor care n-au trădat josnic socialismul, cum au făcut-o alde Renaudel și Longuet, Scheidemann și Kautsky, Henderson și Webb etc.) în toate „democrațiile“ lumii, eruditul domn Kautsky înalță mieroase imnuri de slavă „ocrotirii minorității“. Doritorii le pot citi în pagina 15 din broșura lui Kautsky. Iar în pagina 16 acest erudit... individ vă va povesti despre whiggii și toryii¹¹¹ din Anglia secolului al XVIII-lea!

O, erudiție! O, rafinată slugărnice față de burghezie! O, manieră civilizată de a se tîrî pe burtă în fața capitaliștilor și de a le linge cizmele! Dacă aș fi Krupp sau

Scheidemann, Clemenceau sau Renaudel, i-aș plăti d-lui Kautsky milioane, l-aș răsplăti cu sărutări de Iudă, l-aș lăuda în fața muncitorilor, aș recomanda „unitatea socialismului” cu oameni atît de „onorabili” cum e Kautsky. A scrie broșuri împotriva dictaturii proletariatului, a povesti despre whigii și toryi din Anglia secolului al XVIII-lea, a susține că democrația înseamnă „ocrotirea minorității” și a trece sub tăcere *pogromurile* împotriva internaționaliștilor în republica „democratică” americană, — nu sînt oare acestea servicii de lacheu aduse burgheziei ?

Eruditul domn Kautsky „a uitat” — din întîmplare, probabil... — un singur „amănunt”, și anume : că partidul dominant al democrației burgheze acordă ocrotirea minorității numai unui alt partid *burghez*, în timp ce proletariatului, în loc de „ocrotirea minorității”, îi sînt rezervate — în orice problemă *serioasă, profundă și fundamentală* — pogromurile și starea de asediu. Cu cît mai dezvoltată e democrația, cu atît mai aproape este ea de pogromuri sau de război civil la fiecare divergență politică profundă, periculoasă pentru burghezie. Această „lege” a democrației burgheze eruditul domn Kautsky ar putea s-o observe în evoluția afacerii Dreyfus¹¹² din Franța republicană, în linșarea negrilor și a internaționaliștilor în republica democratică americană, în exemplul Irlandei și al Ulsterului în Anglia democratică¹¹³, în prigonirea bolșevicilor și în organizarea de pogromuri împotriva lor, în aprilie 1917, în republica democratică rusă. Iau într-adins nu numai exemple din timpul războiului, ci și din perioada de pace care l-a precedat. Mierosul domn Kautsky preferă să închidă ochii asupra acestor fapte din secolul al XX-lea, povestind în schimb muncitorilor lucruri uimitor de noi, extrem de interesante, cît se poate de instructive și extraordinar de importante despre whigii și toryi din secolul al XVIII-lea.

Să luăm, de pildă, parlamentul burghez. Este oare de conceput ca eruditul Kautsky să nu fi auzit niciodată că bursa și bancherii își subordonează parlamentele burgheze într-o măsură *cu atît mai mare cu cît* democrația e mai puternic dezvoltată ? De aici nu rezultă că nu

trebuie folosit parlamentarismul burghez (și bolșevicii l-au folosit cu mai mult succes, cred, decît oricare alt partid din lume, căci în 1912—1914 am cucerit toate mandatele curiei muncitorești în alegerile pentru Duma a IV-a). Dar tot de aici rezultă că numai un liberal poate să uite *caracterul istoricește limitat și condiționat* al parlamentarismului burghez, așa cum îl uită Kautsky. Chiar și în cel mai democratic stat burghez masele asuprite se lovesc la fiecare pas de contradicția flagrantă dintre egalitatea *formală*, pe care o proclamă „democrația” capitaliștilor, și miile de îngrădiri și subterfugii *de fapt* care-i transformă pe proletari în *sclavi salariați*. Tocmai această contradicție deschide ochii maselor asupra putreziciunii, minciunii și ipocriziei capitalismului. Tocmai aceasta este contradicția pe care o dezvăluie mereu în fața maselor agitatorii și propagandiștii socialismului, *pentru a le pregăti* în vederea revoluției! Dar cînd era revoluțiilor *a început*, Kautsky i-a întors spatele și s-a apucat să cînte splendorile democrației burgheze *muribunde*.

Democrația proletară — una dintre formele căreia este Puterea sovietică — a dat un exemplu — fără precedent în lume — de dezvoltare și de lărgire a democrației tocmai pentru majoritatea uriașă a populației, pentru cei ce muncesc și sînt exploatați. A scrie o carte întregă despre democrație, așa cum a făcut Kautsky, care consacra două pagini dictaturii și zeci de pagini „democrației pure”, și *a nu observa* acest fapt înseamnă a denatura complet lucrurile, a le denatura în spirit liberal.

Să luăm politica externă. În nici o țară burgheză, nici chiar în cea mai democratică, ea nu se face pe față. Pretutindeni masele sînt înșelate, iar în Franța democratică, în Elveția, în America și în Anglia înșelătoria este de o sută de ori mai perfidă și mai rafinată decît în celelalte țări. Puterea sovietică a smuls în chip revoluționar vălul care acoperă politica externă. Kautsky n-a observat acest lucru; el l-a trecut sub tăcere, deși în epoca războaielor de jaf și a tratatelor secrete cu privire la „împărțirea sferelor de influență” (adică la împărțirea lumii de către tâlharii capitaliști) asta are o importanță *cardinală*, căci

de asta depinde problema păcii, problema vieții și morții a zeci de milioane de oameni.

Să luăm orînduirea de stat. Kautsky se agață de „chestiuni de amănunt“, se agață pînă și de faptul că (în Constituția sovietică) alegerile sînt „indirecte“, dar nu vede fondul problemei. El nu observă esența *de clasă* a aparatului de stat, a mașinii de stat. În democrația burgheză capitaliștii recurg la mii de manopere — care sînt cu atît mai abile și mai eficiente cu cît mai dezvoltată e democrația „pură“ — pentru a *împiedica* masele să participe la opera de guvernare, să beneficieze de libertatea întrunirilor și a presei etc. Puterea sovietică este *prima* în lume (strict vorbind, a doua, căci același lucru începuse să-l facă și Comuna din Paris) care *atrage* la opera de guvernare masele, și anume masele *exploatate*. Prin mii de stavile masele *sînt împiedicate* să-și trimită reprezentanții în parlamentul burghez (care în democrația burgheză nu are *niciodată* cuvîntul *hotărîtor* în problemele cele mai importante; în aceste probleme cuvîntul hotărîtor aparține bursei și băncilor), iar muncitorii știu și-și dau seama foarte bine, ei văd și simt că parlamentul burghez este o instituție *străină, un instrument de asuprire* a proletarilor de către burghezie, o instituție a clasei dușmane, a minorității exploatoare.

Sovietele sînt organizația nemijlocită a înseși maselor muncitoare și exploatate, care le *înlesnește* posibilitatea de a-și orîndui singure statul și de a-l conduce cum e mai bine. Tocmai avangarda celor ce muncesc și sînt exploatați, proletariatul de la orașe, se bucură în această privință de avantajul că, datorită întreprinderilor mari, el este mai unit decît restul populației; lui îi este cel mai ușor să aleagă și să controleze pe cei aleși. Organizația Sovietelor *înlesnește* în mod automat unirea tuturor celor ce muncesc și sînt exploatați în jurul avangărzii lor, proletariatul. Vechiul aparat burghez — birocrația, privilegiile bogăției, ale educației burgheze, relațiilor etc. (aceste privilegii de fapt sînt cu atît mai felurite, cu cît democrația burgheză este mai dezvoltată), — toate acestea dispar în condițiile organizației Sovietelor. Libertatea presei încetează de a mai fi o ipocrizie, căci tipografiile

și hîrtia i se iau burgheziei. Același lucru se întîmplă și cu cele mai bune clădiri, cu palatele, cu vilele, cu casele moșierilor. Puterea sovietică a luat imediat din mîinile exploatatorilor mii și mii de asemenea clădiri dintre cele mai bune, făcînd astfel ca dreptul de întrunire — fără care democrația este o minciună — să devină pentru mase *de un milion de ori* mai „democratic“. Alegerile indirecte în Sovietele nelocale înlesnesc organizarea congreselor Sovietelor și fac ca *întregul* aparat să fie mai ieftin, mai mobil, mai accesibil muncitorilor și țăranilor, într-o perioadă cînd viața clocotește și cînd este necesar ca cetățenii să aibă cît mai rapid posibilitatea de a revoca pe un deputat local sau de a-l trimite la congresul general al Sovietelor.

Democrația proletară e *de un milion de ori* mai democratică decît oricare democrație burgheză; Puterea sovietică e de un milion de ori mai democratică decît cea mai democratică republică burgheză.

Și numai un om care s-a pus în mod conștient în slujba burgheziei sau care e politicește mort de-a binelea, pe care colbuitele tomuri burgheze îl împiedică să vadă viața reală și care este pe de-a-ntregul îmbibat de prejudecăți burghezo-democratice, transformîndu-se astfel în mod obiectiv într-un lacheu al burgheziei, a putut să nu observe acest lucru.

Numai un om care nu este în stare să *pună problema* din punctul de vedere al claselor *asuprite* a putut să nu observe acest lucru :

există oare printre țările burgheze cele mai democratice măcar una singură în care muncitorul *mijlociu, din masă, muncitorul agricol* mijlociu, din masă, sau în genere semiproletarul rural (adică reprezentantul masei *asuprite*, al majorității covîrșitoare a populației) să se bucure fie și de aproximativ aceeași *libertate* de a organiza întruniri în cele mai bune clădiri, de a dispune de marile tipografii și de cele mai bune depozite de hîrtie pentru a-și exprima ideile și pentru a-și apăra interesele, de a pune la conducerea și la „orînduirea“ statului oameni din propria sa clasă, ca în Rusia Sovietică ?

Ar fi ridicol să se creadă că domnul Kautsky ar putea găsi în vreo țară, dintr-o mie de muncitori și de muncitori agricoli informați, măcar unul care să aibă vreo îndoială asupra răspunsului la această întrebare. Aflînd din ziarele burgheze crîmpeie de recunoaștere a adevărului, muncitorii din lumea întreagă simpatizează instinctiv cu Republica sovietică tocmai pentru că văd în ea o întru-chipare a democrației *proletare*, a democrației pentru cei săraci, iar nu a democrației pentru cei bogați, cum este în realitate oricare democrație burgheză, chiar și cea mai bună.

Pe noi ne guvernează (și statul nostru îl „orînduiesc“) funcționari burghezi, parlamentari burghezi și judecători burghezi. Iată un adevăr simplu, evident și incontestabil pe care îl cunosc din propria lor experiență de viață și pe care îl simt zi de zi zeci și sute de milioane de oameni din clasele asuprite în toate țările burgheze, inclusiv cele mai democratice.

În Rusia însă aparatul birocratic a fost complet sfărîmat, fără a se lăsa piatră pe piatră din el, toți judecătorii vechi au fost alungați, parlamentul burghez a fost desființat, iar dreptul de a avea o reprezentanță *mult mai accesibilă* a fost dat tocmai muncitorilor și țăranilor, Sovietele *lor* au fost puse în locul funcționarilor sau deasupra lor, Sovietele *lor* au căpătat dreptul de a alege pe judecători. Chiar și numai acest fapt este de ajuns pentru ca toate clasele asuprite să vadă în Puterea sovietică, adică în această formă a dictaturii proletariatului, o putere de un milion de ori mai democratică decît cea mai democratică republică burgheză.

Kautsky nu înțelege acest adevăr atît de clar, atît de evident pentru orice muncitor, pentru că el „a uitat“, pentru că „s-a dezvățat“ să pună întrebarea : democrație *pentru care clasă?* El judecă din punctul de vedere al democrației „pure“ (adică fără clase ? sau în afara claselor ?). El argumentează ca Shylock : „o livră de carne“, și atîta tot. Egalitatea tuturor cetățenilor — altfel nu există democrație.

E cazul să-i punem eruditului Kautsky, „marxistului“ și „socialistului“ Kautsky, întrebarea :

poate exista egalitate între exploatat și exploatator ?

E monstruos, e de necrezut că trebuie să punem o asemenea întrebare atunci când analizăm cartea unui conducător ideologic al Internaționalei a II-a. Dar „dacă ai intrat în horă, trebuie să joci“. Dacă te-ai apucat să scrii despre Kautsky, trebuie să explici acestui erudit de ce nu poate fi egalitate între exploatator și exploatat.

POATE FI EGALITATE INTRE EXPLOATAT ȘI EXPLOATATOR ?

Kautsky judecă în felul următor :

(1) „Exploatatorii au format întotdeauna numai o mică minoritate a populației“ (p. 14 din broșura lui Kautsky).

Iată un adevăr incontestabil. Dar cum trebuie să judecăm pornind de la acest adevăr ? Se poate judeca în chip marxist, socialist, și atunci trebuie luat ca bază raportul dintre exploatați și exploatatori. Se poate judeca în chip liberal, burghezo-democratic, și atunci trebuie luat ca bază raportul dintre majoritate și minoritate.

Dacă judecăm în chip marxist, trebuie să spunem : exploatatorii transformă în mod inevitabil statul (și aici este vorba de democrație, adică de una dintre formele de stat) într-un instrument de dominație a clasei lor, a exploatatorilor, asupra celor exploatați. De aceea și statul democratic, atâta timp cât există exploatatori care domină asupra majorității exploataților, va fi în mod inevitabil o democrație pentru exploatatori. Statul celor exploatați trebuie să se deosebească în mod radical de un astfel de stat ; el trebuie să fie o democrație pentru cei exploatați și un instrument *de reprimare a exploatatorilor* ; or, asuprirea unei clase înseamnă inegalitate pentru această clasă, excluderea ei de la beneficiul „democrației“.

Dacă judecăm în chip liberal, trebuie să spunem : majoritatea hotărăște, minoritatea se supune. Cine nu se supune este pedepsit. Scurt și cuprinzător. N-are nici un rost să ne lansăm în discuții despre caracterul de clasă

al statului în general și despre „democrația pură” în special; asta n-are nici o legătură cu problema în discuție, căci majoritatea e majoritate, iar minoritatea e minoritate. O livră de carne este o livră de carne, și cu asta basta.

Tocmai așa judecă și Kautsky :

(2) „Din ce motive dominația proletariatului trebuie să ia și este nevoită să ia o formă care nu e compatibilă cu democrația ?” (p. 21). Urmează o lămurire în sensul că proletariatul are de partea sa majoritatea, o lămurire destul de amănunțită și de lungă, cuprinzând un citat din Marx și cifre cu privire la numărul voturilor în Comuna din Paris. Concluzia : „Un regim cu rădăcini atât de puternice în mase n-are nici cel mai mic motiv să atenteze împotriva democrației. Nu întotdeauna va putea el să se lipsească de violență în cazurile când violența este folosită pentru înăbușirea democrației. La violență se poate răspunde numai prin violență. Dar un regim care știe că are în spatele său masele va folosi violența numai pentru a apăra democrația, și nu pentru a o suprima. El ar comite de-a dreptul o sinucidere dacă s-ar apuca să înlăture baza lui cea mai sigură — votul universal, acest puternic izvor de mare autoritate morală” (p. 22).

După cum vedeți, raportul dintre exploatați și exploatați a dispărut din argumentarea lui Kautsky. A rămas numai majoritatea în general, minoritatea în general, democrația în general, „democrația pură” pe care o cunoaștem deja.

Și este demn de reținut că toate acestea se spun în legătură cu Comuna din Paris! Să vedem deci ce au spus Marx și Engels despre dictatură în legătură cu Comuna :

Marx : „...Dacă în locul dictaturii burgheziei muncitorii instaurează dictatura lor revoluționară..., pentru a înfrânge rezistența burgheziei..., muncitorii dau statului o formă revoluționară trecătoare...”¹¹⁴.

Engels : „...Partidul victorios” (în revoluție) „trebuie să-și mențină dominația prin frica pe care armele sale o inspiră reacționarilor. S-ar fi menținut Comuna din

Paris măcar o singură zi dacă ea nu ar fi recurs împotriva burgheziei la această autoritate a poporului înarmat? N-ar trebui oare, dimpotrivă, să i se reproșeze Comunei că nu a recurs în suficientă măsură la această autoritate... ?" ¹¹⁵.

Același : „Întrucît statul nu este decît o instituție vremelnică, folosită în luptă, în revoluție pentru a reprima prin violență pe adversari, este o curată absurditate să se vorbească de statul popular liber : cîtă vreme proletariatul mai folosește statul, el îl folosește nu în interesul libertății, ci în vederea reprimării dușmanilor săi, și de îndată ce poate fi vorba de libertate, statul ca atare încează să mai existe..." ¹¹⁶.

Între Kautsky, de o parte, și Marx și Engels, de altă parte, este o distanță ca de la cer la pămînt, ca între un liberal și un revoluționar proletar. Democrația pură și „democrația“ ca atare, despre care vorbește Kautsky, nu este decît o reeditare a aceluiași „stat popular liber“, adică o *absurditate patentă*. Cu aerul savant al unui cretin de cabinet sau cu aerul inocent al unei fete de zece ani, Kautsky întrebă : de ce mai e nevoie de dictatură cînd există majoritate ? Marx și Engels explică însă :

- — Pentru a înfrînge împotrivirea burgheziei,
- — pentru a inspira frică reacționarilor,
- — pentru a menține împotriva burgheziei autoritatea poporului înarmat,
- — pentru ca proletariatul să poată reprima prin violență pe adversarii săi.

Kautsky nu înțelege aceste lucruri. Îndrăgostit de „puritatea“ democrației, fără să vadă caracterul ei burghez, el susține „în mod consecvent“ că majoritatea, din moment ce este majoritate, nu are nevoie „să înfrîngă împotrivirea“ minorității, nu are nevoie „să reprime prin violență minoritatea“, — este de ajuns să reprime *cazurile* de încălcare a democrației. Îndrăgostit de „puritatea“ democrației, Kautsky comite, *fără să vrea*, aceeași mică greșeală pe care o fac întotdeauna toți democrații burghezi, și anume : el ia egalitatea formală (pe de-a-ntregul mincinoasă și ipocrită în condițiile capitalismului) drept una reală ! O bagatelă !

Exploatorul nu poate fi egal cu cel exploatat.

Acest adevăr, oricît de neplăcut ar fi el pentru Kautsky, constituie conținutul esențial al socialismului.

Un alt adevăr: egalitate reală, de fapt, nu poate fi atîta timp cît nu este complet lichidată orice posibilitate de exploatare a unei clase de către alta.

Exploatatorii pot fi înfrînți dintr-o singură lovitură, printr-o insurecție reușită la centru sau printr-o revoltă militară. Dar, cu excepția unor cazuri cu totul rare și speciale, ei nu pot fi desființați dintr-o dată. Nu pot fi expropriati dintr-o dată toți moșierii și toți capitaliștii dintr-o țară cît de cît mare. Apoi, numai exproprierea, ca act juridic sau politic, nu rezolvă nici pe departe problema, deoarece moșierii și capitaliștii trebuie să fie *înlăturați* efectiv, *înlocuiți* efectiv cu o altă administrație, muncitorească, a fabricilor și a moșiilor. Nu poate fi egalitate între exploatatori, care în decurs de multe generații s-au distins de restul societății atît prin cultură, cît și prin condițiile și deprinderile unei vieți bogate, și cei exploatați, care chiar și în cele mai înaintate și mai democratice republici burgheze sînt în marea lor majoritate oprîmați, incuți, îgnoranți, intimidati și dezbinați. Multă vreme după revoluție exploatatorii păstrează în mod inevitabil o serie de mari avantaje de fapt: le rămîn banii (bani nu pot fi desființați dintr-o dată), le rămîne o oarecare avere mobilă, adesea considerabilă, le rămîn legăturile, priceperea de a organiza și administra, cunoașterea tuturor „secretelor“ (a uzurilor, metodelor, mijloacelor și posibilităților) administrării, le rămîne superioritatea în domeniul culturii, legătura strînsă cu personalul tehnic superior (care trăiește și gîndește în mod burghez), cunoașterea incomparabil mai bună a meseriei armelor (ceea ce e foarte important) etc. etc.

Dacă exploatatorii sînt înfrînți numai într-o singură țară — și acesta e, desigur, cazul tipic, căci o revoluție simultană într-o serie de țări este o excepție rară —, ei rămîn *totuși mai tari* decît cei exploatați, deoarece posedă vaste legături internaționale. *Toate* revoluțiile de pînă acum, inclusiv Comuna (căci printre trupele versailleze au fost și proletari, lucru pe care prea erudi-

tul Kautsky „l-a uitat“), au arătat că o parte din cei exploatați din rîndurile maselor de țărani mijlocași, meseriași etc. mai înapoiți urmează și este în stare să urmeze pe exploatații.

Așa stînd lucrurile, a presupune că într-o revoluție cît de cît serioasă și profundă decide pur și simplu raportul dintre majoritate și minoritate înseamnă a da dovadă de obtuzitate crasă, a împărtăși cea mai prostească prejudecată a unui liberal de duzină, înseamnă a *înșela masele* și a le ascunde adevărul istoric notoriu. Acest adevăr istoric constă în aceea că în orice revoluție profundă *regula* o constituie împotrivirea *îndelungată, tenace, înverșunată* a exploataților, care ani de-a rîndul continuă să păstreze mari avantaje de fapt asupra celor exploatați. Niciodată — altfel decît în fantezia dulceagă a miosului prostănac Kautsky — exploatații nu se vor supune hotărîrii majorității exploatați, fără a încerca să-și valorifice avantajele într-o ultimă bătălie înverșunată, într-o serie de bătălii.

Trecerea de la capitalism la comunism cuprinde o întreagă epocă istorică. Cîtă vreme această epocă nu este încheiată, exploatații păstrează inevitabil speranțe de restaurare și aceste *speranțe* se transformă în *încercări* de restaurare. După prima înfrîngere serioasă, exploatații răsturnați, care nu se așteptau să fie răsturnați, care nu credeau că ar putea fi răsturnați, care nici în gînd nu admiteau așa ceva, se aruncă în luptă cu o energie înzecită, cu o patimă turbată, cu o ură însutită pentru recîștigarea „raului“ care le-a fost răpit, pentru familiile lor, care au dus un trai atît de dulce și pe care „infama prostime“ le condamnă acum la ruină și mizerie (sau la muncă „simplă“...). Pe exploatații capitaliști îi urmează marea masă a micii burghezii, în privința căreia decenii de experiență istorică în toate țările arată că e șovăielnică și oscilează, că astăzi e alături de proletariat, iar mâine se sperie de greutățile revoluției, se lasă cuprinsă de panică la prima înfrîngere sau semi-înfrîngere a muncitorilor, se lasă cuprinsă de nervozitate, dă din colț în colț, scîncește, fuge dintr-o țabără

Într-alta... așa cum fac menșevicii și socialiștii-revoluționari de la noi.

Și în această stare de lucruri, într-o epocă de război crâncen, pe viață și pe moarte, când istoria pune la ordinea zilei problema existenței sau a inexistenței privilegiilor seculare și milenare, să discuți despre majoritate și minoritate, despre democrație pură, despre inutilitatea dictaturii, despre egalitate între exploatator și cel exploatat !! Ce ocean de obtuzitate, ce abis de filistinism îți trebuie pentru așa ceva !

Dar deceniile de capitalism relativ „pașnic“ din perioada 1871—1914 au făcut ca în partidele socialiste care se adaptează la oportunist să se acumuleze adevărate grajduri augiene de filistinism, de mărginire spirituală, de renegare...

*
* *
*

Cititorul a observat, probabil, că în pasajul sus-citat din cartea lui Kautsky, acesta vorbește de un atentat împotriva dreptului de vot universal (pe care — în paranteză fie spus — îl numește „puternic izvor de mare autoritate morală“, în timp ce Engels, referindu-se la aceeași Comună din Paris și la aceeași problemă a dictaturii, vorbește despre autoritatea poporului înarmat împotriva burgheziei; este instructiv să compari modul cum concepe filistinul „autoritatea“ cu modul cum o concepe revoluționarul...).

Trebuie să observăm că privarea exploatatorilor de dreptul de vot este o problemă *pur rusească*, și nu o problemă a dictaturii proletariatului în general. Dacă, lăsînd la o parte ipocrizia, Kautsky și-ar fi intitulat broșura : „Împotriva bolșevicilor“, titlul ar fi corespuns conținutului broșurii și Kautsky ar fi fost îndreptățit să atace direct problema dreptului de vot. Dar Kautsky și-a propus să se pronunțe mai întîi de toate ca „teoretician“. El și-a intitulat broșura : „Dictatura proletariatului“ *în general*. Despre Soviete și despre Rusia el vorbește în mod special numai în partea a doua a

broșurii, începînd cu capitolul șase. În prima parte însă (din care am luat citatul de mai sus) este vorba despre *democrație și dictatură în general*. Lansîndu-se în considerații pe tema dreptului de vot, Kautsky *s-a trădat* ca polemist antibolșevic, *pe care teoria nu-l interesează nici cît negru sub unghie*. Căci teoria, adică considerațiile despre bazele de clasă generale (și nu specific naționale) ale democrației și ale dictaturii, nu trebuie să se ocupe de o problemă specială ca aceea a dreptului de vot, ci de problema generală dacă în perioada istorică a răsturnării exploatatorilor și a înlocuirii statului lor prin statul celor exploatați democrația *poate fi menținută și pentru cei bogăți, pentru exploatatori*.

Așa și numai așa poate să pună problema un teoretician.

Cunoaștem exemplul Comunei, cunoaștem tot ce au spus în legătură cu ea și despre ea întemeietorii marxismului. Pe baza acestui material am analizat problema democrației și a dictaturii, de pildă, în broșura mea „Statul și revoluția“, scrisă înainte de Revoluția din Octombrie. Despre îngrădirea dreptului de vot *n-am spus acolo absolut nimic*. Și acum trebuie să spun că problema îngrădirii dreptului de vot este o problemă specific națională, și nu o problemă generală a dictaturii. Problema îngrădirii dreptului de vot trebuie abordată în lumina concluziilor trase din studierea *condițiilor specifice* ale revoluției ruse, a *căii specifice* a dezvoltării ei. Ceea ce vom și face ceva mai încolo. Ar fi însă greșit să se garanteze dinainte că viitoarele revoluții proletare din Europa vor aduce neapărat, toate sau majoritatea lor, o îngrădire a dreptului de vot pentru burghezie. Este posibil să fie așa. După război și după experiența revoluției ruse este probabil că așa va fi, dar asta *nu este ceva obligatoriu* pentru înfăptuirea dictaturii, nu constituie o caracteristică *necesară* a noțiunii logice de dictatură, nu constituie o condiție *necesară* a noțiunii istorice și de clasă a dictaturii.

O caracteristică necesară, o condiție obligatorie a dictaturii este reprimarea *prin violență* a exploatatorilor ca clasă și, în consecință, *încălcarea* „democrației pure“,

adică a egalității și a libertății în ceea ce privește această clasă.

Așa și numai așa poate fi pusă pe plan teoretic această problemă. Punînd-o în alt mod, Kautsky a dovedit că în combaterea bolșevicilor el nu se manifestă ca teoretician, ci ca sicofant al oportuniștilor și al burgheziei.

În ce țări, în cadrul căror particularități naționale ale unui capitalism sau altuia va fi aplicată (în total sau în mare parte) cutare sau cutare îngrădire sau încălcare a democrației în ceea ce-i privește pe exploatarea — aceasta este o problemă a particularităților naționale ale respectivului capitalism, ale respectivei revoluții. Problema teoretică se pune altfel, și anume: este oare posibilă dictatura proletariatului fără încălcarea democrației în ceea ce privește clasa exploatarea?

Kautsky a ocolit tocmai această problemă, *singura* importantă și esențială din punct de vedere teoretic... El a adus tot felul de citate din Marx și Engels, *afară de acelea* care se referă la problema în discuție și pe care eu le-am reprodus mai sus.

Kautsky a vorbit despre tot ce vreți, despre tot ce este acceptabil pentru liberali și pentru democrații burghezi, despre tot ce nu depășește sfera lor de idei, dar a omis esențialul, și anume că proletariatul nu poate învinge *fără să sfărîme împotrivirea* burgheziei, *fără să reprime prin violență pe adversarii săi*, și că acolo unde are loc o „reprimare prin violență“, unde nu există „libertate“, *nu există, desigur, nici democrație.*

Acest lucru Kautsky nu l-a înțeles.

*
* *
*

Să trecem la examinarea experienței revoluției ruse și la divergența dintre Sovietele de deputați și Adunarea constituantă, care (divergență) a avut ca urmare dizolvarea Constituantei și privarea burgheziei de dreptul de vot.

SOVIETELOR NU LE ESTE ÎNGĂDUIT
SĂ SE TRANSFORME ÎN ORGANIZAȚII DE STAT

Sovietele sînt forma rusă a dictaturii proletariatului. Dacă un teoretician marxist care scrie o lucrare despre dictatura proletariatului ar studia într-adevăr acest fenomen (și nu s-ar limita să repete lamentările mic-burgheze împotriva dictaturii, cum face Kautsky repetînd melodiile menșevice), el ar începe prin a da o definiție generală a dictaturii, iar apoi ar examina forma ei specifică, națională, adică Sovietele, supunîndu-le unei analize critice ca pe una din formele dictaturii proletariatului.

Se înțelege că de la Kautsky, după ce „a prelucrat” în spirit liberal învățătura lui Marx despre dictatură, nu te poți aștepta la nimic serios. Dar este extrem de instructiv să vedem în ce fel a abordat el problema esenței Sovietelor și cum a rezolvat-o.

Sovietele, scrie el, amintindu-și de apariția lor în 1905, au creat „o formă de organizație proletară care era cea mai cuprinzătoare (umfassendste) dintre toate, întrucît cuprindea pe toți muncitorii salariați” (p. 31). În 1905 ele au fost numai niște corporații locale, dar în 1917 s-au unit și au format o organizație pe întreaga Rusie.

„Organizația Sovietelor — continuă Kautsky — are de pe acum o măreață și glorioasă istorie. Dar o așteaptă un viitor și mai măreț, și aceasta nu numai în Rusia. Pretutindeni se constată că, împotriva forțelor uriașe de care dispune capitalul financiar în domeniul economic și politic, sînt insuficiente” (versagen; această expresie germană este ceva mai tare decît „insuficiente” și ceva mai slabă decît „neputincioase”) „vechile metode de luptă economică și politică ale proletariatului. La aceste metode nu se poate renunța, ele rămîn necesare pentru timpuri normale, dar din cînd în cînd în fața lor se pun sarcini pentru care ele nu sînt suficiente și a căror îndeplinire cu succes o poate promite numai unirea tuturor armelor politice și economice ale clasei muncitoare” (82).

Urmează apoi considerații pe tema grevei de masă, cu precizarea că „birocrăția sindicală”, chiar dacă e tot atît de necesară ca și sindicatele, „nu este totuși aptă să conducă marile bătălii de masă, care devin tot mai mult un semn al timpului...”

„...Organizația Sovietelor este, așadar, — conchide Kautsky — unul din cele mai importante fenomene ale timpului nostru. Ea promite să capete o însemnătate hotărâtoare în marile bătălii decisive dintre capital și muncă spre care ne îndreptăm.

Dar avem noi oare dreptul să pretindem Sovietelor și mai mult? Bolșevicii, care după revoluția din noiembrie (după stilul nou; adică, după stilul vechi, din octombrie) 1917 au obținut împreună cu eserii de stînga majoritatea în Sovietele de deputați ai muncitorilor din Rusia, au pășit — după dizolvarea Adunării constituante — la transformarea Sovietului, care fusese pînă atunci *organizația de luptă* a unei singure clase, într-o *organizație de stat*. Ei au lichidat democrația pe care poporul rus a cucerit-o în revoluția din martie (după stilul nou; după stilul vechi, din februarie). Corespunzător cu aceasta, bolșevicii au încetat să se intituleze *social-democrați*. Ei își zic *comuniști*“ (p. 33, subliniat de Kautsky).

Cine cunoaște literatura menșevică rusă își dă seama imediat cît de mecanic îi copiază Kautsky pe alde Martov, Akselrod, Stein & Co. Am spus „în mod mecanic“, deoarece de dragul prejudecăților menșevice Kautsky denaturează pînă la ridicol faptele. De pildă, el nu și-a dat osteneala să afle de la informatorii săi, de felul lui Stein din Berlin sau al lui Akselrod din Stockholm, *cînd anume* au fost puse problema schimbării denumirii bolșevicilor în aceea de comuniști și problema rolului Sovietelor ca organizații de stat. Dacă s-ar fi informat asupra acestei chestiuni elementare, el n-ar fi scris asemenea rînduri ilariante, căci amîndouă problemele au fost ridicate de bolșevici *în aprilie 1917*, de pildă în „tezele“ mele din 4 aprilie 1917¹¹⁷, adică *cu mult înainte* de Revoluția din Octombrie 1917 (fără să mai vorbim de dizolvarea Constituantei, care a avut loc la 5 ianuarie 1918).

Dar aceste considerații ale lui Kautsky, pe care le-am reprodus în întregime, constituie *miezul* întregii probleme a Sovietelor. Miezul problemei este dacă Sovietele trebuie să tindă a deveni organizații de stat (în aprilie 1917 bolșevicii au lansat lozinca: „toată puterea în mîinile Sovietelor“, iar la conferința partidului bolșevic, ținută tot în aprilie 1917, bolșevicii au declarat că nu se mulțumesc cu republica parlamentară burgheză, ci vor o republică muncitorească-țăărănească de tipul Comunei sau de tipul Sovietelor), *sau* nu trebuie să tindă la

aceasta, nu trebuie să ia puterea în mâinile lor, nu trebuie să devină organizații de stat, ci trebuie să rămână „organizații de luptă“ ale unei singure „clase“ (cum s-a exprimat Martov, cocoloșind cu iscusință, prin dezideratul său pios, faptul că sub conducerea menșevică Sovietele au fost *un instrument de subordonare a muncitorilor față de burghezie*).

Kautsky a repetat în mod mecanic cuvintele lui Martov, luînd *crîmpeie* din controversa teoretică dintre bolșevici și menșevici și transpunîndu-le, fără sens și în mod necritic, pe plan general-teoretic, general-european. De aici a rezultat o harababură care ar stîrni hohotele de rîs ale oricărui muncitor rus conștient, dacă acesta ar lua cunoștință de sus-citatele considerații ale lui Kautsky.

Cu aceleași hohote de rîs îl vor întîmpina pe Kautsky toți muncitorii din Europa (cu excepția unui mănunchi de social-imperialiști înveterați) cînd le vom explica despre ce este vorba.

Kautsky i-a făcut un prost serviciu lui Martov, ducînd pînă la absurd, în chip cît se poate de grăitor, greșeala acestuia. Într-adevăr, priviți ce reiese din argumentarea lui Kautsky.

Sovietele cuprind pe toți muncitorii salariați. Metodele de luptă economică și politică de pînă acum ale proletariatului nu sînt suficiente împotriva capitalului financiar. Sovietelor le revine un rol deosebit de important nu numai în Rusia. Ele vor avea un rol decisiv în marile bătălii decisive dintre capital și muncă în Europa. Așa spune Kautsky.

Foarte bine. „Bătăliile decisive dintre capital și muncă“ nu hotărăsc ele oare problema: care din aceste clase va cuceri puterea de stat?

Nici vorbă de așa ceva. Doamne ferește!

În bătăliile „decisive“, Sovietele, care cuprind pe toți muncitorii salariați, *nu trebuie să devină organizație de stat!*

Dar ce este statul?

Statul nu este altceva decît o mașină pentru reprimarea unei clase de către alta.

Așadar, clasa asuprită, avangarda tuturor celor ce muncesc și sînt exploatați în societatea actuală, trebuie să tindă spre „bătălii decisive între capital și muncă“, dar nu trebuie să se atingă de mașina cu ajutorul căreia capitalul asuprește munca! — — *Ea nu trebuie să sfârșime această mașină!* — — *Ea nu trebuie să-și folosească organizația atotcuprinzătoare ca mijloc pentru reprimarea exploatatilor!*

Foarte bine, excelent, domnule Kautsky! „Noi“ admitem lupta de clasă așa cum o admit toți liberalii, adică fără răsturnarea burgheziei...

Iată unde iese clar la iveală că Kautsky a rupt-o definitiv cu marxismul și cu socialismul. Aceasta înseamnă de fapt că el a trecut de partea burgheziei, care este gata să admită tot ce vreți, în afară de transformarea în organizații de stat a organizațiilor clasei asuprite de ea. Aici Kautsky nu-și mai poate salva nicidecum punctul său de vedere, care vrea să împace totul și în care toate contradicțiile profunde sînt ocolite cu ajutorul unor fraze lipsite de conținut.

Kautsky ori renunță la orice trecere a puterii de stat în mâinile clasei muncitoare, ori admite ca clasa muncitoare să preia mașina de stat veche, burgheză, dar în nici un caz nu admite ca clasa muncitoare s-o sfârșime, s-o distrugă, s-o înlocuiască cu una nouă, proletară. Oricum „ai tălmăci“ și „ai lămuri“ raționamentul lui Kautsky, în ambele cazuri ruptura cu marxismul și trecerea de partea burgheziei sînt evidente.

Vorbind despre statul de care va avea nevoie proletariatul victorios, Marx scria încă în „Manifestul Comunist“: „Statul, adică proletariatul organizat ca clasă dominantă“¹¹⁸. Acum se ivește un om care are pretenția că n-a încetat să fie marxist și care declară că proletariatul organizat în totalitatea sa și angajat într-o „luptă decisivă“ împotriva capitalului *nu trebuie să-și transforme în organizație de stat organizația sa de clasă*. „Credința superstițioasă în stat“, despre care Engels scria în 1891 că „în Germania... a trecut... în conștiința generală a burgheziei și chiar a multor muncitori“¹¹⁹ — iată ce vedem aici la Kautsky. Luptați, muncitori, —

„se învoiește“ filistinul nostru (cu aceasta „se învoiește“ și burghezul, din moment ce muncitorii tot luptă și lui nu-i mai rămîne decît să se gîndească cum să le frîngă sabia), — luptați, dar *să nu cumva să învingeți!* Să nu distrugeți mașina de stat a burgheziei, să nu înlocuiți „organizația de stat“ burgheză cu „organizația de stat“ proletară!

Un om care a împărtășit cîndva în mod serios concepția marxistă că statul nu este altceva decît o mașină pentru reprimarea unei clase de către alta, un om care a aprofundat cît de cît acest adevăr n-ar putea niciodată să ajungă să debiteze absurditatea că organizațiile proletare în stare să învingă capitalul financiar nu trebuie să se transforme în organizații de stat. Tocmai în acest punct a ieșit la iveală micul burghez, pentru care statul este „totuși“ ceva în afara claselor sau deasupra claselor. Într-adevăr, de ce să-i fie permis proletariatului, „*unei singure clase*“, să ducă bătălia decisivă împotriva *capitalului*, care-și exercită dominația nu numai asupra proletariatului, ci asupra întregului popor, asupra întregii mici burghezii, asupra întregii țărănime, — și să nu-i fie permis proletariatului, „*unei singure clase*“, să-și transforme organizația în organizație de stat? Pentru că micul burghez *se teme* de lupta de clasă și nu o duce pînă la capăt, *pînă la ceea ce este esențial*.

Kautsky s-a încurcat complet și s-a demascat definitiv. Și vă rog să rețineți că el însuși a recunoscut că Europa se îndreaptă spre bătălii decisive între capital și muncă și că vechile metode de luptă economică și politică ale proletariatului nu mai sînt suficiente. Or, aceste metode constau tocmai în folosirea democrației *burgheze*. Prin urmare?...

Kautsky s-a temut să tragă concluzia care decurge de aici.

...Prin urmare, numai un reacționar, numai un dușman al clasei muncitoare, o slugă a burgheziei, se poate mulțumi acum cu etalarea splendorilor democrației *bugheze* și cu palavre pe tema democrației pure, întorcîndu-se cu fața spre trecutul depășit. Democrația burgheză *a fost* progresistă în comparație cu rînduielile medievale și a

trebuie să fie folosită. Acum însă ea nu mai este *suficientă* pentru clasa muncitoare. Acum nu trebuie să privim înapoi, ci înainte, spre înlocuirea democrației burgheze cu cea *proletară*. Și dacă munca de pregătire a revoluției proletare, instruirea și formarea armatei proletare au fost posibile (și necesare) *în cadrul* statului burghezo-democratic, înseamnă să fii un trădător al cauzei proletare, înseamnă să fii un renegat dacă vrei să îngrădești în aceste limite proletariatul, într-un moment în care lucrurile au ajuns în faza „bătăliilor decisive“.

Kautsky s-a pus într-o postură extrem de ridicolă repetând argumentul lui Martov *fără a observa* că la Martov acest argument se sprijină *pe un altul*, pe care el, Kautsky, nu-l invocă ! Martov spune (și Kautsky repetă după el) că Rusia nu este încă coaptă pentru socialism, de unde rezultă în mod firesc că este încă prematur să transformăm Sovietele, din organe de luptă, în organizații de stat (citește : este oportun să transformăm Sovietele, cu ajutorul conducătorilor menșevici, în organe de *subordonare* a muncitorilor față de burghezia imperialistă). Kautsky *nu poate* să spună pe șleau că Europa nu-i coaptă pentru socialism. În 1909, pe cînd nu era încă renegat, el scria că acum nu trebuie să ne temem de o revoluție *prematură* și că trădător ar fi acela care de teama înfrîngerii ar renunța la revoluție. Kautsky nu se încumetă să se dezică *fățîș* de ceea ce a scris atunci, și de aici rezultă o absurditate care demască pînă la capăt toată prostia și lașitatea micului burghez : pe de o parte Europa este coaptă pentru socialism și se îndreaptă spre bătălii decisive între muncă și capital, iar pe de altă parte *organizația de luptă* (adică aceea care se formează, se dezvoltă și se întărește în luptă), organizația proletariatului, care este avangarda, organizatorul și conducătorul celor asupriți, *nu se poate* transforma în organizație de stat !

*

* *

Ideea că Sovietele sînt necesare ca organizație de luptă, dar că ele nu trebuie să se transforme în organizații de

stat este infinit mai absurdă din punct de vedere practic-politic decît din punct de vedere teoretic. Chiar în timp de pace, cînd nu există o situație revoluționară, lupta de masă a muncitorilor împotriva capitaliștilor, de pildă o grevă de masă, provoacă în ambele tabere o mare înverșunare, o extremă îndîrjire în luptă, declarații repetate din partea burgheziei că ea rămîne și vrea să rămîină „stăpîină în casă” etc. Cu atît mai mult într-o perioadă de revoluție, cînd viața politică clocotește, o organizație ca aceea a Sovietelor, care cuprinde pe *toți* muncitorii din *toate* ramurile industriei, apoi pe *toți* soldații și toată populația muncitoare și săracă de la sate — o astfel de organizație ajunge în mod inevitabil, de la sine, prin însași desfășurarea luptei, prin „logica” simplă a atacului și apărării, să pună în mod tăios problema. Încercarea de a adopta o poziție de mijloc, de „a concilia” proletariatul cu burghezia, este o tîmpenie și se soldează cu un jalnic eșec: așa s-a întîmplat în Rusia cu predica lui Martov și a altor menșevici, și tot așa se va întîmpla în mod inevitabil în Germania și în alte țări dacă Sovietele se vor dezvolta pe o scară cît de cît largă și dacă vor reuși să se unească și să se întărească. A spune Sovietelor: luptați, dar nu luați în mîinile voastre întreaga putere de stat, nu vă transformați în organizații de stat înseamnă a propovădui colaborarea între clase și „pacea socială” între proletariat și burghezie. Ar fi ridicol să se creadă că într-o luptă crîncenă o astfel de poziție ar putea să ducă la altceva decît la un eșec rușinos. A sta în două luntre — iată soarta veșnică a lui Kautsky. El pretinde că în domeniul teoriei nu este cîtuși de puțin de acord cu oportuniștii, dar în realitate el este de acord cu ei în practică, în tot ce este esențial (adică în tot ce privește revoluția).

ADUNAREA CONSTITUANTĂ ȘI REPUBLICA SOVIETICĂ

Miezul broșurii lui Kautsky îl constituie problema Adunării constituante și a dizolvării ei de către bolșevici. El revine mereu la această problemă. În toată lucrarea

sa, conducătorul ideologic al Internaționalei a II-a subliniază mereu că bolșevicii „au lichidat democrația“ (vezi mai sus într-un citat din Kautsky). Este într-adevăr o problemă care prezintă interes și importanță, căci raportul dintre democrația burgheză și cea proletară s-a pus aici în *mod practic* în fața revoluției. Să vedem cum privește această problemă „teoreticianul“ nostru „marxist“.

El citează „tezele cu privire la Adunarea constituantă“, scrise de mine și publicate în „Pravda“ din 26.XII.1917 *. S-ar părea că nici nu ne-am putea aștepta la o dovadă mai bună că vrea să abordeze în mod serios problema, cu documente în mână. Observați însă cum citează Kautsky. El nu spune că au fost 19 teze, nu spune că în ele s-a pus atât problema raportului dintre republica burgheză obișnuită, cu Adunarea ei constituantă, și republica Sovietelor, cât și aceea a istoricului divergenței dintre Adunarea constituantă și dictatura proletariatului în revoluția noastră. Kautsky ocolește toate aceste lucruri și declară candid cititorului că „dintre ele (dintre aceste teze) deosebit de importante sînt două“ : una — că eserii s-au scindat după alegerile pentru Adunarea constituantă, dar înainte de convocarea ei (Kautsky trece sub tăcere faptul că aceasta este teza a cincea), iar a doua — că republica Sovietelor este în genere o formă democratică superioară în comparație cu Adunarea constituantă (Kautsky trece sub tăcere faptul că aceasta este teza a treia).

Și numai din această teză, a treia, Kautsky citează textual o parte, și anume pasajul următor :

„Republica Sovietelor reprezintă nu numai o formă a unor instituții democratice de un tip mai înalt (în comparație cu obișnuita republică burgheză avînd în frunte o Adunare constituantă), ci și singura formă în stare să asigure o trecere cît mai puțin dureroasă ** spre socialism“

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 35, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 170—175. — Nota red.

** În treacăt fie zis, această expresie — trecere „cît mai puțin dureroasă“ — este în repetate rînduri citată de Kautsky, care pare a încerca să fie ironic. Dar, întrucît această încercare de ironizare este făcută cu mijloace improprii, citeva pagini mai departe Kautsky denaturează textul și citează fals : trecere „nedureroasă“ ! Desigur că prin astfel de mijloace nu e greu să atribuim adversarului o absurditate. Această denaturare înlesnește de asemenea ocolirea argumentului de fond : o trecere cît mai puțin dureroasă la socialism este posibilă numai atunci cînd sărăcimea este organizată în întregime (Sovietele) și cînd puterea centrală de stat (proletariatul) sprijină această organizare.

(Kautsky omite cuvântul „obișnuită“ și cuvintele introductive ale tezei : „pentru trecerea de la orînduirea burgheză la cea socialistă, pentru dictatura proletariatului“).

După ce a citat acest pasaj, Kautsky exclamă cu superbă ironie :

„Păcat doar că ei au ajuns la această concluzie abia după ce s-au dovedit a fi în minoritate în Adunarea constituantă. Înainte nimeni nu a cerut-o mai insistent decît Lenin“.

Textual așa scrie la pagina 31 a cărții lui Kautsky !

Dar asta e o adevărată perlă ! Numai un sicofant al burgheziei putea să prezinte lucrurile într-o lumină atît de falsă încît cititorul să aibă impresia că toate afirmațiile bolșevicilor cu privire la un tip superior de stat ar fi o simplă stratagemă, la care ei au recurs *după ce* s-au dovedit a fi în minoritate în Adunarea constituantă ! De o minciună atît de mîrșavă este capabil numai un nemernic care s-a vîndut burgheziei sau, ceea ce este totuna, care s-a încrezut în P. Akselrod și care nu-și divulgă informatorii.

Toată lumea știe că, chiar în prima zi a sosirii mele în Rusia, la 4.IV.1917, am citit în public teze în care am afirmat că statul de tipul Comunei este superior republicii parlamentare burgheze. Ulterior am afirmat acest lucru *în repetate rînduri* în presă, de pildă într-o broșură despre partidele politice care a fost tradusă în limba engleză și a apărut în America, în ianuarie 1918, în ziarul „Evening Post“¹²⁰ din New York. Mai mult chiar, Conferința partidului bolșevic de la sfîrșitul lunii aprilie 1917 a adoptat o rezoluție în care se spune că republica proletară-țărănească este superioară republicii parlamentare burgheze, că partidul nostru nu se va mulțumi cu aceasta din urmă și că programul partidului trebuie modificat în mod corespunzător¹²¹.

Cum trebuie să calificăm, după toate acestea, procedeul lui Kautsky, care caută să convingă pe cititorii germani că eu aș fi cerut insistent convocarea Adunării constituante și că numai după ce bolșevicii au rămas în minoritate în cadrul ei aș fi început „să-i minimalizez“ cinstea

și demnitatea? Cum poate fi scuzat un asemenea procedeu? * Poate prin aceea că Kautsky nu cunoștea faptele? Dar cine l-a pus să scrie despre ele? Sau de ce să nu declare cinstit că el, Kautsky, scrie pe baza unor informații primite de la menșevicii Stein și P. Akselrod & Co.? Sub paravanul pretențiilor sale de obiectivitate, Kautsky nu vrea decît să-și camufleze rolul de acolit al menșevicilor supărați de înfrîngerea pe care au suferit-o.

Dar toate acestea nu sînt decît floare la ureche în comparație cu cele ce urmează.

Să admitem că Kautsky n-a vrut sau n-a putut (??) să obțină de la informatorii săi o traducere a rezoluțiilor adoptate de bolșevici și a declarațiilor făcute de ei în problema dacă se mulțumesc sau nu cu republica democratică burgheză. Să admitem chiar și acest lucru, deși nu e cîtuși de puțin verosimil. Dar tezele mele din 26.XII.1917 sînt doar în mod *expres menționate* de Kautsky la p. 30 a cărții sale.

Cunoaște oare Kautsky în întregime aceste teze sau cunoaște numai ceea ce i-au tradus alde Stein, Akselrod & Co.? El citează teza *a treia* în legătură cu problema *esențială* dacă bolșevicii susțineau și spuneau *poporului* încă *înaintea* alegerilor pentru Adunarea constituantă că republica Sovietelor este superioară republicii burgheze. *Dar el trece sub tăcere teza a doua.*

Iar teza a doua sună astfel:

„Formulînd revendicarea de a se convoca Adunarea constituantă, social-democrația revoluționară, chiar de la începutul revoluției din 1917, *a subliniat în repetate rînduri* că *republica Sovietelor reprezintă o formă mai înaltă a democrației decît obișnuita republică burgheză cu Adunare constituantă*“ (subliniat de mine).

Pentru a-i prezenta pe bolșevici ca pe niște oameni lipsiți de principii, ca pe niște „oportuniști revoluționari“ (nu-mi aduc aminte în legătură cu ce întrebunțează Kautsky această expresie undeva în cartea sa), d-l Kautsky *a ascuns cititorilor germani* faptul că tezele conțin o re-

* În treacăt, menționez că asemenea minciuni menșevice se înfălesc la fiecare pas în broșura lui Kausky! Este pamfletul unui menșevic iritat.

ferire expresă la declarații făcute „*în repetate rînduri*”!

Acestea sînt procedeele meschine, jalnice și vrednice de dispreț la care recurge d-l Kautsky. În felul acesta el a reușit să ocolească problema *teoretică*.

Este sau nu adevărat că republica parlamentară burghezo-democratică este *inferioară* republicii de tipul Comunei sau de tipul Sovietelor? Acesta e miezul problemei, dar Kautsky l-a ocolit. El „a uitat” tot ce a spus Marx în analiza Comunei din Paris. El „a uitat” și scrisoarea lui Engels către Bebel din 28.III.1875, în care aceeași idee a lui Marx este exprimată cît se poate de pregnant și de sugestiv: „Comuna... nu a mai fost un stat în sensul propriu al cuvîntului”¹²².

Iată-l deci pe cel mai de seamă teoretician al Internaționalei a II-a, care într-o broșură specială despre „Dictatura proletariatului”, vorbind în special despre Rusia, unde problema unei forme de stat superioare republicii burghezo-democratice a fost pusă în mod expres și în repetate rînduri, trece sub tăcere această problemă. Cu ce se deosebește asta *în fapt* de o trecere de partea burgheziei?

(Remarcăm în paranteză că și aici Kautsky se tîrăște în coada menșevicilor ruși. Printre ei se găsesc cu duiumul oameni care cunosc „toate citatele” din Marx și Engels, dar din aprilie 1917 pînă în octombrie 1917 și din octombrie 1917 pînă în octombrie 1918 nici un menșevic n-a încercat *vreodată* să analizeze problema statului de tipul Comunei. Plehanov a ocolit-o și el. *Au avut, probabil, toate motivele să tacă.*)

Este de la sine înțeles că a discuta despre dizolvarea Adunării constituante¹²³ cu oameni care se intitulează socialiști sau marxiști, dar care în problema *esențială*, și anume în problema statului de tipul Comunei, trec în fapt de partea burgheziei, înseamnă a strica orzul pe gîște. Va fi de ajuns să dăm într-o anexă la broșura de față textul integral al tezelor mele cu privire la Adunarea constituantă. Din ele cititorul se va convinge că problema a fost pusă la 26.XII.1917 atît sub aspectul ei teoretic, cît și sub aspectul ei istoric și practic-politic.

Dacă în calitate de teoretician Kautsky s-a dezis complet de marxism, în schimb ca istoric el ar fi putut să examineze problema luptei dintre Soviete și Adunarea constituantă. Din numeroase lucrări ale lui Kautsky știm că el *a fost în stare* să fie un istoric marxist, că *aceste lucrări*, cu toată renegarea de care el s-a făcut vinovat mai târziu, vor rămîne un bun trainic al proletariatului. Dar în problema de față Kautsky și în calitatea sa de istoric *întoarce spatele* adevărului, nesocotește fapte *îndeobște cunoscute* și procedează ca un sicofant. El *vrea* să-i prezinte pe bolșevici ca pe niște oameni lipsiți de principii și relatează cum au încercat ei *să atenueze* conflictul cu Adunarea constituantă înainte de a o dizolva. În felul cum am procedat noi nu este absolut nimic condamnat și n-avem de ce să ne dezicem; textul integral al tezelor se publică în anexă și în ele se spune cât se poate de clar: domnilor mic-burghezi șovăielnici care v-ați instalat în Adunarea constituantă, ori vă împăcați cu dictatura proletariatului, ori vă vom învinge „pe cale revoluționară“ (tezele 18 și 19).

Așa a procedat și așa va proceda întotdeauna proletariatul cu adevărat revoluționar față de mica burghezie șovăielnică.

În problema Adunării constituante, Kautsky se situează pe un punct de vedere formal. În tezele mele am spus limpede și de mai multe ori că interesele revoluției sînt mai presus de drepturile formale ale Adunării constituante (vezi tezele 16 și 17). Punctul de vedere al democrației formale este tocmai punctul de vedere al democratului *burghez*, care nu consideră că primează interesul proletariatului și al luptei de clasă proletare. Ca istoric, Kautsky ar fi fost nevoit să recunoască că parlamentele burgheze sînt organe ale unei clase sau alteia. Dar acum (în scopul mîrșav de a se dezice de revoluție) el a preferat să uite marxismul, și de aceea *nu pune întrebarea*: organul cărei *clase* a fost Adunarea constituantă din Rusia? Kautsky nu cercetează împrejurările concrete, el nu vrea să vadă faptele și nici nu se gîndește să spună cititorilor germani că tezele mele conțin nu numai o analiză teoretică a problemei caracterului limitat al democra-

ției burgheze (tezele nr. 1—3), nu numai o expunere a condițiilor concrete care au făcut ca listele depuse de partide la jumătatea lunii octombrie 1917 să nu corespundă situației reale din decembrie 1917 (tezele nr. 4—6), ci și *un istoric al luptei de clasă și al războiului civil* din perioada octombrie-decembrie 1917 (tezele nr. 7—15). Din această istorie concretă am tras concluzia (teza nr. 14) că lozincă „toată puterea în mâinile Adunării constituante” a devenit *în fapt* o lozincă a cadeților, a kaledniștilor și a acoliților lor.

Istoricul Kautsky nu observă nimic din toate acestea. Istoricul Kautsky n-a auzit niciodată că votul universal naște uneori parlamente mic-burgheze, iar alteori parlamente reacționare și contrarevoluționare. Istoricul marxist Kautsky n-a auzit că una este forma alegerilor, forma democrației, și alta conținutul de clasă al respectivei instituții. Această problemă a conținutului de clasă al Adunării constituante este explicit pusă și rezolvată în tezele mele. Poate că felul în care am rezolvat-o eu nu este just. Nimic n-ar fi fost mai de dorit pentru noi decât o critică marxistă nepărtinitoare a analizei noastre. În loc să înșire fraze ridicole (și asemenea fraze se găsesc cu duiumul la Kautsky) pe tema că cineva ar împiedica criticarea bolșevismului, Kautsky ar fi trebuit să facă o astfel de critică. În realitate însă, critica lipsește în broșura lui. El nici *nu pune problema* unei analize a caracterului de clasă al Sovietelor, de o parte, și al Adunării constituante, de altă parte. De aceea *nu avem posibilitatea* de a discuta în contradictoriu cu Kautsky, și nu ne rămâne decât să *arătăm* cititorului de ce Kautsky nu poate fi calificat altfel decât ca renegat.

Divergența dintre Soviete și Adunarea constituantă își are istoria ei, pe care n-ar putea s-o treacă cu vederea nici chiar un istoric care nu se situează pe punctul de vedere al luptei de clasă. Kautsky a preferat să *ocolească* și această istorie a faptelor. El a ascuns cititorilor germani faptul îndeobște cunoscut (pe care acum îl mai ascund doar menșevicii înrăiți) că și în timpul dominației menșevicilor, adică de la sfârșitul lunii februarie și pînă în octombrie 1917, Sovietele au fost în divergență cu

instituțiile „de stat“ (adică burgheze). El se situează, în fond, pe poziția concilierii, a înțelegerii, a colaborării proletariului cu burghezia; oricît s-ar lepăda el de asta, adevărul e că din întreaga lui broșură reiese că el se situează tocmai pe o astfel de poziție. A spune: nu trebuia dizolvată Adunarea constituantă înseamnă tocmai a spune: nu trebuia dusă pînă la capăt lupta împotriva burgheziei, nu trebuia răsturnată burghezia, proletariatul trebuia să se împace cu burghezia.

De ce dar nu ne spune Kautsky nimic despre faptul că de această prea puțin onorabilă treabă s-au ocupat menșevicii în perioada februarie-octombrie 1917, fără să ajungă la vreun rezultat? Dacă era posibilă o conciliere a burgheziei cu proletariatul, de ce n-au reușit s-o realizeze menșevicii, de ce se ținea burghezia la o parte de Soviete, de ce spuneau ei (*menșevicii*) că Sovietele reprezintă „democrația revoluționară“, iar burghezia — „elementele privilegiate“?

Kautsky a ascuns cititorilor germani faptul că, în „epoca“ dominației lor (II—X 1917), chiar menșevicii numeau Sovietele democrație revoluționară, recunoscînd *implicit* superioritatea acestora față de toate celelalte instituții. Numai datorită tăinuirii acestui fapt reiese la istoricul Kautsky că divergența dintre Soviete și burghezie nu-și are istoria ei, că ea s-a ivit dintr-o dată, brusc, fără cauză, datorită relei comportări a bolșevicilor. În realitate însă, tocmai această *experiență de mai bine de 6 luni* (pentru revoluție acesta este un termen foarte îndelungat) de conciliatorism menșevic, de încercări de a împăca proletariatul cu burghezia, a convins poporul de zădărnicia acestor încercări și a îndepărtat proletariatul de menșevici.

Sovietele — recunoaște Kautsky — constituie o admirabilă organizație de luptă a proletariului și au un viitor măreț. Dar dacă este așa, înseamnă că toată poziția lui Kautsky se destramă ca un castel din cărți de joc sau ca visul unui mic-burghez cum că lupta aprigă a proletariului împotriva burgheziei ar putea fi evitată. Căci întreaga revoluție este o luptă continuă și în același timp o luptă înverșunată, iar proletariatul este clasa de avan-

gardă a *tuturor* asuprașilor, focarul și centrul tuturor năzuințelor de eliberare ale tuturor asuprașilor de orice fel. Ca organe de luptă ale maselor asuprașite, Sovietele reflectau și exprimau, firește, mult mai rapid, mai complet și mai just decât oricare alte instituții starea de spirit a acestor mase și schimbările survenite în modul lor de a vedea lucrurile (acesta, între altele, este unul din motivele pentru care democrația sovietică este o democrație de tip superior).

În perioada dintre 28 februarie (stil vechi) și 25 octombrie 1917, Sovietele au reușit să convoace *două* congrese generale reprezentând majoritatea covârșitoare a populației din Rusia, pe toți muncitorii și soldații, $\frac{7}{10}$ sau $\frac{8}{10}$ din țărănime, fără să mai socotim numeroasele congrese locale, județene, orașenești, guberniale și regionale. În același răstimp burghezia n-a reușit să convoace nici o instituție care să reprezinte majoritatea (cu excepția „Consfătuirii democratice”¹²⁴, care era o instituție vădit falsificată, o batjocură care a întărit proletariatul). Adunarea constituantă a oglindit *aceeași* stare de spirit a maselor, *aceeași* grupare pe plan politic ca și primul congres general (din iunie) al Sovietelor din Rusia¹²⁵. Până la convocarea Adunării constituante (în ianuarie 1918) au avut loc congresele al doilea (octombrie 1917)¹²⁶ și al treilea (ianuarie 1918) al Sovietelor¹²⁷, și ambele *au arătat cât se poate de limpede* că masele s-au radicalizat, s-au revoluționarizat, au întors spatele menșevicilor și eserilor și au trecut de partea bolșevicilor, *adică* au întors spatele conducerii mic-burgheze, iluziilor de conciliere cu burghezia și au trecut de partea luptei proletare revoluționare pentru răsturnarea burgheziei.

Prin urmare, *însăși istoria* Sovietelor așa cum se înfățișează ea *la prima vedere* ne atestă *reacționarismul* Adunării constituante și inevitabilitatea dizolvării ei. Dar Kautsky nu se leapădă de „lozinca” sa : să piară revoluția, să triumfe burghezia asupra proletariatului,

dar să înflorească „democrația pură“ ! Fiat justitia, pereat mundus ! *

Iată câteva date sumare cu privire la congresele generale ale Sovietelor din Rusia în istoria revoluției ruse :

Congresele generale ale Sovietelor din Rusia	Numărul delegaților	Din care, delegați bolșevici	Procentul de bolșevici
Primul (3.VI.1917) . . .	790	103	13%
Al 2-lea (25.X.1917) . . .	675	343	51%
Al 3-lea (10.I.1918) . . .	710	434	61%
Al 4-lea (14.III.1918) ¹²⁸ . . .	1 232	795	64%
Al 5-lea (4.VII.1918) ¹²⁹ . . .	1 164	773	66%

E de ajuns să arunci o privire asupra acestor cifre ca să înțelegi de ce încercările de a lua apărarea Adunării constituante sau afirmațiile (de felul celor făcute de Kautsky) că bolșevicii n-ar avea cu ei majoritatea populației stîrnesc la noi doar rîsete.

CONSTITUȚIA SOVIETICĂ

După cum am mai arătat, privarea burgheziei de drepturi electorale nu constituie o trăsătură necesară și obligatorie a dictaturii proletariatului. Nici în Rusia, bolșevicii, care au formulat cu mult înainte de Octombrie lozinca unei astfel de dictaturi, nu au spus dinainte că exploataorii trebuie să fie privați de drepturi electorale. Acest element component al dictaturii nu a izvorît „din planul“ vreunui partid, ci a apărut de la sine în cursul luptei. Istoricul Kautsky n-a observat desigur acest lucru. El n-a înțeles că încă în timpul dominației menșevicilor (a acestor adepți ai concilierii cu burghezia) în Soviete, burghezia s-a izolat singură de Soviete, a căutat să le boicoteze, s-a situat pe poziții diametral opuse Sovietelor și a urzit intrigi împotriva lor. Sovietele au apărut în afara oricărei constituții și timp de *mai bine de un an* (din primăvara anului 1917 pînă în vara anului 1918) au funcționat fără nici o constituție. Ura burgheziei împotriva organizației de sine stătătoare și atotputernice (pentru că e atotcuprinzătoare) a celor asupriți, lupta ei nerușinată, interesată, josnică împotriva Sovietelor, în

* — Să se facă dreptate, chiar de ar fi să piară lumea ! — Nota trad.

sfârșit participarea fățișă a burgheziei (de la cadeți pînă la eserii de dreapta, de la Miliukov pînă la Kerenski) la rebeliunea kornilovistă — toate acestea *au pregătit* excluderea oficială a burgheziei din Soviete.

Kautsky a auzit despre rebeliunea kornilovistă, dar el tratează cu un dispreț suveran faptele istorice, desfășurarea luptei și formele ei care determină *formele* dictaturii: într-adevăr, ce importanță mai au faptele din moment ce este vorba de democrația „pură”? De aceea „critica” lui Kautsky îndreptată împotriva privării burgheziei de drepturi electorale se caracterizează printr-o... dulceagă naivitate, care ar fi înduioșătoare dacă ar veni de la un copil, dar care te scîrbește cînd vine de la cineva care oficial încă n-a fost declarat debil mintal.

„...Dacă în condițiile votului universal capitaliștii s-ar dovedi a fi într-o minoritate neînsemnată, ei s-ar împăca mai repede cu soarta lor” (33)... Nu-i așa că e drăguț? Deșteptul de Kautsky a văzut de multe ori în istorie, și în general cunoaște foarte bine din observarea vieții reale, moșieri și capitaliști care țin seama de voința majorității asupriților. Deșteptul de Kautsky susține cu tărie punctul de vedere al „opoziției”, adică punctul de vedere al luptei în cadrul parlamentului. Textual așa scrie el: „opoziție” (p. 34 și multe altele).

O, eruditul istoric și om politic! Nu ți-ar strica să știi că „opoziția” este o noțiune care ține de sfera luptei pașnice și exclusiv parlamentare, adică o noțiune care corespunde unei situații nerevoluționare, o noțiune care corespunde *lipsei revoluției*. În revoluție ai de-a face cu un dușman necruțător, cu care ești în război civil, iar ieremiadele reacționare ale micului burghez, care se teme de acest război, la fel cum se teme de el Kautsky, nu pot schimba această stare de fapt. Este ridicol să abordezi din punctul de vedere al „opoziției” problemele unui crîncen război civil, în care burghezia nu se dă în lături de la nici o crimă — exemplul versaillezilor și al pactizării lor cu Bismarck este destul de grăitor pentru orice om care privește istoria altfel decît gogoleeanul Petrușka — și cheamă în ajutor statele străine, urzind

Împreună cu ele intrigi împotriva revoluției. După părerea acestui „maestru al confuziei“ care e Kautsky, proletariatul revoluționar ar trebui să-și pună scufia de noapte și să considere drept „opoziție“ legală o burghezie care organizează răscoale contrarevoluționare de felul celor conduse de Dutov și de Krasnov, sau al celei pornite de cehi, și care plătește milioane sabotorilor. O, câtă profunzime de gândire!

Pe Kautsky îl interesează exclusiv latura juridică formală a chestiunii, astfel încît, citind raționamentele lui despre Constituția sovietică, fără să vrei îți vin în minte cuvintele lui Bebel: juriștii sînt reacționari incorrigibili. „În realitate — scrie Kautsky — nu-i poți lipsi de drepturi numai pe capitaliști. Ce este un capitalist din punct de vedere juridic? Un om care posedă avere? Pînă și într-o țară economiceste atît de avansată cum e Germania, care are un proletariat atît de numeros, instaurarea unei Republici sovietice ar lipsi de drepturi politice mari mase de cetățeni. În 1907, în Reichul german numărul celor ocupați în cele trei mari sectoare — agricultură, industrie și comerț — reprezenta, împreună cu membrii familiilor lor, circa 35 000 000 de funcționari și muncitori salariați și 17 000 000 de patroni. Este întru totul posibil, deci, ca un partid să aibă de partea sa majoritatea muncitorilor salariați, dar numai minoritatea populației“ (p. 33).

Aveți aici o mostră de felul cum judecă Kautsky. Ce altceva este aceasta dacă nu văicăreala contrarevoluționară a burghezului? De ce i-ai pus pe toți „patronii“ în categoria celor lipsiți de drepturi, domnule Kautsky, cînd știi foarte bine că majoritatea covârșitoare a țăranilor ruși nu sînt muncitori salariați și nu-și pierd, prin urmare, drepturile? Nu este aceasta o falsificare?

De ce d-ta, economist erudit, n-ai citat datele referitoare la munca salariată în agricultură pe categorii de gospodării, date care se găsesc în aceeași statistică germană din 1907 și care îți sînt bine cunoscute? De ce n-ai arătat muncitorilor germani — cititorii broșurii d-tale — aceste date, din care se vede *cîți exploata-*

tori sînt și cît de puțin numeroși sînt ei, după statistica germană, în raport cu numărul total al „agricultorilor“ ?

Pentru că ești un renegat, și asta te-a făcut să fii un simplu sicofant în slujba burgheziei.

Noțiunea de capitalist, pretinde Kautsky, este o noțiune juridică lipsită de precizie, și el consacră cîteva pagini unei critici fulminante la adresa „arbitrariului“ Constituției sovietice. Burgheziei engleze „valorosul“ nostru om de știință îi îngăduie să elaboreze timp de veacuri o constituție burgheză nouă (în comparație cu rînduielele medievale), pe cînd nouă, muncitorilor și țărănilor din Rusia, acest reprezentat al științei slugarnice nu ne acordă nici un termen. Nouă el ne cere o constituție riguros elaborată în decurs de cîteva luni...

„...Arbitrariu“ ! Gîndiți-vă numai cîtă slugărnice murdară față de burghezie și cîtă pedanterie obtuză denotă un *asemenea* reproș. Cînd juriștii sută-n sută burghezi și — în majoritatea lor — reacționari din țările capitaliste au elaborat în decurs de veacuri sau decenii reguli amănunțite, au scris zeci și sute de tomuri de legi și de comentarii la legi care-l *asupreșc* pe muncitor și care leagă de mîini și de picioare pe cel *sărac*, punînd mii de chichițe și de tertipuri în calea oricărui simplu truditor din rîndurile poporului — o, în asta liberalii burghezi și d-l Kautsky nu văd nici un „arbitrariu“ ! Aici domnește „ordinea“ și „legalitatea“ ! Aici totul este bine gîndit și dinainte prevăzut cum să i se stoarcă omului sărac „ultima picătură de vlagă“. Aici sînt mii de avocați și de birocrați burghezi (Kautsky nici nu pomeneste de ei, probabil tocmai pentru că Marx atribuia o importanță atît de mare *sfărîmării* mașinii birocratice...) care știu să interpreteze legile în așa fel încît muncitorul și țăranul de rînd să nu aibă niciodată posibilitatea să răzbată prin barajul de sîrmă ghimpată al acestor legi. Asta nu este „arbitrariul“ burgheziei, nu este dictatura unor nesățioși și mîrșavi exploataatori îmibuibați cu sîngele poporului — nici vorbă de așa ceva. Asta este „democrație pură“, care pe zi ce trece devine tot mai pură.

Dar atunci cînd clase de oameni care muncesc și sînt exploatați și pe care războiul imperialist i-a izolat de frații lor de peste hotare au instaurat — pentru prima oară în istorie — Sovietele lor, au chemat la construcție politică *acele mase* pe care burghezia le asuprise, le oprimase și le abrutizase, au început să construiască *ele însele* un stat nou, proletar, și în focul unei lupte înverșunate, în focul unui război civil au început să schițeze principiile de bază ale unui stat *fără exploataatori*, — atunci toți nemernicii burgheziei, toată banda de lipitori în cîrdășie cu acolitul lor Kautsky au început să facă zarvă pe tema „arbitrariului” ! De unde, într-adevăr, să știe acești inculți, acești muncitori și țărani, această „gloată”, să-și interpreteze legile ? De unde să ia ei simțul dreptății, ei, acești simpli truditores lipsiți de sfaturile avocaților culți, ale autorilor burghezi, ale celor de teapa lui Kautsky și ale vechii și înțeleptei birocrații ?

Dintr-o cuvîntare pe care am rostit-o la 28.IV.1918¹³⁰ d-l Kautsky citează cuvintele : „...Masele stabilesc ele însele în ce mod și la ce intervale se țin alegerile...” Și „democratul pur” Kautsky conchide :

„...Se pare, așadar, că stabilirea procedurii alegerilor este lăsată la libera apreciere a fiecărei adunări de alegători. Arbitrariul și posibilitatea de a scăpa de elementele opoziționiste incomode din rîndurile proletariatului însuși ar fi duse astfel pînă la limita extremă” (p. 37).

Există vreo deosebire între aceste cuvinte și ceea ce spune un scrib tocmit de capitaliști care țipă că în caz de grevă masa asuprește pe muncitorii harnici „care vor să muncească” ? De ce stabilirea birocratică-burgheză a procedurii alegerilor în cadrul democrației burgheze „pure” nu este ceva arbitrar ? De ce simțul de dreptate al maselor care s-au ridicat la luptă împotriva exploataților lor seculari, al maselor care se luminează și se călesc în această luptă înverșunată trebuie să fie mai puțin dezvoltat decît la *mănunchiul* de birocrați, intelectuali și avocați educați în spiritul prejudecăților *burgheze* ?

Kautsky este un socialist autentic ; să nu vă încumețați să puneți la îndoială sinceritatea acestui onorabil

tată de familie, a acestui preacinstit cetățean. El este un partizan convins și înfocat al victoriei muncitorilor, al revoluției proletare. El ar vrea doar ca filistini cu scufie de noapte și flecari intelectuali mic-burghezi să întocmească *în prealabil, înainte* de a începe mișcarea maseilor, *înainte* de a începe lupta lor înverșunată împotriva exploatativilor și neapărat *fără război civil, un regulament moderat și precis formulat al desfășurării revoluției...*

Preacreditul nostru Iudușka Golovliov povestește profund indignat muncitorilor germani că la 14.VI.1918 Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia a hotărât să excludă din Soviete pe reprezentanții partidului socialist-revoluționar de dreapta și ai partidului menșevic¹³¹. „Această măsură — scrie Iudușka Kautsky, clocotind de nobilă indignare — nu este îndreptată împotriva unor anumite persoane care au comis anumite fapte pasibile de pedeapsă... Constituția Republicii sovietice nu conține nici o dispoziție care să prevadă imunitatea deputaților — membri ai Sovietelor. Nu anumite persoane, ci anumite partide sînt excluse aici din Soviete“ (p. 37).

Da, este într-adevăr îngrozitoare această intolerabilă abatere de la regulile democrației pure, cu a căror respectare își va face revoluția revoluționarul nostru Iudușka Kautsky. Noi, bolșevicii ruși, trebuia să făgăduim mai întîi imunitatea Savinkovilor & Co., Liberdanilor¹³², Potresovilor („activiștilor“¹³³) & Co., apoi să întocmim un cod penal care să prevadă că participarea la războiul contrarevoluționar al cehoslovacilor sau alierea cu imperialiștii germani în Ucraina sau în Gruzia *împotriva* muncitorilor din propria țară „este pasibilă de pedeapsă“, și abia *după aceea*, pe baza acestui cod penal, am fi avut, potrivit regulilor „democrației pure“, dreptul de a exclude din Soviete „anumite persoane“. E de la sine înțeles că cehoslovacii, care prin intermediul Savinkovilor, al Potresovilor și Liberdanilor (sau cu ajutorul agitației lor) primesc bani de la capitaliștii anglo-francezi, ca și Krasnovii, care cu ajutorul menșevicilor din Ucraina și din Tiflis obțin obuze de la germani, ar fi stat liniștiți pînă

ce noi vom fi elaborat un cod penal bine pus la punct și, ca democrați de cea mai pură speță, s-ar fi limitat la rolul de „opozitie“...

Nu mai puțin îl indignează pe Kautsky faptul că Constituția sovietică îi privează de drepturi electorale pe cei „care folosesc muncitori salariați în scopul de a scoate profit“. „Un muncitor la domiciliu sau un mic meșter care folosește o calfă — scrie Kautsky — pot trăi și simți întocmai ca un proletar, și totuși n-au drept de vot“ (p. 36).

Ce abatere de la „democrația pură“ ! Ce nedreptate ! Pînă acum, ce-i drept, toți marxiștii considerau — și mii de fapte confirmau — că micii patroni sînt cei mai nerușinați și mai hrăpăreți exploataitori ai muncitorilor salariați, dar Iudușka Kautsky ia, desigur, nu *clasa* micilor patroni (nu știi zău cine a mai născocit această nefastă teorie a luptei de clasă ?), ci persoane izolate, exploataitori care „trăiesc și simt întocmai ca niște proletari“. Faimoasa „Agnes cea econoamă“, pe care toată lumea o considera de mult decedată, a înviat sub pana lui Kautsky. Pe Agnes cea econoamă a inventat-o și a lansat-o în literatura germană, acum cîteva decenii, un democrat „pur“ — burghezul Eugen Richter. El prorocea mari nenorociri de pe urma dictaturii proletariatului, de pe urma confiscării capitalului exploataților, întrebîndu-se cu un aer naiv cine este capitalist în sensul juridic al acestui cuvînt. El lua exemplul unei lenjereșe sărace și econoame („Agnes cea econoamă“), căreia afurisiții „dictatori ai proletariatului“ îi iau ultimul ban. A fost o vreme cînd toată social-democrația germană făcea mare haz de „Agnes cea econoamă“ a democratului pur Eugen Richter. Dar asta a fost demult, pe vremea cînd mai trăia Bebel, care spunea deschis și fără ocol adevărul că în partidul social-democrat german sînt mulți național-liberali¹³⁴, asta a fost demult, pe vremea cînd Kautsky încă nu devenise renegeat.

Acum „Agnes cea econoamă“ a înviat în persoana „micului meșter care ține o calfă și care trăiește și simte întocmai ca un proletar“. Afurisiții de bolșevici îl nedreptățesc și-i iau dreptul de vot. Ce-i drept, în Republica

sovietică „orice adunare de alegători“, cum se exprimă același Kautsky, poate primi în rîndurile ei pe un mic meșter sărac, care e legat, să zicem, de întreprinderea respectivă, dacă cu titlu de excepție nu este exploatator și dacă este *efectiv* un om care „trăiește și simte întocmai ca un proletar“. Dar parcă te poți bizui pe experiența de viață și pe simțul de dreptate al unei adunări formate din simpli muncitori, adunare care nu se desfășoară într-un cadru strict reglementat și care în hotărârile sale (ce oroare !) nu este legată prin nici un statut ? Nu este oare clar că e mai bine să acordăm drept de vot *tuturor* exploatatorilor, *tuturor* celor care folosesc muncitori salariați, decît să riscăm ca muncitorii să nedreptățescă pe „Agnes cea econoamă“ și pe „micul meșter care trăiește și simte întocmai ca un proletar“ ?

Salutați de burghezie și de social-șoviniști *, odioșii și nemernicii cavaleri ai renegării n-au decît să ponegrească cît vor Constituția noastră sovietică pentru faptul că privează pe exploatatori de dreptul de vot. Este bine că o ponegresc, pentru că asta va grăbi și va adînci sciziunea dintre muncitorii revoluționari din Europa și alde Scheidemann și Kautsky, Renaudel și Longuet, Henderson și Ramsay MacDonald, acești vechi lideri și vechi trădători ai socialismului.

Masele claselor asuprite, conducătorii conștienți și cinstiți din rîndurile proletarilor revoluționari vor fi de partea *noastră*. E de ajuns să arătăm acestor proletari și acestor mase ce scrie în Constituția noastră sovietică, și ei vor spune îndată : acolo sînt cu adevărat *oameni de-ai noștri*, acolo este un adevărat partid muncitoresc, un adevărat guvern muncitoresc. Căci el nu în-

* Am citit chiar acum articolul de fond din „Frankfurter Zeitung“¹⁸⁸ (din 22.X.1918, nr. 293) în care conținutul broșurii lui Kautsky este redat în termeni plini de admirație. Ziarul oamenilor de bursă este mulțumit. Ba bine că nu ! Iar un tovarăș din Berlin îmi scrie că „Vorwärts“, ziarul Scheidemannilor, a publicat în legătură cu această broșură un articol special în care declară că subscris aproape fiecare rînd din textul ei¹⁸⁹. Felicitările noastre !

șală pe muncitori cu deșarte făgăduieli de reforme, cum *ne-au înșelat toți conducătorii enumerați mai sus*, ci luptă în mod serios împotriva exploataților, înfăptuiește în mod serios revoluția, luptă *efectiv* pentru eliberarea deplină a muncitorilor.

Dacă, după un an de „activitate practică“, Sovietele privează pe exploatați de dreptul de vot, *înseamnă* că ele sînt într-adevăr organizații ale maselor asuprite, și nu ale social-imperialiștilor și social-pacifiștilor care s-au vîndut burgheziei. *Dacă* aceste Soviete au luat exploataților dreptul de vot, *înseamnă* că ele nu sînt organe de conciliatorism mic-burghez cu capitaliștii, că nu sînt organe de palavrageală parlamentară (pentru alde Kautsky, Longuet și MacDonald), ci organe ale proletariatului cu adevărat revoluționar, care duce o luptă pe viață și pe moarte împotriva exploataților.

„Broșura lui Kautsky este aproape necunoscută aici“, mi-a scris din Berlin zilele trecute (azi sîntem în 30.X) un tovarăș bine informat. Aș sfătui pe ambasadorii noștri din Germania și din Elveția să nu cruțe banii și să cumpere întreaga ediție a acestei broșuri, pentru ca, *împărțind-o gratuit* printre muncitorii conștienți, să dezvăluie toată mîrșăvia acelei social-democrații „europene“ — citește : imperialiste și reformiste — care a devenit de mult un „hoit împruțit“.

La sfîrșitul broșurii sale, la p. 61 și 63, d-l Kautsky se văicărește amarnic că „noua teorie“ (cum numește el bolșevismul, temîndu-se să pomenească analiza făcută de Marx și Engels Comunei din Paris) „găsește partizani pînă și în vechile democrații, cum este, de pildă, Elveția“. Pentru Kautsky „este de neînțeles că social-democrații germani acceptă această teorie“.

Ba este întru totul de înțeles, căci, după serioasele învățăminte ale războiului, masele revoluționare sînt scîrbite și de cei de teapa lui Scheidemann, și de cei de teapa lui Kautsky.

„Noi“ am fost întotdeauna pentru democrație — scrie Kautsky — și acum, așa deodată, să renunțăm la ea!

„Noi“, oportuniștii social-democrației, am fost întotdeauna împotriva dictaturii proletariatului, iar Kolb & Co. au spus-o pe șleau *cu ani în urmă*. Kautsky știe acest lucru, și zadarnic își închipuie că va putea ascunde cititorilor faptul evident al „revenirii sale în tabăra“ Bernsteinilor și a Kolbilor.

„Noi“, marxiștii revoluționari, n-am fetișizat niciodată democrația „pură“ (burgheză). În 1903 Plehanov a fost, precum se știe, un marxist revoluționar (pînă la trista cotitură care l-a adus pe poziția unui Scheidemann rus). Și Plehanov a spus atunci la congresul partidului, care a adoptat programul¹³⁷, că proletariatul în revoluție va lua, la nevoie, capitaliștilor dreptul de vot și *va dizolva orice parlament* dacă acesta se va dovedi a fi contra-revoluționar. Că tocmai acest punct de vedere e singurul care corespunde marxismului, de asta se poate convinge oricine fie și numai din sus-citatele pasaje din Marx și Engels. Acest lucru reiese în chip evident din toate principiile fundamentale ale marxismului.

„Noi“, marxiștii revoluționari, nu vorbeam poporului așa cum obișnuiau să-i vorbească kautskiștii de toate națiile, străduindu-se să fie pe placul burgheziei, adaptîndu-se la parlamentarismul burghez, trecînd sub tăcere caracterul *burghez* al democrației contemporane și cerînd numai *lărgirea ei*, promovarea *ei* consecventă.

„Noi“ spuneam burgheziei: voi, exploatatorilor și ipocriților, vorbiți despre democrație, dar în același timp puneți la fiecare pas mii de piedici în calea participării *maselor asuprite* la viața politică. Noi ne prevalăm de ceea ce spuneți și cerem, în interesul acestor mase, *lărgirea democrației voastre* burgheze în vederea *pregătirii maselor pentru revoluție*, în vederea răsturnării voastre, a exploatatorilor. Și dacă voi, exploatatorii, veți încerca să opuneți împotrivire revoluției noastre proletare, vă vom reprima fără cruțare, vă vom lipsi de drepturi; mai mult decît atît: nu vă vom da pîine, căci în republica noastră proletară exploatatorii vor fi privați de drepturi, vor fi privați de orice, căci noi sîntem socia-

liști în sensul serios al acestui cuvânt, și nu în sensul pe care i-l dau alde Scheidemann și Kautsky.

Iată ce spuneam și vom spune „noi“, marxiștii revoluționari, și de aceea masele asuprite vor fi pentru noi și alături de noi, iar alde Scheidemann și Kautsky vor ajunge la lada de gunoi a renegaților.

CE ESTE INTERNAȚIONALISMUL ?

Kautsky e profund convins că este în drept să se considere și să-și zică internaționalist. Pe Scheidemann el îi numește „socialiști-gubernamentali“. Luînd apărarea menșevicilor (el nu spune deschis că se solidarizează cu ei, dar își însușește pe deplin vederile lor), Kautsky a arătat cât se poate de grăitor de ce soi este „internaționalismul“ său. Și deoarece el nu este un izolat, ci reprezentantul unui curent care a apărut în mod necesar în cadrul Internaționalei a II-a (Longuet în Franța, Turati în Italia, Nobs și Grimm, Graber și Naine în Elveția, Ramsay MacDonald în Anglia etc.), este instructiv să ne oprim asupra „internaționalismului“ său.

Subliniind că menșevicii au fost și ei la Zimmerwald (e o diplomă, fără îndoială, dar... cam mucegăită), Kautsky prezintă astfel vederile menșevicilor, cu care e de acord : „...Menșevicii se pronunțau pentru pace generală. Ei voiau ca toți beligeranții să accepte principiul : fără anexiuni și contribuții. Atîta timp cît acest principiu nu va fi fost unanim acceptat, armata rusă trebuia, potrivit acestui punct de vedere, să fie oricînd gata de luptă. Bolșevicii însă cereau pace imediată, cu orice preț ; ei erau gata să încheie, la nevoie, o pace separată și căutau s-o impună cu de-a sila, mărind dezorganizarea, și așa destul de mare, a armatei“ (p. 27). După părerea lui Kautsky, bolșevicii trebuiau să se mulțumească cu Constituanta și să nu ia puterea.

Așadar, internaționalismul lui Kautsky și al menșevicilor se rezumă la următoarele : să se ceară guvernului imperialist burghez reforme, dar să i se acorde în continuare tot sprijinul, să se sprijine în continuare războiul dus de acest guvern, atîta timp cît toți beligeranții nu vor fi

acceptat încă principiul : fără anexiuni și contribuții. Acest punct de vedere a fost în repetate rânduri exprimat și de Turati, și de kautskiști (Haase și alții), și de Longuet & Co., care declarau : noi sîntem *pentru* „apărarea patriei“.

Din punct de vedere teoretic, aceasta denotă o incapacitate totală de a se delimita de social-șoviniști și o confuzie totală în problema apărării patriei. Din punct de vedere politic, aceasta înseamnă înlocuirea internaționalismului printr-un naționalism mic-burghez și trecerea de partea reformismului, renunțarea la revoluție.

A recunoaște „apărarea patriei“ înseamnă a justifica din punctul de vedere al proletariatului războiul actual, a recunoaște că are un caracter legitim. Și întrucît războiul rămîne imperialist (atît sub monarhie, cît și sub republică), indiferent de locul unde se află armatele dușmane în momentul de față — în țara mea sau într-o țară străină —, recunoașterea apărării patriei înseamnă *de fapt* sprijinirea burgheziei imperialiste, tîlhărești, înseamnă o adevărată trădare a socialismului. În Rusia războiul a continuat să fie imperialist și sub guvernul lui Kerenski, în republica burghezo-democratică, căci era dus de burghezie, în calitatea ei de clasă dominantă (or, războiul este „o continuare a politicii“); tratatele secrete cu privire la împărțirea lumii și la jefuirea unor țări străine, încheiate de fostul țar cu capitaliștii din Anglia și Franța, constituiau o expresie deosebit de pregnantă a caracterului imperialist al războiului.

Spunînd că acest război este un război de apărare sau revoluționar, menșevicii înșelau cu nerușinare poporul, iar Kautsky, aprobînd politica menșevicilor, aprobă înșelarea poporului, aprobă rolul jucat de acești mici burghezi, care aduceau servicii capitalului inducînd în eroare muncitorimea și înhămînd-o la carul imperialiștilor. Kautsky duce o politică tipic mic-burgheză și filistină, închipuindu-și (și sugerînd maselor ideea absurdă) că *lansarea unei lozinci* ar putea schimba fondul lucrurilor. Toată istoria democrației burgheze spulberă această iluzie : pentru a înșela poporul, democrații burghezi au folosit întotdeauna și folosesc și astăzi orice „lozinci“

vreți. Esențialul însă este să *verifici* sinceritatea lor, să confrunți vorbele cu *faptele*, să nu te mulțumești cu fraze idealiste sau șarlatanești, ci să cauți să vezi *realitatea de clasă*. Războiul imperialist nu încetează să fie imperialist atunci când șarlatanii, frazeologii sau filistinii mic-burghezi lansează o „lozincă” dulceagă, ci numai atunci când *clasa* care duce războiul imperialist și care este legată de el prin milioane de fire (și chiar frînghii) economice este efectiv *răsturnată* și când în locul ei vine la putere clasa cu adevărat revoluționară — proletariatul. *Altfel nu te poți smulge din războiul imperialist și nu poți evita o pace imperialistă, de jaf.*

Aprobând politica externă a menșevicilor, declarând-o internaționalistă și zimmerwaldiană, Kautsky în primul rînd arată prin aceasta toată putreziciunea majorității zimmerwaldiene oportuniste (nu degeaba noi, *stînga zimmerwaldiană*¹⁸⁸, ne-am delimitat imediat de o asemenea majoritate!), iar în al doilea rînd — și aceasta este esențialul — trece de pe poziția proletariatului pe aceea a micii burghezii, de pe poziția revoluționară pe cea reformistă.

Proletariatul luptă pentru răsturnarea revoluționară a burgheziei imperialiste, iar mica burghezie — pentru „perfecționarea” reformistă a imperialismului, pentru adaptare la imperialism, în condițiile *subordonării* față de el. Pe vremea când Kautsky mai era încă marxist, în 1909 de pildă, când a scris „Drumul spre putere”, el susținea ideea inevitabilității *revoluției* în cazul unui eventual război și vorbea despre apropierea unei *ere de revoluții*. Manifestul de la Basel din 1912 vorbește în mod expres și categoric despre *revoluție proletară* chiar în legătură cu războiul imperialist dintre grupurile german și englez care a și izbucnit în 1914. Iar în 1918, când datorită războiului era revoluțiilor a început efectiv, Kautsky, în loc să explice inevitabilitatea lor, în loc să-și concentreze gîndirea asupra tacticii *revoluționare*, asupra mijloacelor și metodelor de pregătire în vederea revoluției și să le elaboreze pînă la capăt, a început să numească internaționalistă tactica reformistă a menșevicilor. Ce altceva este aceasta dacă nu renegare ?

Kautsky îi laudă pe menșevici pentru faptul că au insistat asupra păstrării capacității de luptă a armatei. El îi blamează pe bolșevici pentru faptul că au căutat să agraveze „dezorganizarea armatei“, și așa destul de dezorganizată. Aceasta înseamnă să lauzi reformismul și subordonarea față de burghezia imperialistă, înseamnă să blamezi revoluția și să te dezici de ea. Căci păstrarea capacității de luptă a armatei însemna — și a fost efectiv sub guvernul Kerenski — păstrarea unei armate cu comandament *burghez* (chiar dacă era republican). Toată lumea știe — și desfășurarea evenimentelor a confirmat în chip evident — că datorită cadrelor de comandă korniloviste această armată republicană era pătrunsă de spirit *kornilovist*. Ofițerimea burgheză nu putea să nu fie kornilovistă, nu putea să nu încline spre imperialism, spre reprimarea prin violență a proletariatului. A lăsa neatins toate rădăcinile războiului imperialist, toate pietrele de temelie ale dictaturii *burgheze*, a drege pe ici pe colo vechiul edificiu, a-l mai vopsi pe alocuri („reformă“) — iată la ce se reducea *în fapt* tactica menșevică.

Și dimpotrivă, „dezorganizarea“ armatei a fost și este o necesitate pentru orice revoluție mare. Căci armata este cel mai anchilozat instrument de sprijinire a vechiului regim, cel mai sigur reazem al disciplinei burgheze, cel mai docil instrument de sprijinire a dominației capitalului, de menținere și de cultivare a supunerii oarbe și a subordonării oamenilor muncii față de capital. Contra-revoluția nu a tolerat niciodată și nu putea să tolereze muncitori înarmați alături de armată. În Franța — scrie Engels —, după fiecare revoluție muncitorii erau înarmați; „de aceea pentru burghezii aflați la cîrma statului cea dintîi poruncă era dezarmarea muncitorilor“¹³⁹. Muncitorii înarmați constituiau embrionul unei armate *noi*, celula organizatorică a unei *noi* orînduiri sociale. A strivi această celulă, a nu o lăsa să crească era cea dintîi poruncă a burgheziei. Cea dintîi poruncă a oricărei revoluții victorioase — și este un lucru pe care Marx și Engels l-au subliniat în repetate rînduri — era să distrugă armata veche, s-o suprima, s-o înlocuiască cu una

nouă¹⁴⁰. Noua clasă socială, în drumul ei spre dominație, nu putea niciodată și nu poate nici acum să ajungă la această dominație și s-o consolideze altfel decît descompunînd complet armata veche („dezorganizare !“ — țipă, în legătură cu aceasta, mic-burghezii reacționari sau pur și simplu lași), altfel decît trecînd prin această extrem de grea și extrem de chinuitoare perioadă, fără nici o armată (prin această perioadă chinuitoare a trecut și marea revoluție franceză), altfel decît formînd treptat, în condițiile grele ale războiului civil, o armată nouă, o disciplină nouă, o nouă organizație militară a clasei noi. A fost un timp cînd istoricul Kautsky înțelegea acest lucru. Renegatul Kautsky l-a uitat.

Ce drept are Kautsky să-i numească pe Scheidemannii „socialiști-gubernamentali“ cînd el însuși aprobă tactica menșevicilor în revoluția rusă? Sprijinindu-l pe Kerenski și intrînd în guvernul prezidat de el, menșevicii au fost și ei socialiști-gubernamentali de aceeași factură. Kautsky nu va putea în nici un chip să evite această concluzie dacă va încerca să pună problema *clasei dominante* care duce războiul imperialist. Dar el ocolește cu grijă problema clasei dominante, problemă obligatorie pentru un marxist, căci dacă ar pune-o s-ar demasca imediat ca renegat.

Kautskiștii în Germania, longuetiștii în Franța, Turati & Co. în Italia raționează astfel: socialismul presupune egalitatea și libertatea națiunilor, autodeterminarea lor; *de aceea*, cînd țara noastră este atacată sau cînd teritoriul nostru este invadat de trupe inamice, noi, socialiștii, avem dreptul și datoria să ne apărăm patria. Din punct de vedere teoretic însă, acest raționament este sau o adevărată batjocură la adresa socialismului, sau un truc șarlatanesc, iar din punct de vedere practic-politic el coincide cu felul de a judeca al unui țaran extrem de înapoiat, care n-are nici cea mai mică idee despre caracterul social, de clasă al războiului și despre sarcinile unui partid revoluționar într-o perioadă de război reacționar.

Socialismul este împotriva violenței față de națiuni. Acest lucru este incontestabil. Dar socialismul este în genere împotriva violenței față de oameni. Totuși, în

afară de anarhiștii creștini și de tolstoeni, nimeni n-a tras încă de aici concluzia că socialismul este împotriva violenței *revoluționare*. A vorbi deci despre „violență“ în general, fără a analiza condițiile care determină deosebirea dintre violența revoluționară și cea reacționară, înseamnă să fii un mic-burghez care se dezice de revoluție sau înseamnă pur și simplu să te înșeli pe tine însuși și pe alții cu ajutorul unui raționament sofistic.

Același lucru se poate spune și despre violența față de națiuni. Orice război constă în violență față de națiuni, dar aceasta nu-i împiedică pe socialiști să fie *pentru* un război revoluționar. Problema fundamentală care se pune în fața unui socialist (dacă nu e renegat) este caracterul de clasă al războiului. Războiul imperialist din 1914—1918 este un război între două grupuri ale burgheziei imperialiste pentru împărțirea lumii, pentru împărțirea prăzii, pentru jefuirea și sugrumarea națiunilor mici și slabe. Așa a fost apreciat războiul în Manifestul de la Basel din 1912, și această apreciere a fost confirmată de fapte. Nu e socialist acela care părăsește acest punct de vedere asupra războiului.

Cînd un german sub domnia lui Wilhelm sau un francez sub guvernarea lui Clemenceau spune: eu, ca socialist, am dreptul și datoria să-mi apăr patria atunci cînd dușmanul îi calcă pămîntul, avem de-a face aici nu cu raționamentul unui socialist, al unui internaționalist, al unui proletar revoluționar, ci cu raționamentul unui *naționalist mic-burghez*. Căci în acest raționament dispare lupta revoluționară de clasă a muncitorului împotriva capitalului, dispare aprecierea războiului, *în totalitatea lui*, din punctul de vedere al burgheziei mondiale și din acela al proletariatului mondial, dispare adică internaționalismul și nu rămîne decît un naționalism îngust și rigid. Țării mele i s-a făcut o nedreptate, restul nu mă interesează — iată la ce se reduce acest raționament, iată în ce constă îngustimea lui mic-burghezo-naționalistă. Este același lucru ca și cînd cineva ar spune cu privire la diferite cazuri individuale de folosire a violenței împotriva unei persoane: socialismul este îm-

potriva violenței, de aceea prefer să comit o trădare decât să stau la închisoare.

Francezul, germanul sau italianul care spune : socialismul este împotriva violenței față de națiuni, *de aceea* mă apăr atunci când dușmanul mi-a cotropit țara, acela *trădează* socialismul și internaționalismul. Căci un om care vorbește astfel vede numai „țara“ lui și pune mai presus de orice „propria“ sa... *burghezie*, fără a se gândi la *legăturile internaționale* care fac ca războiul să fie un război imperialist și ca *propria* sa burghezie să fie o verigă în lanțul jafului imperialist.

Toți micii burghezi și toți țăraniii înapoiți și obtuzi judecă la fel cu renegații kautskiști și longuetiști, la fel cu Turati & Co., zicînd : dușmanul este în țara mea, restul nu mă interesează*.

Un socialist, un proletar revoluționar, un internaționalist judecă altfel : caracterul (reacționar sau revoluționar) al unui război nu depinde de faptul cine a atacat și în a cui țară se află „dușmanul“, ci *de faptul care clasă* duce războiul, ce politică este continuată prin intermediul acestui război ? Dacă este un război imperialist, reacționar, adică un război între două grupuri mondiale ale burgheziei imperialiste, agresive, tîlhărești, reacționare, atunci burghezia din orice țară (chiar și dintr-o țară mică) se transformă într-un părtaș la jaf, iar sarcina mea, sarcina unui reprezentant al proletariatului revoluționar, este de a pregăti *revoluția proletară mondială*, ca *u n i c a* salvare de la grozăviile unui măcel mondial. Trebuie să judec nu din punctul de vedere al țării „mele“ (căci așa judecă numai un jalnic mic-burghez obtuz și naționalist, care nu înțelege că nu e decît o jucărie în mâinile burgheziei imperialiste), ci din punctul de vedere *al participării mele* la pregătirea, la propagarea și la grăbirea sosirii revoluției proletare mondiale.

* Social-șovinistii (Scheidemannii, Renaudelii, Hendersonii, Gompers & Co.) refuză să vorbească de „Internațională“ în timpul războiului. Drept „trădători“ ai... socialismului ei îi consideră pe dușmanii burgheziei „lor“. Ei sînt *pentru* politica de cuceriri a burgheziei lor. Social-pacifiștii (adică socialiști în vorbe și pacifiști mic-burghezi în fapte) exprimă tot felul de sentimente „internaționaliste“, se declară împotriva anexiunilor etc., dar *în fapt* continuă să *sprijine propria* lor burghezie imperialistă. Deosebirea dintre aceste două tipuri este aparentă, cum ar fi deosebirea dintre un capitalist rău de gură și unul cu grai micros.

Iată ce este internaționalismul, iată care este sarcina unui internaționalist, a unui muncitor revoluționar, a unui socialist adevărat. Iată ce *adevăr elementar* „a uitat” renegatul Kautsky. Iar renegarea lui devine și mai evidentă atunci când de la aprobarea tacticii naționaliștilor mic-burghezi (a menșevicilor în Rusia, a longuetiștilor în Franța, a lui Turati în Italia, a lui Haase & Co. în Germania) el trece la critica tacticii bolșevice. Iată această critică :

„La baza revoluției bolșevice se afla presupunerea că ea va fi punctul de plecare al unei revoluții generale în Europa ; că inițiativa îndrăzneată a Rusiei va fi un imbold pentru ridicarea prolețarilor din Europa întreagă.

În cadrul unei asemenea presupuneri era, firește, indiferent ce forme va lua pacea separată încheiată de Rusia, ce poveri și ce pierderi teritoriale (textual : mutilări, Verstümmelungen) va aduce ea poporului rus, ce interpretare va da ea autodeterminării națiunilor. Era de asemenea indiferent dacă Rusia este sau nu este în stare să se apere. Potrivit acestei concepții, revoluția europeană urma să fie cea mai bună apărare a revoluției ruse și să aducă tuturor popoarelor de pe fostul teritoriu rusesc o autodeterminare reală și deplină.

O revoluție în Europa, care ar fi instaurat și consolidat acolo socialismul, urma să fie deasemenea un mijloc pentru înlăturarea piedicilor pe care starea de înapoiere economică a țării le pune în calea înfăptuirii producției socialiste în Rusia.

Toate acestea sînt perfect logice și bine întemeiate dacă se pornește de la presupunerea că revoluția rusă trebuie neapărat s-o declanșeze pe cea europeană. Dar ce va fi în cazul când acest lucru nu se va întîmpla ?

Pînă în momentul de față, această presupunere nu s-a adevărit. Iar acum prolețarilor din Europa li se aduce învinuirea că au părăsit și au trădat revoluția rusă. Este o învinuire adusă unor necunoscuți, căci pe cine vreți să faceți răspunzător pentru comportarea prolețariatului european ?“ (p. 28).

Și Kautsky rumegă iarăși și iarăși ideea că Marx, Engels și Bebel s-au înșelat nu o dată în prevederile lor cu privire la izbucnirea revoluției, dar că nu și-au clădit niciodată tactica pe așteptarea că revoluția se va produce „într-un termen anumit“ (p. 29), pe cîtă vreme bolșevicii, pretinde el, „au mizat totul pe o singură carte, pe aceea a revoluției europene generale“.

Într-adins am reprodus acest pasaj atît de lung, pentru a arăta cititorului în chip grăitor cît de „abil“ falsifică Kautsky marxismul, substituindu-i o concepție mic-burgheză vulgară și reacționară.

În primul rînd, a atribui adversarului o prostie evidentă, pentru a o putea spulbera apoi, este o metodă de care uzează oameni nu prea inteligenți. Dacă bolșevicii și-ar fi clădit tactica pe așteptarea că revoluția în celelalte țări va izbucni *într-un termen anumit*, ei ar fi comis, incontestabil, o mare prostie. Dar partidul bolșevic n-a comis-o : în scrisoarea mea către muncitorii americani (20.VIII.1918) am subliniat în mod expres că sîntem de parte de a face o astfel de prostie, spunînd că noi contăm pe revoluția americană, dar că nu o așteptăm la un termen anumit *. În polemica mea cu eserii de stînga și cu „comuniștii de stînga“ (ianuarie—martie 1918) am dezvoltat în repetate rînduri aceeași idee. Kautsky a recurs la o mică, la o foarte mică falsificare, și pe această falsificare și-a construit critica sa la adresa bolșevismului. Kautsky a băgat în aceeași oală tactica care contează pe o revoluție europeană într-un termen mai mult sau mai puțin apropiat, dar nu într-un termen anumit, și tactica care contează pe o revoluție europeană într-un termen anumit. Un mic fals, mic de tot !

A doua tactică este o prostie. Prima este *obligatorie* pentru un marxist, pentru orice proletar revoluționar și pentru orice internaționalist ; *obligatorie*, căci numai ea ține seama, într-un mod just din punctul de vedere al marxismului, de situația obiectivă generată de război în toate țările europene, numai ea corespunde sarcinilor internaționaliste ale proletariatului.

Substituind importante probleme a bazelor tacticii revoluționare în general problema mărunță a greșelii pe care revoluționarii bolșevici ar fi putut s-o comită, dar n-au comis-o, Kautsky s-a dezis în chip fericit de tactica revoluționară în general.

* Vezi volumul de față, p. 65. — *Nota red.*

Renegat în politică, în domeniul teoriei el *nu știe nici măcar să pună problema* premiselor obiective ale tacticii revoluționare.

Și aici am ajuns la punctul al doilea.

În al doilea rând, un marxist este obligat să conteze pe revoluția europeană atunci când există o *situație revoluționară*. Este un adevăr elementar al marxismului că tactica proletariatului socialist nu poate să fie aceeași în cazul când există o situație revoluționară și în cazul când nu există o asemenea situație.

Dacă Kautsky ar fi pus această problemă, obligatorie pentru un marxist, el s-ar fi convins că răspunsul nu poate fi decît în defavoarea tezei sale. Cu mult înainte de război, toți marxiștii, toți socialiștii erau de acord că războiul european va crea o situație revoluționară. Pe vremea când Kautsky nu era încă renegat, el recunoștea clar și categoric acest lucru, atît în 1902 („Revoluția socială”) cît și în 1909 („Drumul spre putere”). L-a recunoscut, în numele întregii Internaționale a II-a, și Manifestul de la Basel: nu degeaba social-șoviniștii și kautskiștii („centriștii”, oamenii care oscilează între revoluționari și oportuniști) din toate țările se tem ca de foc de respectivele pasaje din Manifestul de la Basel!

Prin urmare, așteptarea unei situații revoluționare în Europa nu era o idee fixă a bolșevicilor, ci *părerea generală* a tuturor marxiștilor. Dacă, în dorința de a se eschiva de la acest adevăr incontestabil, Kautsky recurge la afirmația goală că bolșevicii „au crezut întotdeauna în atotputernicia violenței și a voinței”, el nu face decît să debiteze o frază lipsită de conținut, menită să *disimuleze* faptul că el, Kautsky, fuge — și fuge în mod rușinos — de problema situației revoluționare.

Mai departe. S-a creat sau nu s-a creat în fapt o situație revoluționară? Nici această întrebare n-a știut s-o pună Kautsky. Răspunsul la ea ni-l dau faptele economice: foametea și ruina, provocate pretutindeni de război, denotă ivirea unei situații revoluționare. Răspunsul la această întrebare ni-l dau și faptele politice: încă din 1915 s-a conturat clar, în *toate* țările, un proces de scindare a vechilor partide socialiste, care putreziseră, un

proces de îndepărtare a maselor proletare de conducătorii social-șoviniști și de orientare a acestor mase spre stînga, spre ideile și stările de spirit revoluționare, spre conducătorii revoluționari.

La 5 august 1918, cînd Kautsky își scria broșura, numai un om care se teme de revoluție și o trădează putea să nu vadă aceste fapte. Iar acum, la sfîrșitul lunii octombrie 1918, revoluția crește în văzul tuturor și foarte repede într-o serie de țări din Europa. „Revoluționarul“ Kautsky, care vrea să fie considerat marxist ca și pînă acum, s-a dovedit a fi un filistin miop, care — asemenea filistinilor din 1847, luați în rîs de Marx — nu vede revoluția care se apropie !!

Am ajuns la punctul al treilea.

În al treilea rînd, care sînt particularitățile tacticii revoluționare în condiții cînd există o situație revoluționară în Europa? Devenind un renegat, Kautsky s-a temut să pună această întrebare, obligatorie pentru un marxist. Kautsky judecă ca un filistin mic-burghez tipic sau ca un țăran înapoiat : a început sau nu „revoluția europeană generală“ ? Dacă a început, este și el gata să devină revoluționar ! Dar — remarcăm noi — *atunci* fiecare lichea (de felul acelor care reușesc uneori să se strecoare acum printre victorioșii bolșevici) se va declara revoluționar !

Dacă nu, el, Kautsky, întoarce spatele revoluției ! El nu înțelege cîtuși de puțin adevărul că revoluționarul marxist se deosebește de filistin și de micul burghez prin aceea că știe să *propage* în rîndurile maselor înapoiate ideea necesității revoluției care se apropie, să *dovedească* inevitabilitatea ei, să *explice* foloasele ei pentru popor și să *pregătească* în vederea ei proletariatul și toate masele muncitoare și exploatate.

Kautsky atribuie bolșevicilor o ineptie, și anume că ei ar fi mizat totul pe o singură carte, conținînd că revoluția europeană va începe la un termen anumit. Această ineptie s-a întors acum împotriva lui, căci tocmai din spusele lui rezultă că tactica bolșevicilor ar fi fost justă dacă revoluția europeană s-ar fi produs pînă la 5 august 1918 ! Această zi este menționată de Kautsky ca dată la care își scria el broșura. Iar cînd la cîteva săptămîni

după acest 5 august s-a văzut clar că revoluția e pe punctul de a izbucni într-o serie de țări europene, au ieșit la iveală, în toată splendoarea lor, întreaga sa atitudine de renegat, de falsificator al marxismului, toată incapacitatea lui de a judeca în mod revoluționar și chiar de a pune în mod revoluționar problemele !

Atunci când proletarii din Europa sînt învinuiți de trădare, aceasta este o învinuire adusă unor necunoscuți, scrie Kautsky.

Greșești, d-le Kautsky ! Uită-te în oglindă și vei vedea pe „necunoscuții“ împotriva cărora este îndreptată această învinuire. Kautsky face pe naivul, el se prefacă că nu înțelege *cine a adus* această învinuire și *ce sens* are ea. În realitate însă, Kautsky știe foarte bine că această învinuire a fost și este adusă de „cei de stînga“ din Germania, de spartachiști¹⁴¹, de Liebknecht și prietenii lui. Această învinuire exprimă *conștiința clară* a faptului că, sugrumînd Finlanda, Ucraina, Letonia și Estonia, proletariatul german a trădat revoluția rusă (și pe cea internațională). Această învinuire este îndreptată în primul rînd și în cea mai mare măsură nu împotriva *masei*, care e întotdeauna ținută în chingi, ci împotriva *conducătorilor*, care, asemenea lui Scheidemann și Kautsky, *nu și-au îndeplinit și nu-și îndeplinesc* datoria de a desfășura în mase agitație revoluționară, propagandă revoluționară, muncă revoluționară îndreptată împotriva inerției acestora, și care au acționat și acționează în fapt *împotriva* instinctelor și năzuințelor revoluționare care mocnesc întotdeauna în adîncul maselor clasei asuprite. Scheidemannii au trădat proletariatul și au trecut de partea burgheziei în mod direct, brutal, cinic și, în majoritatea cazurilor, din interes. Kautskiștii și longuetiștii au făcut același lucru, șovăind, oscilînd, cu privirile ațintite spre cei care erau mai tari în momentul respectiv. În tot ce a scris în timpul războiului, Kautsky a căutat să *adoarmă* spiritul revoluționar, în loc să-l întrețină și să-l dezvolte.

Faptul că Kautsky nici nu înțelege marea însemnătate *teoretică* și însemnătatea *agitatorică* și *propagandistică* și mai mare a „învinuirii“ aduse proletarilor din Europa că

au trădat revoluția rusă, — acest fapt va rămîne ca un monument istoric care simbolizează tîmpirea mic-burgheză a liderului „de duzină“ al social-democrației germane oficiale! Kautsky nu înțelege că, în condițiile regimului de cenzură din „imperiul“ german, această „învinuire“ este aproape singura formă în care socialiștii germani care n-au trădat socialismul, Liebknecht și prietenii lui, își exprimă *chemarea lor către muncitorii germani* de a mătura pe alde Scheidemann și Kautsky, de a înlătura asemenea „conducători“, de a se debarasa de propaganda lor obtuză și vulgară, de a trece *peste ei* și de a porni *în pofida* lor, peste capul lor, pe drumul care duce *la revoluție!*

Kautsky nu înțelege acest lucru. Atunci cum ar putea el să înțeleagă tactica bolșevicilor? De la un om care în genere se dezice de revoluție te poți aștepta să cîntărească și să aprecieze condițiile de dezvoltare a revoluției într-un caz dintre cele mai „dificile“?

Tactica bolșevicilor a fost justă, a fost *singura* tactică internaționalistă, căci nu se baza pe teama lașă de revoluția mondială, pe „neîncrederea“ mic-burgheză în ea, pe dorința îngust-naționalistă de a apăra „propria“ patrie (patria propriei burghezii), fără „a se sinchisi“ de rest, ci pe *aprecierea* justă (unanim admisă înainte de război, înainte de renegarea social-șoviniștilor și a social-pacifiștilor) a situației revoluționare din Europa. Această tactică era singura tactică internaționalistă, deoarece îngăduia să se realizeze maximum din ceea ce se putea face într-o singură țară *pentru* dezvoltarea, sprijinirea și trezirea revoluției *în toate țările*. Justețea acestei tactici a fost confirmată de succesul ei enorm, căci bolșevismul a devenit azi bolșevism *mondial* (nu datorită meritelor bolșevicilor ruși, ci datorită profunde simpatii de care se bucură pretutindeni în *mase* o tactică care e revoluționară în fapt), a dat o ideologie, o teorie, un program și o tactică care se deosebesc în mod concret, în practică, de social-șovinism și de social-pacifism. Bolșevismul *a dat lovitura de grație* vechii și putredei Internaționale a celor de teapa lui Scheidemann și Kautsky, Renaudel și Longuet, Henderson și MacDonald, care se vor înhăita

acum unii cu alții visînd la „unitate“ și încercînd să reînvie hoitul. Bolșevismul a creat bazele ideologice și tactice ale Internaționalei a III-a, cu adevărat proletară și comunistă, care ține seama atît de cuceririle epocii de dezvoltare pașnică, cît și de experiența epocii de revoluții care a început.

Bolșevismul a popularizat în lumea întregă ideea „dictaturii proletariatului“, a tradus aceste cuvinte de origine latină mai întîi în limba rusă, iar apoi în toate limbile lumii, arătînd, prin exemplul *Puterii sovietice*, că muncitorii și țărani săraci, chiar dacă aparțin unei țări înapoiate, chiar dacă sînt dintre cei mai puțin experimentați, mai puțin culți și mai puțin obișnuiți cu organizarea, au fost în stare, înfruntînd greutăți nemai-pomenite și luptînd împotriva exploatatorilor (pe care îi susținea burghezia din lumea *întreagă*), să mențină timp de un an întreg puterea oamenilor muncii, să creeze o democrație incomparabil mai înaltă și mai largă decît toate democrațiile care au existat în lume pînă acum, să înceapă înfăptuirea practică a socialismului prin activitatea creatoare a zeci de milioane de muncitori și de țărani.

Bolșevismul a stimulat în fapt dezvoltarea revoluției proletare în Europa și în America într-o măsură atît de mare, cum n-a reușit s-o facă pînă acum nici un partid din nici o țară. În timp ce muncitorii din lumea întregă își dau din ce în ce mai bine seama că tactica unora ca Scheidemann și Kautsky nu i-a izbăvit de războiul imperialist și de robia salariată în care îi ține burghezia imperialistă, că această tactică nu poate servi drept model pentru toate țările, în același timp masele proletare din toate țările își dau din ce în ce mai bine seama că bolșevismul a arătat calea justă pentru curmarea grozăviilor războiului și ale imperialismului, că bolșevismul poate servi ca model de tactică pentru toți.

Nu numai revoluția proletară din întreaga Europă, ci și revoluția proletară mondială se maturizează văzînd cu ochii, și ea a fost ajutată, grăbită și sprijinită de victoria proletariatului din Rusia. Sînt suficiente toate acestea pentru victoria deplină a socialismului? Firește că nu.

O singură țară nu poate să facă mai mult. Dar, datorită Puterii sovietice, această singură țară a făcut totuși atât de mult, încît dacă mîine Puterea sovietică din Rusia ar fi sugrumată de imperialismul mondial, să zicem, în urma unei înțelegeri între imperialismul german și cel anglo-francez, chiar și în acest caz — cel mai rău dintre toate — tactica bolșevică s-ar dovedi a fi fost foarte folositoare socialismului și a fi sprijinit dezvoltarea invincibilei revoluții mondiale.

O INCERCARE DE A INTRA ÎN GRAȚIILE BURGHEZIEI CU AJUTORUL UNEI „ANALIZE ECONOMICE“

După cum am mai spus, cartea lui Kautsky ar fi trebuit să se intituleze — dacă ar fi ca titlul să redea în mod just conținutul — nu „Dictatura proletariatului“, ci „Repetarea unor atacuri burgheze împotriva bolșevicilor“.

Vechile „teorii“ menșevice cu privire la caracterul burghez al revoluției ruse, adică vechile încercări menșevice de a denatura marxismul (*respinse* de Kautsky în 1905 !), ne sînt din nou oferite acum de teoreticianul nostru. Va trebui să ne oprim asupra acestei probleme, oricît de plicticoasă ar fi ea pentru marxiștii ruși.

Revoluția rusă este o revoluție burgheză, spuneau înainte de 1905 toți marxiștii din Rusia. Menșevicii, substituind marxismului liberalismul, deduceau de aici: prin urmare, proletariatul nu trebuie să meargă mai departe de ceea ce este acceptabil pentru burghezie, el trebuie să ducă o politică de înțelegere cu ea. Bolșevicii spuneau că aceasta este o teorie burghezo-liberală. Burghezia vrea ca transformarea statului să fie efectuată în chip burghez, *reformist*, și nu revoluționar, pe cît posibil cu păstrarea monarhiei, a proprietății funciare moșierești etc. Proletariatul trebuie să ducă pînă la capăt revoluția burghezo-democratică, fără a se lăsa „legat“ de reformismul burgheziei. Raportul forțelor *de clasă* în revoluția burgheză a fost formulat de bolșevici în felul următor: proletariatul, alăturîndu-și țărănimea, neutralizează burghezia liberală și distruge pînă la capăt

monarhia, rînduierile medievale, proprietatea funciară moșierească.

În alianța proletariatului cu țărănimea *în general* se manifestă caracterul burghez al revoluției, căci țărănimea în general este formată din mici producători care stau pe terenul producției de mărfuri. Apoi, adăugau tot atunci bolșevicii, proletariatul își alătură *întregul semi-proletariat* (pe toți cei ce muncesc și sînt exploatați), neutralizează țărănimea mijloacă și *răstoarnă* burghezia : în aceasta constă revoluția socialistă, spre deosebire de cea burghezo-democratică. (Vezi broșura mea : „Două tactici“ *, apărută în 1905 și retipărită în culegerea „În 12 ani“, Petersburg, 1907).

În 1905 Kautsky a participat în mod indirect la această controversă¹⁴², dînd, la niște întrebări puse de Plehanov, pe atunci menșevic, un răspuns în care în fond s-a pronunțat *împotriva* lui, ceea ce a stîrnit pe vremea aceea comentarii deosebit de ironice în presa bolșevică. Acum Kautsky nu suflă *o vorbă* măcar despre controversele de atunci (se teme să nu-l demaște propriile lui declarații !) și astfel îl lipsește pe cititorul german de orice posibilitate de a înțelege esența chestiunii. D-l Kautsky *nu putea* povesti în 1918 muncitorilor germani că în 1905 s-a pronunțat pentru alianța muncitorilor cu țărani, iar nu cu burghezia liberală, și nici în ce condiții preconiza el această alianță și ce program recomanda el pentru ea.

Sub pretextul unei „analize economice“ și recurgînd la fraze grandilocvente despre „materialismul istoric“, Kautsky, care între timp a evoluat în sens retrograd, precunizează acum subordonarea muncitorului față de burghezie, rumegînd, cu ajutorul unor citate din lucrările menșevicului Maslov, vechile concepții liberale ale menșevicilor ; cu aceleași citate ni se demonstrează ideea nouă că Rusia este o țară înapoiată și din această idee nouă se trage o concluzie veche, în sensul că într-o revoluție burgheză nu trebuie să mergem mai departe decît

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol 11, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 1—127. — Nota red.

burghezia ! Și asta în pofida a tot ce au spus Marx și Engels atunci când au făcut comparație între revoluția burgheză din 1789—1793 în Franța și revoluția burgheză din 1848 în Germania !¹⁴³

Înainte de a trece la „argumentul“ principal și la conținutul esențial al „analizei economice“ din broșura lui Kautsky, trebuie să relevăm că chiar primele fraze denotă din partea autorului o curioasă confuzie de idei sau o insuficientă aprofundare a ideilor :

„Baza economică a Rusiei — vestește „teoreticianul“ nostru — o constituie și astăzi agricultura, și anume mica gospodărie țărănească. De pe urma ei trăiesc aproximativ $\frac{4}{5}$ sau poate chiar $\frac{5}{6}$ din populație“ (p. 45). În primul rînd, s-a întrebat oare stimabilul nostru teoretician cîți exploataatori pot fi în rîndurile acestei mase de mici producători ? Desigur că nu mai mult de $\frac{1}{10}$ din numărul lor total, iar la orașe și mai puțin, căci acolo marea producție este mai dezvoltată. Să luăm chiar o cifră neverosimil de mare, să admitem că $\frac{1}{5}$ din numărul total al micilor producători sînt exploataatori care pierd dreptul de vot. Și în acest caz va reieși că cei 66% de delegați bolșevici de la Congresul al V-lea al Sovietelor reprezentau *majoritatea populației*. La aceasta mai trebuie adăugat faptul că printre eserii de stînga a fost întotdeauna o parte considerabilă care se pronunța pentru Puterea sovietică, adică în principiu *toți* eserii de stînga au fost pentru Puterea sovietică, iar atunci cînd o parte din ei au pornit răscoala-aventură din iulie 1918, din fostul lor partid s-au desprins două partide noi : „narodnicii comuniști“ și „comuniștii revoluționari“¹⁴⁴ (printre care se află eseri de stînga marcantî pe care și vechiul partid îi desemnase pentru importante posturi de stat ; din primul partid face parte, de pildă, Zaks, iar din cel de-al doilea Kolegaev). Așadar, însuși Kautsky a infirmat — fără să vrea ! — basmul ridicol că bolșevicii ar reprezenta doar minoritatea populației.

În al doilea rînd, s-a gîndit oare stimabilul nostru teoretician la faptul că micul producător agricol oscilează *inevitabil* între proletariat și burghezie ? Kautsky „a uitat“ acest adevăr marxist, pe care-l confirmă toată

istoria contemporană a Europei, și l-a „uitat“ la momentul potrivit, căci el, adevărul acesta, spulberă definitiv toată „teoria“ menșevică reeditată de Kautsky! Dacă n-ar fi „uitat“ acest adevăr, el n-ar fi putut nega necesitatea dictaturii proletarietului într-o țară în care precumpănesc micii producători agricoli. — — —

Să examinăm acum conținutul esențial al „analizei economice“ a teoreticianului nostru.

Este indiscutabil că Puterea sovietică este o dictatură, spune Kautsky. „Dar este ea oare o dictatură a *proletariatului*?“ (p. 34).

„După Constituția sovietică, țărani alcătuiesc majoritatea populației care are dreptul să participe la opera de legiferare și de guvernare. Ceea ce ne este înfățișat ca dictatură a *proletariatului* — dacă ar fi promovat în mod consecvent și dacă este în genere posibil ca o clasă să exercite direct dictatura, ceea ce numai un partid poate să facă — s-ar dovedi a fi în realitate o dictatură a *țărănimii*“ (p. 35).

Și, cât se poate de mulțumit de această argumentare arhiprofundă și extrem de ingenioasă, bunul Kautsky încearcă să facă spirite: „S-ar părea, așadar, că înfăptuirea cea mai puțin dureroasă a socialismului este asigurată atunci când e dată pe mâna țăranilor“ (p. 35).

Intr-un mod cât se poate de amănunțit și cu o serie de arhisavante citate din scrierile semiliberalului Maslov, teoreticianul nostru demonstrează ideea nouă că țărani sînt interesați ca cerealele să se vîndă la prețuri mari, ca salariile muncitorilor de la orașe să fie mici etc. etc. Aceste idei noi, în treacăt fie zis, sînt expuse într-o manieră cu atît mai plicticoasă, cu cît se acordă mai puțină atenție fenomenelor cu adevărat noi din perioada postbelică, de pildă faptului că în schimbul cerealelor țărani cer mărfuri și nu bani, că țăranilor le lipsesc uneltele, care nu pot fi procurate în cantitatea necesară, oricît s-ar plăti pentru ele. Despre aceasta însă vom vorbi în mod special mai încolo.

Așadar, Kautsky îi învinuiește pe bolșevici, învinuiește partidul proletarietului că a dat pe mâna țărănimii mic-burgheze dictatura, înfăptuirea socialismului. Foarte bine,

domnule Kautsky ! Dar care ar trebui să fie, după luminata d-tale părere, atitudinea partidului proletar față de țărănimea mic-burgheză ?

Teoreticianul nostru a preferat să treacă sub tăcere această problemă, probabil pentru că și-a adus aminte de proverbul : „Vorba e de argint, tăcerea e de aur“. Dar el s-a trădat prin raționamentul următor :

„La începutul existenței Republicii sovietice, Sovietele țărănești erau organizații ale *țărănimii* în general. Acum această republică proclamă că Sovietele sînt organizații ale proletarilor și ale țărănilor *săraci*. Țăranii înstăriți pierd dreptul de vot în alegerile pentru Soviete. Țăranul sărac e considerat ca un produs permanent și de masă al reformei agrare socialiste în condițiile «dictaturii proletariatului»“ (p. 48).

Ce ironie ucigătoare ! În Rusia, aceeași ironie poate fi auzită de la orice burghez : ei jubilează și rîd cu toții că Republica sovietică recunoaște deschis existența țărănilor săraci. Ei își bat joc de socialism. E dreptul lor. Dar un „socialist“ care rîde de faptul că, după patru ani de război extrem de ruinător, mai sînt la noi — și vor mai fi mult timp — țărani săraci, un astfel de „socialist“ a putut să apară numai în condițiile unei renegări în masă.

Ascultați mai departe :

„...Republica sovietică intervine în relațiile dintre țăranii săraci și cei bogați, dar nu printr-o nouă repartizare a pămîntului. Pentru a înlătura lipsa de pîine la orașe, se trimit la sate detașamente de muncitori înarmați care rechiziționează de la țăranii bogați surplusurile de cereale. O parte din aceste cereale se dau populației de la orașe, iar alta — țărănilor săraci“ (p. 48).

Socialistul și marxistul Kautsky este, bineînțeles, profund indignat la gîndul că această măsură ar putea să fie extinsă dincolo de împrejurimile marilor orașe (iar la noi ea se aplică într-adevăr în toată țara). Socialistul și marxistul Kautsky remarcă sentențios, cu inimitabila, incomparabila și admirabila siguranță de sine (sau obtuzitate) a filistinului : „...Ele (exproprierea țărănilor înstăriți) introduc un nou element de neliniște și de război civil în procesul de producție...“ (războiul civil introdus

În „procesul de producție“, asta e deja ceva supranatural !) „...a cărui normalizare reclamă imperios liniște și siguranță“ (p. 49).

Da, da, pentru liniștea și siguranța exploatatorilor și a speculanților de cereale, care ascund surplusurile de cereale, sabotează legea monopolului cerealelor și înfomează populația orașelor, se cuvine, bineînțeles, ca marxistul și socialistul Kautsky să ofteze și să verse lacrimi. Cu toții sîntem socialiști, marxști și internaționaliști — strigă în cor domnii Kautsky, Heinrich Weber (Viena), Longuet (Paris), MacDonald (Londra) etc. — cu toții sîntem pentru revoluția clasei muncitoare, dar numai... numai cu condiția să nu fie tulburate liniștea și siguranța speculanților de cereale ! Și această murdără atitudine de slugoi ai capitaliștilor, noi o camuflăm sub paravanul unei referiri „marxiste“ la nevoile „procesului de producție“... Dacă asta se numește marxism, ce trebuie să înțelegem atunci prin slugărnicie față de burghezie ?

Priviți la ce rezultate ajunge teoreticianul nostru. Pe de o parte el îi învinuiește pe bolșevici că prezintă drept dictatură a proletariatului dictatura țărănimii, iar pe de altă parte ne învinuiește că introducem războiul civil la sate (noi considerăm că aceasta constituie un *merit* al nostru), că trimitem la sate detașamente de muncitori înarmați care proclamă deschis că înfăptuiesc „dictatura proletariatului și a țărănimii sărace“, o ajută pe aceasta din urmă, confiscă de la speculanți și de la țărani bogăți surplusurile de cereale, pe care aceștia le ascund în pofida legii monopolului cerealelor.

Pe de o parte, teoreticianul nostru marxist militează pentru democrația pură și cere ca clasa revoluționară — conducătorul celor ce muncesc și sînt exploatați — să se supună majorității populației (inclusiv, deci, și exploatatorilor), iar pe de altă parte el invocă *împotriva* noastră inevitabilitatea caracterului burghez al revoluției — burghez pentru că țărănimea, în totalitatea ei, se situează pe terenul relațiilor sociale burgheze — și în același timp pretinde că apără punctul de vedere marxist, proletar, de clasă !

În loc de „analiză economică” a rezultat o harababură și o confuzie nemaipomenite; în loc de marxism — crîmpeie de doctrine liberale și propovăduirea unei atitudini servile față de burghezie și de chiaburi.

Problema pe care a încurcat-o Kautsky a fost pe deplin lămurită de bolșevici încă în 1905. Da, revoluția noastră este o revoluție burgheză *atîta timp cît mergem împreună* cu țărănimea luată *în întregul ei*. De acest lucru noi ne-am dat seama cît se poate de clar, și începînd din 1905 l-am spus de sute și mii de ori; niciodată n-am încercat să sărim peste această treaptă necesară a procesului istoric sau s-o suprimăm prin decrete. Sforțările lui Kautsky de „a demonstra” că noi am fi greșit în acest punct nu fac decît să demonstreze confuzia care domnește în concepțiile sale și teama sa de a-și aminti de ceea ce a scris în 1905, cînd nu era încă renegat.

Dar în 1917, începînd din *aprilie*, deci cu mult înainte de Revoluția din Octombrie, înainte de a fi luat puterea, noi spuneam deschis și explicam poporului: acum revoluția nu se va putea opri aici, căci țara a mers înainte, a mers înainte și capitalismul, ruina a atins proporții nemaipomenite, și aceasta va face să fie *imperios necesar* (indiferent dacă vrea cineva sau nu vrea acest lucru) să se meargă înainte, *spre socialism*. Căci altfel *nu se poate merge înainte, altfel nu poate fi salvată țara sfîșiată de război, altfel nu pot fi ușurate chinurile celor ce muncesc și sînt exploațați*.

Lucrurile s-au petrecut întocmai așa cum am spus noi. Mersul revoluției a confirmat justetea raționamentului nostru. *Mai întîi împreună* cu „întreaga” țărănime împotriva monarhiei, împotriva moșierilor, împotriva rînduieilor medievale (și în această măsură revoluția rămîne burgheză, burghezo-democratică). *Apoi împreună* cu țărănimea săracă, împreună cu semiproletariatul, împreună cu toți exploații *împotriva capitalismului*, deci și împotriva bogătașilor de la sate, a chiaburilor, a speculanților, și în această măsură revoluția devine *socialistă*. A încerca să ridici în mod artificial un zid chinezesc între una și cealaltă, a încerca să le desparți una de alta prin altceva *decît* prin gradul de pregătire a proletariatu-

lui și prin gradul de realizare a unirii lui cu sărăcimea satelor înseamnă a denatura în mod flagrant marxismul, a-l vulgariza, a-i substitui liberalismul. Aceasta ar însemna ca sub paravanul unor referiri pseudosavante la caracterul progresist al burgheziei în raport cu feudalismul să strecori apărarea reacționară a burgheziei în raport cu proletariatul socialist.

Tocmai de aceea, printre altele, reprezintă Sovietele o formă și un tip de democrație incomparabil superioare, pentru că, unind și atrăgând în viața politică *masa muncitorilor și a țăranilor*, ele constituie barometrul cel mai sensibil — și mai apropiat de „popor“ (în sensul în care Marx vorbea în 1871 despre o revoluție cu adevărat populară)¹⁴⁵ — al dezvoltării și creșterii maturității politice, de clasă, a maselor. Constituția sovietică nu a fost scrisă după cutare sau cutare „plan“, n-a fost concepută în cabinete, n-a fost impusă maselor muncitoare de către juriști burghezi. Nu, această Constituție *a izvorât* din dezvoltarea *luptei de clasă*, pe măsură ce se coceau *contradicțiile de clasă*. Mărturie în această privință stau tocmai faptele pe care Kautsky e nevoit să le recunoască.

La început Sovietele cuprindeau întreaga țărănime. Lipsa de maturitate, starea înapoiată și incultura țăranilor săraci au făcut ca conducerea să se concentreze în mâinile chiaburilor, ale bogătaşilor, ale capitaliștilor și ale intelectualilor mic-burghezi. Aceasta a fost perioada de dominație a micii burghezii, a menșevicilor și a eserilor (și numai niște nătîngi sau renegați de teapa lui Kautsky îi pot considera socialiști pe unii și pe ceilalți). Mica burghezie oscila inevitabil între dictatura burgheziei (Kerenski, Kornilov, Savinkov) și dictatura proletariatului, căci, în virtutea particularităților fundamentale ale situației ei economice, mica burghezie nu este capabilă de vreo acțiune de sine stătătoare. În treacăt fie zis, Kautsky se dezice întru totul de marxism atunci când, analizând revoluția rusă, el se mulțumește cu noțiunea juridică, formală, de „democrație“, care servește burgheziei pentru a-și disimula dominația și pentru a înșela masele, *uitînd* că în fapt „democrația“ exprimă uneori *dictatura burgheziei*, iar alteori reformismul neputincios al micii

burghezii care se supune acestei dictaturi etc. După Kautsky rezultă că într-o țară capitalistă au existat partide burgheze, a existat un partid proletar urmat de majoritatea proletariatului, de masa lui (bolșevicii), dar *nu au existat* partide mic-burgheze! Menșevicii și eserii n-au avut *rădăcini de clasă*, rădăcini mic-burgheze!

Oscilările micii burghezii, ale menșevicilor și ale eserilor au lămurit masele și au îndepărtat de acești „conducători” majoritatea covârșitoare a acestor mase, toate „păturile de jos”, pe toți proletarii și semiproletarii. În Soviete au dobândit precumpănire bolșevicii (la Petrograd și la Moscova — în preajma lunii octombrie 1917), iar în rîndurile eserilor și ale menșevicilor s-a adîncit sciziunea.

Revoluția bolșevică victorioasă a însemnat sfîrșitul oscilărilor, a însemnat lichidarea completă a monarhiei și a proprietății funciare moșierești (pînă la Revoluția din Octombrie aceasta din urmă *nu fusese* lichidată). Revoluția *burgheză* a fost dusă de noi *pînă la capăt*. Țărănimia, *în întregul ei*, a mers împreună cu noi. Antagonismul dintre ea și proletariatul socialist nu se putea manifesta dintr-o dată. Sovietele grupau țărănimia *în general*. Diferențierea de clasă în sînul țărănimii nu se cristalizase încă, nu ieșise încă la iveală.

Acest proces a avut loc în vara și toamna anului 1918. Răscoala contrarevoluționară a cehoslovacilor a trezit chiaburimea. Rusia a fost străbătută de un val de răscoale chiaburești. Nu din cărți sau din ziare, *ci din viață* a învățat sărăcimea satelor că interesele ei nu se pot împăca cu interesele chiaburilor, ale bogătanilor, ale burgheziei sătești. Ca orice partid mic-burghez, „eserii de stînga” reflectau oscilările maselor și de aceea în vara anului 1918 s-au scindat: o parte a trecut alături de cehoslovaci (răscoala de la Moscova, cînd Proșian, punînd stăpînire pe telegraf — pentru o singură oră! — vestea Rusiei răsturnarea bolșevicilor, apoi a urmat trădarea lui Muraviev, comandantul-șef al armatei trimise împotriva cehoslovacilor ¹⁴⁶ etc.); cealaltă parte, de care am vorbit mai sus, a rămas alături de bolșevici.

Accentuarea lipsei de alimente la orașe punea tot mai acut problema introducerii monopolului cerealelor (pe

care teoreticianul Kautsky „a uitat-o“ în analiza lui economică, plină de idei învechite scoase acum zece ani din scrierile lui Maslov !).

Statul vechi, moșieresc și burghez, și chiar cel democrat-republican trimitea la sate detașamente înarmate care se aflau de fapt la dispoziția burgheziei. Acest lucru d-l Kautsky nu-l știe ! În asta el nu vede „dictatura burgheziei“, doamne ferește ! Asta e „democrație pură“, mai ales dacă s-ar fi făcut cu aprobarea unui parlament burghez ! Că Avksentiev și S. Maslov, în cîrdășie cu alde Kerenski, Țereteli și alți eseri și menșevici de teapa lor, au patronat în vara și toamna anului 1917 arestări de membri ai comitetelor agrare — acestea sînt lucruri despre care Kautsky „n-a auzit“ nimic și pe care le trece sub tăcere !

Totul este că un stat burghez care exercită dictatura burgheziei prin intermediul unei republici democratice nu poate să mărturisească în fața poporului că el, statul, slujește burghezia ; el nu poate să spună adevărul și e nevoit să recurgă la fățărnicie.

Un stat de tipul Comunei însă, Statul sovietic spune deschis poporului *adevărul*, declarînd că el reprezintă dictatura proletariatului și a țărănimii sărace, cîștigînd de partea sa, tocmai cu acest adevăr, zeci și zeci de milioane de noi cetățeni care în orice republică democratică sînt ținuți în întuneric și pe care Sovietele îi antrenează pe făgașul politicii, *al democrației*, îi atrag la conducerea statului. Republica sovietică trimite la sate detașamente de muncitori înarmați, și în primul rînd pe muncitorii cei mai înaintați, pe cei din capitale. Acești muncitori duc socialismul la sate, atrag de partea lor sărăcimea, o organizează și o luminează, o ajută să *înfrîngă împotrivirea burgheziei*.

Toți oamenii bine informați și care au avut ocazia să viziteze satele spun că abia acum, în vara și toamna anului 1918, satul nostru își face *propria* sa revoluție „din Octombrie“ (adică revoluția proletară). Se produce o cotitură. Ridicarea sărăcimii și extinderea „comitetelor sărăcimii“ iau locul valului de răscoale chiaburești. În armată crește numărul comisarilor, ofițerilor și coman-

danților de divizii și armate ieșiți din rîndurile muncitorilor. În timp ce prostănacul de Kautsky, speriat de criza din iulie (1918)¹⁴⁷ și de urletele burgheziei, aleargă servil în urma acesteia și scrie o întregă broșură pătrunsă de convingerea că bolșevicii se află în ajunul răsturnării lor de către țărănime; în timp ce prostănacul acesta vede în desprinderea eserilor de stînga o „îngustare“ (p. 37) a cercului celor care îi sprijină pe bolșevici, — *adevăratul* cerc al partizanilor bolșevismului *se lărgește enorm*, căci zeci și zeci de milioane de țărani săraci se trezesc la viață politică *de sine stătătoare*, eliberîndu-se de sub tutela și influența chiaburilor și a burgheziei satești.

Am pierdut sute de eseri de stînga, de intelectuali lipșiți de caracter, de chiaburi, dar am cîștigat milioane de țărani săraci*.

La un an după revoluția proletară din capitale, cu ajutorul și sub influența ei a fost înfăptuită revoluția proletară pînă și în cele mai îndepărtate colțuri de țară; ea a întărit definitiv Puterea sovietică și bolșevismul, și a dovedit definitiv că în interiorul țării nu există forțe împotriva lui.

Proletariatul din Rusia, după ce a desăvîrșit, împreună cu întreaga țărănime, revoluția burghezo-democratică, a trecut definitiv la revoluția socialistă atunci cînd a reușit să scindeze satul, să-și alătore pe proletarii și pe semi-proletarii satelor, să-i unească împotriva chiaburilor și a burgheziei, inclusiv burghezia țărănească.

Dacă proletariatul bolșevic din capitale și din marile centre industriale n-ar fi fost în stare să unească în jurul lui sărăcimea satelor împotriva țărânimii bogate, aceasta ar fi fost o dovadă că Rusia „nu e coaptă“ pentru revoluția socialistă, țărânimia ar fi rămas „întregă“, adică ar fi rămas sub conducerea economică, politică și spirituală a chiaburilor, a bogătanilor, a burgheziei, iar revoluția n-ar fi depășit limitele revoluției burghezo-democratice. (Dar, în paranteză fie spus, nici prin aceasta nu

* La Congresul al VI-lea al Sovietelor (6-9.XI.1918) au fost 967 de deputați cu vot deliberativ, dintre care 950 bolșevici, și 351 de deputați cu vot consultativ, dintre care 335 bolșevici. În total, deci, 97% bolșevici.

s-ar fi dovedit că proletariatul nu trebuia să ia puterea, căci numai el a dus într-adevăr pînă la capăt revoluția burghezo-democratică, numai el a făcut ceva serios pentru grăbirea revoluției proletare mondiale, numai el a creat Statul sovietic, al doilea pas, după Comună, în direcția făuririi unui stat socialist.)

Dacă, pe de altă parte, fără a aștepta să se producă diferențierea de clasă la sate și fără *s-o fi pregătit* și promovat, proletariatul bolșevic ar fi încercat îndată, în octombrie-noiembrie 1917, „să decreteze“ războiul civil sau „introducerea socialismului“ la sate, dacă ar fi încercat să meargă înainte fără un bloc provizoriu (o alianță proprie) cu întreaga țărănime, fără o serie de concesii făcute țărănimii mijlocașe etc., — asta ar fi fost o denaturare *blanquistă*¹⁴⁸ a marxismului, o încercare a *minorității* de a-și impune voința majorității, ar fi fost o absurditate teoretică, o dovadă de neînțelegere a faptului că o revoluție țărănească generală este încă o revoluție burgheză și că într-o țară înapoiată ea poate fi transformată în revoluție socialistă numai printr-o *serie de tranziții, de trepte intermediare*.

Kautsky a încurcat *toate* datele acestei extrem de importante probleme politice și teoretice, iar în practică s-a dovedit a fi pur și simplu un lacheu al burgheziei, care face zarvă împotriva dictaturii proletariatului.

★

★ ★

O confuzie similară, dacă nu una și mai mare, a creat Kautsky într-o altă problemă extrem de importantă și de mare interes, și anume problema dacă a fost just concepută din punct de vedere principial și apoi judicios înfăptuită activitatea *legislativă* a Republicii sovietice în domeniul transformării agrare — această extrem de dificilă și extrem de importantă transformare socialistă. Noi am fi nespus de recunoscători oricărui marxist vest-european care, după ce va fi luat cunoștință fie și numai de cele mai importante documente, ar face o *analiză critică* a politicii noastre, căci prin aceasta ne-ar da un

mare ajutor și ar ajuta și revoluția care se maturizează în lumea întreagă. În loc de critică însă, Kautsky oferă în domeniul teoriei o nemaipomenită confuzie de idei, care transformă marxismul în liberalism, iar în domeniul practicii — răuvoitoare atacuri filistine, lipsite de conținut, împotriva bolșevicilor. Să lăsăm pe cititor să judece :

„Datorită revoluției, menținerea marii proprietăți funciare devenise imposibilă. Acest lucru era cât se poate de clar. Trecerea ei în mâinile populației țărănești nu mai putea fi evitată...” (Inexact, domnule Kautsky : atitudinii diferitelor clase în această problemă d-ta îi substitui ceea ce e „clar” pentru d-ta ; istoria revoluției a dovedit că guvernul de coaliție al burgheziei cu mica burghezie, cu menșevicii și cu eserii a dus o politică de menținere a marii proprietăți funciare. Dovadă în această privință stau, îndeosebi, legea lui S. Maslov și arestările de membri ai comitetelor agrare¹⁴⁹. Fără dictatura proletariatului, „populația țărănească” nu l-ar fi învins pe moșierul care se unise cu capitalistul.)

„...Dar nu exista unitate de vederi în ceea ce privește formele în care urma să fie îndeplinită această trecere. Erau posibile soluții diferite...” (Pe Kautsky îl preocupă, mai presus de orice, „unitatea de vederi” a „socialiștilor”, indiferent cine ar fi acela care s-ar intitula astfel. El uită că principalele clase ale societății capitaliste trebuie să ajungă la soluții diferite.) „...Din punct de vedere socialist, lucrul cel mai rațional ar fi fost ca marile moșii să treacă în proprietatea statului și ca țăranii care pînă atunci lucraseră pe ele ca muncitori salariați să le lucreze de aci înainte în tovărășie. Dar această soluție presupune existența unei clase de muncitori agricoli, care lipsește în Rusia. O altă soluție ar fi putut să fie trecerea marilor moșii în proprietatea statului, urmată de împărțirea lor în loturi mici care să fie date în arendă țăranilor cu pămînt puțin. În acest caz s-ar mai fi îndeplinit ceva din socialism...”

Ca întotdeauna, Kautsky ocolește fondul problemei, recurgînd la faimoasa formulă : pe de o parte nu putem să nu recunoaștem, iar pe de altă parte trebuie să admitem. El pune alături diferite soluții, fără a-și pune între-

barea — singura realistă, singura judicioasă din punct de vedere marxist — care trebuie să fie *treptele de tranziție* de la capitalism la comunism în cutare și cutare condiții *specifice*. În Rusia există muncitori agricoli salariați, dar numărul lor e mic, iar Kautsky n-a atins problema — *pusă* de Puterea sovietică — cum să se treacă la lucrarea pământului în cadrul comunelor și al întovăririlor. Mai curios ca orice este însă faptul că în arendarea loturilor mici de pământ Kautsky vrea să vadă „ceva din socialism“. În realitate, asta este o lozincă *mic-burgheză*, care n-are *nimic* „socialist“ în ea. Dacă „statul“ care dă în arendă pământ *nu* va fi un stat de tipul Comunei, ci o republică burgheză parlamentară (și tocmai pe ea o presupune mereu Kautsky), arendarea pământului în loturi mici va fi o *reformă tipic liberală*.

Kautsky trece sub tăcere faptul că Puterea sovietică a desființat *orice* proprietate asupra pământului. Și nu numai atât: el comite un fals grosolan, citînd decretul Puterii sovietice în așa fel încît esențialul să fie omis.

După ce declară că „mica producție tinde la proprietatea privată deplină asupra mijloacelor de producție“, că Adunarea constituantă ar fi fost „singurul for cu autoritate“ în măsură să împiedice împărțirea (afirmație care va stîrni în Rusia hohote de rîs, căci toată lumea știe că muncitorii și țărani recunosc *numai* autoritatea Sovietelor și că Adunarea constituantă a devenit o lozincă a cehoslovacilor și a moșierilor), Kautsky continuă:

„Unul dintre primele decrete ale guvernului sovietic a stabilit: 1. Proprietatea moșierească asupra pământului se desființează imediat, fără nici o despăgubire. 2. Pământurile moșierești, precum și toate domeniile coroanei, pământurile mănăstirești și bisericesti, cu tot inventarul lor viu și mort, cu toate acareturile și accesoriile lor, trec la dispoziția comitetelor agrare de plasă de pe lângă Sovietele județene de deputați ai țăranilor, pînă în momentul cînd Adunarea constituantă va rezolva problema pământului“.

Citînd *numai* aceste două puncte, Kautsky conchide:

„Referirea la Adunarea constituantă a rămas literă moartă. În fapt, țăranii din fiecare plasă puteau să facă ce voiau cu pământul“ (p. 47).

Iată mostre care ilustrează „critica“ făcută de Kautsky ! Iată o lucrare „savantă“ care seamănă mai degrabă cu un fals. Cititorului german i se sugerează ideea că bolșevicii au capitulat în fața țărănimii în problema proprietății private asupra pământului ! că bolșevicii au lăsat la aprecierea țăranilor din fiecare unitate administrativă („din fiecare plasă“) să facă ce vor !

În realitate însă, decretul citat de Kautsky — primul decret, publicat la 26 octombrie 1917 (stil vechi) * — conține nu două articole, ci cinci, plus cele opt articole din „mandat“, cu mențiunea că acesta din urmă „trebuie să servească drept îndreptar“.

În articolul al treilea al decretului se spune că gospodăriile trec „în mâinile poporului“, că „inventarierea exactă a întregii averi confiscate“ și asigurarea „cele mai stricte paze revoluționare“ sînt obligatorii. Iar în mandat se spune că „dreptul de proprietate privată asupra pământului se desființează pentru totdeauna“, că „terenurile cu culturi speciale“ „nu sînt supuse împărțirii“, că „tot inventarul agricol, viu și mort, de pe pământurile confiscate trece, fără despăgubire, în folosința exclusivă a statului sau a obștii, în funcție de întinderea și de importanța acestor pămînturi“, că „tot pămîntul intră în fondul agrar al întregului popor“.

Mai departe : concomitent cu dizolvarea Adunării constituante (5.I.1918), Congresul al III-lea al Sovietelor a adoptat „Declarația drepturilor poporului muncitor și exploatat“ **, care a intrat acum în Legea fundamentală a Republicii sovietice. În articolul II, pt. 1, al acestei declarații se spune că „proprietatea privată asupra pământului este desființată“ și că „moșiile și fermele model sînt declarate bunuri ale întregului popor“.

Prin urmare, referirea la Adunarea constituantă nu a rămas literă moartă, căci o altă instituție populară reprezentativă, care se bucură de o autoritate incomparabil mai mare în rîndurile țăranilor, și-a asumat sarcina rezolvării problemei agrare.

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 35, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 24—28. — *Nota red.*

** Op. cit., p. 231—233. — *Nota red.*

Mai departe. La 6 (19) februarie 1918 a fost publicată legea cu privire la socializarea pământului, lege care confirmă încă o dată desființarea oricărei proprietăți asupra pământului și pune la dispoziția autorităților sovietice, *sub controlul organelor federale ale Puterii sovietice*, atât pământul cât și întregul inventar agricol aflat în proprietate privată; în sarcina organelor care dispun de pământ intră

„dezvoltarea gospodăriei colective — mai avantajoase în sensul economisirii de muncă și de produse — pe seama gospodăriilor individuale în scopul trecerii la gospodăria socialistă” (art. 11, punctul e).

Introducînd folosința egalitară a pământului, la principala întrebare: „cine are drept de folosință asupra pământului?”, această lege răspunde:

(Art. 20) „În cuprinsul Republicii Sovietice Federative Ruse pot folosi terenuri, atât pentru nevoi obștești cât și pentru nevoi personale: A) În scopuri cultural-educative: 1) statul, prin organele Puterii sovietice (federale, regionale, guberniale, județene, de plasă și satești); 2) organizațiile obștești (sub controlul și cu aprobarea organelor locale ale Puterii sovietice). B) Pentru îndeletniciri agricole: 3) comunele agricole; 4) întovărășirile agricole; 5) asociațiile agricole; 6) diferite familii și persoane...”

După cum vede cititorul, Kautsky a denaturat cu desăvîrșire lucrurile și a prezentat cititorului german într-o lumină cu totul falsă politica agrară și legislația agrară a statului proletar din Rusia.

Cît privește problemele teoretice importante, fundamentale, pe acestea Kautsky nici n-a știut să le pună!

Aceste probleme sînt următoarele:

- (1) folosința egalitară a pământului și
- (2) naționalizarea pământului, — raportul dintre aceste două măsuri și socialism, în general, raportul dintre ele și trecerea de la capitalism la comunism, în special.
- (3) Lucrarea în comun a pământului, ca trecere de la agricultura mică, fărîmițată, la marea agricultură colectivă; corespunde oare cerințelor socialismului modul cum această problemă este pusă în legislația sovietică?

În legătură cu prima problemă e necesar să stabilim, înainte de toate, două fapte esențiale: (a) semnificația democratic-progresistă și democratic-revoluționară a lozincii folosirii egalitare a pământului a fost subliniată de bolșevici atît în analiza experienței anului 1905 (mă refer, de pildă, la lucrarea mea despre problema agrară în prima revoluție rusă *), cît și în 1917, înainte de Revoluția din Octombrie, cînd am vorbit în termeni cît se poate de categorici despre acest lucru (b). Adoptînd legea cu privire la socializarea pământului, lege al cărei „suflet” îl constituie lozincă folosirii egalitare a pământului, bolșevicii au declarat cît se poate de precis și de categoric: această idee nu este a noastră, nu sîntem de acord cu această lozincă, dar considerăm că e de datoria noastră s-o înfăptuim, pentru că aceasta este revendicarea majorității covârșitoare a țăranilor. Or, cînd e vorba de idei și de revendicări ale majorității oamenilor muncii, trebuie să lăsăm ca *ei înșiși să se convingă* de insuficiența lor; asemenea revendicări nu pot fi nici „supimate” și nici nu se poate „sări” peste ele. Noi, bolșevicii, *vom ajuta* țăranimea să se convingă de insuficiența lozincilor mic-burgheze și să *treacă* cît mai repede și mai ușor la cele socialiste.

Un teoretician marxist care prin analiza sa științifică ar fi vrut să ajute revoluția muncitorească ar fi trebuit să răspundă, în primul rînd, la întrebarea dacă e adevărat că ideea folosirii egalitare a pământului are o semnificație democratic-revoluționară, semnificația unei lozinci care proclamă ducerea pînă la capăt a revoluției *burghezodemocratice*, iar în al doilea rînd, la întrebarea dacă just au procedat bolșevicii asigurînd cu voturile lor adoptarea legii mic-burgheze cu privire la folosirea egalitară a pământului (și respectînd-o în mod loial).

Kautsky n-a știut nici măcar să *observe* care este, din punct de vedere teoretic, miezul problemei!

Kautsky nu va reuși niciodată să demonstreze că ideea folosirii egalitare a pământului nu are o semnificație progresistă și revoluționară în revoluția burghezodemocra-

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 16, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 199-419. — Nota red.

tică. Mai departe nu poate să meargă această revoluție. Dusă fiind pînă la capăt, ea dezvăluie cu atît *mai limpede, mai repede și mai ușor* în fața maselor *insuficiența* soluțiilor burghezo-democratice, necesitatea de a le depăși, de a trece la *socialism*.

Țărănimea, după ce a răsturnat țarismul și clasa moșierilor, visează la înfăptuirea folosinței egalitare a pămîntului, și nici o forță nu s-ar putea pune în calea țărănilor care au scăpat și de moșieri și de statul *burghezo-parlamentar, republican*. Proletarii spun țărănilor: vă vom ajuta să ajungeți la un capitalism „ideal“, căci folosirea egalitară a pămîntului nu e decît idealizarea capitalismului din punctul de vedere al micului producător, dar în același timp vă vom arăta insuficiența acestei lozinci, necesitatea trecerii la lucrarea în comun a pămîntului.

Ar fi interesant de văzut cum ar încerca Kautsky să demonstreze injustețea unei *asemenea* conduceri de către proletariat a luptei țărănimii!

Kautsky a preferat să ocolească problema...

Apoi, Kautsky a înșelat pur și simplu pe cititorii germani, ascunzîndu-le că *în legea* cu privire la pămînt Puterea sovietică a dat o preferință *netă* comunelor și întovărășirilor, punîndu-le pe primul plan.

Împreună cu țărănimea pînă la desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, — împreună cu partea săracă, proletară și semiproletară a țărănimii, înainte, spre revoluția socialistă! Aceasta a fost politica bolșevicilor, și aceasta era unica politică marxistă.

Dar Kautsky se încurcă, nefiind în stare să pună nici măcar o singură problemă! Pe de o parte, el *nu se încumetă* să spună că proletariatul trebuie să se despartă de țărănime în problema folosirii egalitare a pămîntului, căci el, Kautsky, își dă seama de absurditatea unei asemenea despărțiri (de altfel, în 1905, cînd nu era încă renegat, Kautsky s-a pronunțat clar și categoric pentru alianța dintre muncitori și țărani ca o condiție a victoriei revoluției). Pe de altă parte însă, el citează aprobativ platitudinile liberale ale menșevicului Maslov, care „demonstrează“ caracterul utopic și reacționar al egalității

mic-burgheze *din punctul de vedere al socialismului* și trece sub tăcere caracterul progresist și revoluționar al luptei mic-burgheze pentru egalitate, pentru folosirea egalitară a pământului, *din punctul de vedere al revoluției burghezo-democratice*.

Kautsky se încurcă în contradicții fără sfârșit : cititorii au reținut desigur că (în 1918) Kautsky *insistă* asupra caracterului *burghez* al revoluției ruse. El cere (în 1918) : nu depășiți cadrul acestei revoluții ! Și tot el vede „ceva *din socialism*“ (pentru revoluția *burgheză*) într-o reformă *mic-burgheză* ca aceea a arendării de mici loturi de pământ țăranilor *săraci* (adică în ceva care se apropie de înfăptuirea folosinței egalitare a pământului) !!

Înțelege cine poate !

În plus, Kautsky dă dovadă de o incapacitate filistină de a vedea politica reală a unui anumit partid. El citează frazele menșevicului Maslov, dar *nu vrea să vadă* politica *reală* a partidului menșevic în 1917, când acesta, în „coalitie“ cu moșierii și cu cadeții, a susținut în fapt *reforma agrară liberală și politica de înțelegere cu moșierii* (dovadă : arestările de membri ai comitetelor agrare și proiectul de lege al lui S. Maslov).

Kautsky n-a observat că frazele lui P. Maslov cu privire la caracterul reacționar și utopic al egalității mic-burgheze camufleză de fapt politica menșevică de *înțelegere* a țăranilor cu moșierii (adică de înșelare a țăranilor de către moșieri) în locul răsturnării *revoluționare* a moșierilor de către țărani.

Bun „marxist“ e Kautsky, nimic de zis !

În realitate, bolșevicii au fost aceia care au făcut o distincție netă între revoluția burghezo-democratică și cea socialistă : ducând pînă la capăt pe cea dintîi, ei au deschis drumul pentru trecerea la cea de-a doua. Aceasta este singura politică revoluționară, singura politică marxistă !

Degeaba repetă Kautsky spiritele sarbede ale liberalilor : „Nicăieri și niciodată țăranii cu gospodărie mică n-au trecut la producție colectivă sub influența unor convingeri teoretice“ (p. 50).

Foarte spiritual !

Nicăieri și niciodată țaranii cu gospodărie mică ai unei țări mari n-au fost sub influența unui stat proletar.

Nicăieri și niciodată țaranii cu gospodărie mică n-au ajuns la faza luptei de clasă fățișe a țăranilor săraci împotriva celor bogați, luptă care să meargă pînă la război civil între ei, *în condiții* cînd țaranii săraci beneficiază de sprijinul propagandistic, politic, economic și militar al puterii de stat proletare.

Nicăieri și niciodată îmbogățirea speculanților și a bogătaşilor de pe urma războiului nu luase asemenea proporții, în condițiile unei asemenea ruinari a maselor țărănimii.

Kautsky repetă idei învechite și rumegă argumente răsuflete, temîndu-se să se gîndească măcar la noile sarcini ale dictaturii proletariului.

Dar atunci cînd țaranii, stimabile Kautsky, *duc lipsă* de unelte pentru mica producție, iar statul proletar îi *ajută* să-și procure mașini pentru lucrarea în comun a pămîntului, este oare asta o acțiune de „convingere teoretică“ ? — — —

Să trecem la problema naționalizării pămîntului. Narodníi noștri, inclusiv eserii de stînga, susțin că măsura înfăptuită la noi nu înseamnă naționalizarea pămîntului. Din punct de vedere teoretic, ei n-au dreptate. Atîta timp cît rămînem în cadrul producției de mărfuri și al capitalismului, desființarea proprietății private asupra pămîntului înseamnă naționalizarea lui. Cuvîntul „socializare“ exprimă numai tendința, dorința, pregătirea trecerii la socialism.

Care trebuie să fie deci atitudinea marxiștilor față de naționalizarea pămîntului ?

Kautsky nici aici nu se pricepe să pună problema pe plan teoretic sau — ceea ce este și mai rău — caută cu bună știință s-o ocolească, deși din publicistica rusă se știe că el cunoaște vechile controverse ale marxiștilor ruși în problema naționalizării pămîntului, în problema municipalizării (trecerea marilor moșii la dispoziția organelor locale de autoadministrare) și a împărțirii lui.

O adevărată batjocură la adresa marxismului este afirmația lui Kautsky că trecerea marilor moșii în mîinile

statului și arendarea lor în loturi mici țăranilor cu pământ puțin ar înfăptui „ceva din socialism“. Noi am arătat deja că aici nu e nici urmă de socialism. Mai mult chiar : aceasta nu înseamnă nici măcar revoluție *burghezo-democratică* dusă pînă la capăt. Marea nenorocire a lui Kautsky este că a dat crezare menșevicilor. De aici a rezultat un lucru curios : Kautsky, care susține că revoluția noastră are un caracter burghez și care reproșează bolșevicilor că și-au pus în gînd să meargă spre socialism, prezintă *el însuși* drept socialism o reformă liberală, *fără să ducă această reformă* pînă la lichidarea completă a tuturor rînduielilor medievale în relațiile de proprietate funciară ! Ca și sfătuitoarii săi menșevici, Kautsky s-a dovedit a fi un apărător al burgheziei liberale, care se teme de revoluție, și nu un apărător al revoluției burghezo-democratice consecvente.

Într-adevăr, de ce să fie transformate în proprietate de stat numai marile moșii și nu toate pămînturile ? Prin aceasta burghezia liberală asigură, în limitele maxime posibile, menținerea rînduielilor vechi (adică minimum de consecvență în revoluție) și înlesnește, în măsura maximă posibilă, revenirea la vechea stare de lucruri. Burghezia radicală, adică aceea care duce pînă la capăt revoluția burgheză, militează pentru *naționalizarea pămîntului*.

Kautsky, care în vremuri de mult trecute, acum aproape 20 de ani, a scris o excelentă lucrare marxistă în problema agrară, nu poate să nu știe că Marx a arătat că naționalizarea pămîntului nu este altceva decît o lozincă *consecventă a burgheziei*¹⁵⁰. Kautsky nu poate să nu cunoască polemica lui Marx cu Rodbertus și admirabilele explicații date de Marx în „teorii asupra plusvalorii“, în care este arătată deosebit de convingător și semnificația revoluționară — în sensul burghezo-democratic — a naționalizării pămîntului.

Menșevicul P. Maslov, pe care Kautsky a avut proasta inspirație să și-l aleagă ca sfătuitoar, contesta că țăranii ruși ar putea accepta naționalizarea întregului pământ (inclusiv a celui țăranesc). Într-o anumită măsură, această părere a lui Maslov se putea lega de „originala“ sa teorie

(care repetă cele spuse de criticii burghezi ai lui Marx), și anume: de negarea rentei absolute și de admiterea „legii“ (sau, cum spunea Maslov, a „faptului“) „fertilității descrescînde a solului“.

În realitate însă, încă în revoluția din 1905 a ieșit la iveală că imensa majoritate a țăranilor din Rusia, atît a celor care stăpîneau pămîntul în obște, cît și a celor care-l aveau în proprietate privată, sînt pentru naționalizarea tuturor pămînturilor. Revoluția din 1917 a confirmat acest lucru și, după trecerea puterii în mîinile proletariatului, l-a și împlinit. Bolșevicii au rămas fideli marxismului și n-au încercat „să sară“ peste revoluția burghezo-democratică (contrar celor susținute de Kautsky, care, fără a aduce vreo dovadă, ne acuză de acest lucru). Bolșevicii mai întîi de toate au ajutat pe cei mai radicali, pe cei mai revoluționari și mai apropiați de proletariat dintre toți ideologii burghezo-democrați ai țăranimii, și anume pe eserii de stînga, să împlinuască ceea ce a fost de fapt o naționalizare a pămîntului. În Rusia, proprietatea privată asupra pămîntului este desființată de la 26.X.1917, adică din prima zi a revoluției proletare, socialiste.

În felul acesta a fost creat un fundament care e cel mai perfect din punctul de vedere al dezvoltării capitalismului (ceea ce Kautsky nu va putea să nege fără a o rupe cu Marx) și în același timp a fost făurit un sistem agrar care e *cel mai elastic* din punctul de vedere al trecerii la socialism. Pe linia transformărilor burghezo-democratice, țăranimea revoluționară din Rusia *nu mai poate să meargă mai departe*: nimic nu poate fi „mai ideal“, din acest punct de vedere, decît naționalizarea pămîntului și folosința lui egalitară, nimic *nu poate fi „mai radical“* (din același punct de vedere). Tocmai bolșevicii, și numai ei, numai datorită victoriei revoluției *proletare*, au ajutat țăranimea să ducă într-adevăr pînă la capăt revoluția burghezo-democratică. Și numai astfel au făcut ei maximum ce se poate face pentru înlesnirea și grăbirea trecerii la revoluția socialistă.

De aici se poate vedea ce confuzie nemaipomenită oferă Kautsky cititorului, el care acuză pe bolșevici că

n-au înțeles caracterul burghez al revoluției, dar care comite el însuși o atît de gravă abatere de la marxism, încît *trece sub tăcere* naționalizarea pămîntului și prezintă drept „ceva din socialism“ o reformă agrară liberală, prea puțîn revoluționară (din punct de vedere burghez)! — —

Am ajuns acum la cea de-a treia dintre problemele puse mai sus, și anume: în ce măsură a ținut seamă dictatura proletară din Rusia de necesitatea trecerii la lucrarea în comun a pămîntului? Kautsky comite și aici ceva care seamănă foarte mult cu un fals: el citează numai „tezele“ unui bolșevic în care se vorbește de sarcina trecerii la lucrarea în comun a pămîntului! După ce a reproduș una dintre aceste teze, „teoreticianul“ nostru exclamă triumfător:

„Din păcate, proclamarea unei sarcini încă nu înseamnă îndeplinirea ei. În Rusia, agricultura colectivă e condamnată să rămînă deocamdată pe hîrtie. Nicăieri și niciodată țărani cu gospodărie mică n-au trecut la producția colectivă sub influența unor convingeri teoretice“ (p. 50).

Nicăieri și niciodată nu s-a comis încă un fals de felul celui la care s-a pretat Kautsky. El citează „teze“, trecînd sub tăcere *legea* adoptată de Puterea sovietică. El vorbește despre „convingeri teoretice“, trecînd sub tăcere faptul că există o putere de stat proletară care deține atît întreprinderile cît și mărfurile! Renegatul Kautsky uită în 1918 tot ce marxistul Kautsky a scris în 1899, în „Problema agrară“, cu privire la mijloacele pe care le are statul proletar pentru a înfăptui trecerea treptată a micii gospodării țărănești pe făgașul socialismului.

Desigur, cîteva sute de comune agricole și de gospodării sovietice sprijinite de stat (adică gospodării mari în care pămîntul e lucrat, pe socoteala statului, de asociații muncitorești) înseamnă prea puțîn. Dar poate fi numită „analiză critică“ ocolirea acestui fapt de către Kautsky?

Naționalizarea pămîntului, pe care a înfăptuit-o în Rusia dictatura proletariatului, a asigurat în cel mai înalt grad ducerea pînă la capăt a revoluției burghezo-demo-

cratice, — chiar și în eventualitatea că o victorie a contrarevoluției ar face ca lucrurile să evolueze în sens retrograd, de la naționalizare la împărțire (acest caz a fost în mod special analizat de mine în broșura consacrată programului agrar al marxiștilor în revoluția din 1905). În plus, naționalizarea pământului a dat statului proletar cele mai mari posibilități de a trece la socialism în agricultură.

În concluzie : pe plan teoretic, Kautsky ne-a oferit un talmeș-balmeș nemaipomenit, care înseamnă o totală dezicere de marxism, iar pe plan practic, o dovadă de slugărnicie față de burghezie și de reformismul ei. Bună critică, nimic de zis !

*
* *
*

„Analiza economică“ a industriei începe la Kautsky cu următorul raționament :

În Rusia există o mare industrie capitalistă. N-ar putea servi ea oare ca temelie pentru organizarea producției socialiste ? „Așa s-ar putea crede, dacă socialismul ar însemna ca muncitorii din fiecare fabrică și mină să și le ia în proprietate“ (textual : să și le însușească), „pentru a le gospodări separat pe fiecare dintre ele“ (52). „Întâmplarea face ca tocmai astăzi, 5 august, cînd scriu aceste rînduri — adaugă Kautsky —, să ni se comunice din Moscova că Lenin a rostit la 2 august o cuvîntare în care, după cum se transmite, a declarat că : «Muncitorii țin bine în mîinile lor fabricile, iar țaranii nu vor restitui moșierilor pămîntul» *. Lozinca : fabrica — muncitorilor, pămîntul — țăranilor a fost pînă acum o lozincă anarho-sindicalistă, și nu social-democrată“ (52—53).

Am reprodus în întregime raționamentul de mai sus, pentru ca muncitorii ruși, care altădată îl respectau pe Kautsky, și-l respectau pe bună dreptate, să vadă ei înșiși la ce procedee recurge acest transfug care a trecut în tabăra burgheziei.

* Vezi volumul de față, p. 29. — *Nota red.*

Gîndiți-vă numai : la 5 august, cînd existau deja numeroase decrete cu privire la naționalizarea fabricilor în Rusia, în condiții cînd nici o fabrică nu a fost „însușită“ de muncitori, ci *toate* au fost trecute în proprietatea republicii, la 5 august, pe baza interpretării vădit false a unei fraze dintr-o cuvîntare rostită de mine, Kautsky sugerează cititorilor germani ideea că în Rusia fabricile sînt predate respectivelor colective de muncitori ! Și apoi se apucă să rumege, de-a lungul a zeci și zeci de rînduri, ideea că fabricile nu pot fi predate unor colective de muncitori !

Asta nu este o analiză critică, ci procedeul unui lacheu al burgheziei, pe care capitaliștii l-au tocmit să ponegrească revoluția muncitorească.

Fabricile trebuie să fie predate statului, comunității sau asociațiilor de consum — scrie pentru a nu știu cîta oară Kautsky, și în încheiere adaugă :

„Pe această cale au și încercat ei să pornească acum în Rusia...“ Acum !! Dar ce vrea el să spună ? Acum, adică în august ? Nu putea el să ceară amicilor săi Ștein, Akselrod sau altor prieteni ai burgheziei ruse să-i traducă măcar un singur decret cu privire la fabrici ?

„...Cît de departe au mers ei pe această cale este imposibil de stabilit în momentul de față. Acest aspect al Republicii sovietice prezintă pentru noi, în orice caz, un interes deosebit de mare, dar el rămîne încă în întregime învăluit în ceață. Decrete sînt cu duimul...“ (și de aceea Kautsky ignorează *conținutul* lor sau îl ascunde cititorilor săi !), „dar lipsesc informații sigure despre efectele lor. Producția socialistă nu este posibilă fără o statistică atotcuprinzătoare, detaliată, certă, care să informeze rapid. Republica sovietică n-a reușit să creeze pînă acum o astfel de statistică. Ceea ce aflăm despre activitatea ei economică este foarte contradictoriu și nesusceptibil de verificare. Acesta este și el unul dintre rezultatele dictaturii și ale înăbușirii democrației. Nu există libertatea presei și a cuvîntului“ (p. 53).

Așa se scrie istoria ! Din presa „liberă“ a capitaliștilor și a dutoviștilor, Kautsky ar fi putut, desigur, să afle știri despre fabricile care au trecut în mîinile muncitorilor... E într-adevăr superb acest „mare erudit“ care se situează deasupra claselor ! Adevărul însă este că el nu dorește nici măcar să ia în considerare vreunul din nu-

meroasele fapte care atestă că fabricile trec *numai* în proprietatea republicii și că ele sînt administrate de Consiliul economic superior — organ al Puterii sovietice, alcătuit, în majoritatea sa, din muncitori aleși de sindicate. Cu încăpăținare, cu perseverența unui „om în cutie“, el o ține una și bună : dați-mi o democrație pașnică, fără război civil, fără dictatură, cu o statistică bună (Republica sovietică a creat un organ de statistică în care lucrează cei mai buni statisticieni din Rusia, dar este de la sine înțeles că o statistică ideală nu poate fi obținută atît de repede). Într-un cuvînt ; o revoluție fără revoluție, fără luptă înverșunată, fără violență, — iată ce vrea Kautsky. Este ca și cum ai cere greve în care muncitorii și patronii să se înfrunte fără patimă în inimi. Încercați să stabiliți prin ce se deosebește un astfel de „socialist“ de un birocrat liberal de duzină !

Și, sprijinindu-se pe un asemenea „material factic“, adică ocolind cu bună știință și cu un dispreț total numeroasele fapte, Kautsky „conchide“ :

„Este îndoielnic că în Republica sovietică proletariatul rus a obținut, în sensul cuceririlor practice reale, iar nu în cel al decretelor, mai mult decît ar fi obținut de la Adunarea constituantă, în care, ca și în Soviete, predominau socialiști, deși de altă culoare“ (p. 58).

Nu-i așa că e o adevărată perlă ? Sfătuim pe admiratorii lui Kautsky să răspîndească cît mai larg printre muncitorii ruși această cugetare, căci un material mai bun pentru aprecierea decăderii sale politice nu ne-ar putea oferi Kautsky. Kerenski a fost și el „socialist“, tovarăși muncitori, dar „de altă culoare“ ! Istoricul Kautsky se mulțumește cu numele, cu titlul pe care și l-au „însușit“ eserii de dreapta și menșevicii. Istoricul Kautsky nici nu vrea să audă de faptele care arată că sub guvernul Kerenski menșevicii și eserii de dreapta au sprijinit politica imperialistă și jafurile burgheziei ; el trece discret sub tăcere faptul că majoritatea Adunării constituante o alcătuiau acești eroi ai războiului imperia-

list și ai dictaturii burgheze. Și asta se numește „analiză economică“ !...

În încheiere, încă o mostră de „analiză economică“ :

„...După nouă luni de existență, Republica sovietica, în loc să răspîndească bunăstarea generală, s-a văzut nevoită să explice de unde provine mizeria generală“ (41).

Cu asemenea raționamente ne-au obișnuit cadeții. În Rusia toți lacheii burgheziei spun : dați-ne, după nouă luni, bunăstarea generală, — și aceasta după patru ani de război distrugător, în condiții cînd capitalul străin sprijină în fel și chip sabotajul și răscoalele burgheziei în interiorul țării. Nici o deosebire, nici urmă de deosebire n-a mai rămas *în fapt* între Kautsky și orice burghez contrarevoluționar. Vorbele lui mieroase, cu falsa lor „coloratură socialistă“, repetă ceea ce korniloviștii, dutoviștii și krasnoviștii din Rusia spun cu brutalitate, fără ocolișuri și fără înflorituri.

★

★ ★

Rîndurile de mai sus au fost scrise la 9 noiembrie 1918. În noaptea de 9 spre 10 noiembrie s-au primit din Germania știri cu privire la revoluția victorioasă care a izbucnit mai întîi la Kiel și în alte porturi și orașe din nordul Germaniei, unde puterea a trecut în mîinile Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților, și apoi la Berlin, unde puterea de asemenea a trecut în mîinile Sovietelor ¹⁵¹.

Încheierea pe care intenționam s-o scriu la broșura despre Kautsky și despre revoluția proletară devine superfluă.

10 noiembrie 1918

N. Lenin

*Anexa I*TEZE CU PRIVIRE LA ADUNAREA CONSTITUANTĂ ¹⁵²*Anexa II*

O NOUĂ CARTE A LUI VANDERVELDE DESPRE STAT

Abia după lectura cărții lui Kautsky am avut prilejul s-o citesc pe aceea a lui Vandervelde intitulată „Socialismul împotriva statului“ (Paris, 1918). O comparație între aceste două cărți se impune de la sine. Kautsky este conducătorul ideologic al Internaționalei a II-a (1889—1914); Vandervelde este reprezentantul ei oficial, ca președinte al Biroului socialist internațional. Amândoi reprezintă falimentul total al Internaționalei a II-a și amândoi, „cu iscusința“ și abilitatea unor ziarști versați, încearcă să camufleze sub paravanul unor cuvinte marxiste falimentul ei, să-și camufleze propriul lor faliment și trecerea lor de partea burgheziei. Unul exprimă în chip deosebit de grăitor ceea ce este tipic în oportunismul german, greoi, teoretic, care falsifică grosolan marxismul înlăturînd din el ceea ce nu este acceptabil pentru burghezie. Celălalt este exponentul tipic al variantei romanice — într-o anumită măsură se poate spune: al variantei vest-europene (în sensul că o găsim în țările situate la vest de Germania) — a oportunismului dominant, care e mai suplă, mai puțin greoaie și falsifică mai subtil marxismul cu ajutorul aceleiași metode de bază.

Amândoi denaturează din rădăcină atît învățătura lui Marx despre stat, cît și învățătura lui despre dictatura proletariatului, cu deosebirea că Vandervelde insistă mai mult asupra celei dintîi, în timp ce Kautsky se ocupă mai mult de cea de-a doua. Amândoi disimulează legă-

tura strînsă, indisolubilă dintre cele două probleme. În vorbe ei sînt amîndoi revoluționari și marxști, dar în fapt nu sînt decît niște renegați, care depun toate eforturile pentru a justifica decizia lor de revoluție. La nici unul dintre ei nu veți găsi nimic din ceea ce străbate de la un capăt la altul toate scrierile lui Marx și Engels, nimic din ceea ce deosebește socialismul autentic de caricatura lui burgheză, și anume: elucidarea sarcinilor revoluției *spre deosebire* de sarcinile reformei, elucidarea tacticii revoluționare *spre deosebire* de cea reformistă, elucidarea rolului proletariatului *în lichidarea* sistemului sau ordinii regimului robiei salariate, *spre deosebire* de rolul proletariatului „marilor” puteri, care împarte cu burghezia o părțică din supraprada și din supraprofiturile ei imperialiste.

În sprijinul acestei aprecieri, reproducem mai jos cîteva considerații esențiale din argumentarea lui Vandervelde. Asemenea lui Kautsky, Vandervelde îi citează extrem de zelos pe Marx și pe Engels. Și, tot asemenea lui Kautsky, el citează din Marx și Engels tot ce vreți, *în afară* de ceea ce e cu desăvîrșire inacceptabil pentru burghezie, de ceea ce îl deosebește pe revoluționar de reformist. Despre cucerirea puterii politice de către proletariat el vorbește la fiecare pas, pentru că practica a și îngrădit-o într-un cadru strict parlamentar. În schimb, însă, nu veți găsi în cartea lui *nici un cuvînt* despre faptul că, după experiența Comunei, Marx și Engels au socotit necesar să completeze „Manifestul Comunist”, pe alocuri învechit, cu constatarea adevărului că clasa muncitoare nu poate să pună pur și simplu stăpînire pe mașina de stat existentă, ci trebuie s-o *sfărîme!* Asemenea lui Kautsky, și parcă s-ar fi înțeles cu el, Vandervelde trece sub cea mai deplină tăcere tocmai ceea ce este esențial în *experiența* revoluției proletare, tocmai ceea ce deosebește revoluția proletariatului de reformele burgheziei.

Asemenea lui Kautsky, Vandervelde vorbește despre dictatura proletariatului numai pentru a se dezice de ea. Kautsky se dezice de ea cu ajutorul unor falsificări grosolane. Vandervelde face același lucru, dar cu mijloace

mai subtile. În paragraful respectiv, paragraful 4 referitor la „cucerirea puterii politice de către proletariat”, el consacră alineatul „b” problemei „dictaturii colective a proletariatului”, „citează” pe Marx și Engels (repet : omițând tocmai ceea ce se referă la esența problemei, la *sfărîmarea* mașinii de stat vechi, burghezo-democratice) și conchide :

„...În cercurile socialiste, revoluția socială este de obicei concepută astfel : o nouă Comună, de astă dată victorioasă, și nu numai într-un singur loc, ci în principalele centre ale lumii capitaliste.

O ipoteză, dar o ipoteză care n-are în ea nimic neverosimil într-o vreme cînd devine evident că în mai multe țări perioada postbelică va fi marcată de antagonisme de clasă și convulsii sociale fără precedent.

Dar dacă eșecul Comunei din Paris — fără să mai vorbim de greutățile revoluției ruse — dovedește ceva, aceasta este tocmai imposibilitatea de a termina cu orînduirea capitalistă atîta timp cît proletariatul nu este îndeajuns de bine pregătit pentru a folosi puterea care, datorită împrejurărilor, ar putea să-i revină” (p. 73).

Și nimic altceva cu privire la miezul problemei !

Iată-i pe conducătorii și reprezentanții Internaționalei a II-a ! În 1912 ei semnează Manifestul de la Basel, în care se vorbește în mod expres despre legătura dintre războiul iminent, care a și izbucnit apoi în 1914, și revoluția proletară ; ei *amenință* fățiș cu revoluția proletară. Dar cînd a izbucnit războiul și s-a creat o situație revoluționară, ei, acești Kautsky și Vandervelde, încep să invoce tot felul de pretexte pentru a se dezice de revoluție. O revoluție de tipul Comunei, pretind ei, este numai o ipoteză care nu e neverosimilă ! Asta se aseamănă întru totul cu ceea ce spune Kautsky despre rolul posibil al Sovietelor în Europa.

Dar așa judecă orice *liberal* cult, care acum va fi, fără îndoială, de acord că o nouă Comună „nu este neverosimilă”, că Sovietelor le va reveni un rol important etc. Revoluționarul proletar se deosebește de liberal prin aceea că el, ca teoretician, analizează tocmai noua semnificație *de stat* a Comunei și a Sovietelor. Vandervelde *trece sub tăcere* tot ce au spus amănunțit în legătură cu această

temă Marx și Engels atunci când au analizat experiența Comunei.

Ca practician, ca om politic, un marxist ar trebui să arate că numai trădătorii socialismului ar putea să se eschiveze acum de la sarcina de a lămuri necesitatea revoluției proletare (de tipul Comunei, de tipul Sovietelor sau, să zicem, de un oarecare al treilea tip), de a lămuri necesitatea pregătirii în vederea ei, de a propaga în mase ideea revoluției, de a combate prejudecățile mic-burgeze împotriva revoluției etc.

Nimic din toate acestea nu fac nici Kautsky, nici Vandervelde — și n-o fac tocmai pentru că sînt ei înșiși niște trădători ai socialismului care vor să-și păstreze printre muncitori reputația de socialiști și marxiști.

Priviți cum pun ei problema pe plan teoretic.

Nici în republica democratică statul nu este altceva decît o mașină pentru reprimarea unei clase de către alta. Kautsky cunoaște, recunoaște și împărtășește acest adevăr, dar... ocolește problema fundamentală care anume e clasa pe care trebuie s-o reprime proletariatul când va cuceri statul proletar, de ce și prin ce mijloace trebuie el s-o reprime.

Vandervelde cunoaște, recunoaște, împărtășește și citează această teză fundamentală a marxismului (p. 72 din cartea sa), dar... nu spune absolut nimic în legătură cu tema „neplăcută“ (pentru domnii capitaliști) a *reprimării împotrivirii exploatatorilor !!*

Asemenea lui Kautsky, Vandervelde a ocolit cu desăvîrșire această temă „neplăcută“. Și tocmai în aceasta constă renegarea lor.

Asemenea lui Kautsky, Vandervelde este un mare meșter în substituirea dialecticii prin eclecticism. Pe de o parte nu putem să nu recunoaștem, iar pe de altă parte trebuie să admitem. Pe de o parte noțiunea de stat poate avea înțelesul de „totalitate a națiunii“ (vezi dicționarul Littré — lucrare savantă, nimic de zis — și p. 87 din cartea lui Vandervelde), iar pe de altă parte aceeași noțiune poate avea înțelesul de „guvern“ (ibid.). Această arhisavantă platitudine este reprodușă de Vandervelde, în termeni aprobativi, *alături* de o serie de citate din Marx.

Sensul marxist al cuvîntului „stat“ se deosebește de cel obișnuit — scrie Vandervelde. De aceea se pot crea „confuzii“. „La Marx și Engels, statul nu este statul în accepția largă a cuvîntului, nu este statul ca organ de conducere, ca reprezentant al intereselor generale ale societății (intérêts généraux de la société). El este statul-putere, statul-organ al autorității, statul-instrument de dominație a unei clase asupra alteia“ (p. 75—76 din cartea lui Vandervelde).

Marx și Engels vorbesc despre desființarea statului numai în acest din urmă sens. „...Afirmatiile prea absolute ar risca să fie imprecise. Între statul capitalist, bazat pe dominația exclusivă a unei clase, și statul proletar, care are drept scop desființarea claselor, sînt multe trepte intermediare“ (p. 156).

Aceasta este „maniera“ lui Vandervelde, care nu se deosebește decît prea puțin de maniera lui Kautsky, iar în fond coincide cu ea. Dialectica, care afirmă trecerea contrariilor unul în altul și rolul crizelor în istorie, neagă existența unor adevăruri absolute. Eclecticul se ferește de afirmații „prea absolute“, pentru a-și putea camufla astfel dorința mic-burgheză, filistină de a înlocui revoluția prin „trepte intermediare“.

Despre faptul că treapta intermediară dintre statul organ de dominație a clasei capitaliste și statul organ de dominație a proletariatului o constituie tocmai *revoluția*, care constă în *răsturnarea* burgheziei și în *sfărîmarea*, distrugerea mașinii ei de stat, — despre acest fapt oamenii de teapa lui Kautsky și Vandervelde nu suflă nici un cuvînt.

Că dictatura burgheziei trebuie să fie înlocuită cu dictatura *unei singure* clase — proletariatul, că după „treptele intermediare“ ale *revoluției* vor urma „treptele intermediare“ ale dispariției treptate a statului proletar, — despre aceasta Kautsky și Vandervelde nu spun absolut nimic.

Și tocmai în aceasta constă renegarea lor politică.

Tocmai în aceasta constă, din punct de vedere teoretic, filozofic, înlocuirea dialecticii prin eclecticism și so-

fistică. Dialectica este concretă și revoluționară; ea face distincție între „trecerea“ de la dictatura unei clase la dictatura altei clase și „trecerea“ statului democratic proletar la non-stat („dispariția treptată a statului“). Eclectica și sofistica celor de teapa lui Kautsky și Vandervelde șterg, în interesul burgheziei, tot ce e concret și precis în lupta de clasă, punând în loc noțiunea generică a „trecerii“, sub care poți ascunde (iar *nouă zecimi* din *social-democrației* oficiali ai epocii noastre *ascund*) dezierea de revoluție!

Vandervelde, ca eclectic și sofist, este mai abil, mai subtil decât Kautsky, căci cu ajutorul *frazei*: „trecerea de la statul în sensul îngust la statul în sensul larg al cuvântului“ pot fi ocolite toate problemele revoluției, oricare ar fi ele, poate fi ocolită toată deosebirea dintre revoluție și reformă, și chiar deosebirea dintre un marxist și un liberal. Căci cărui burghez cult din Europa îi va trece prin gând să nege „în general“ „treptele intermediare“ într-un sens atât de „general“?

„Sînt de acord cu Guesde — scrie Vandervelde — că socializarea mijloacelor de producție și de schimb nu este posibilă fără îndeplinirea prealabilă a următoarelor două condiții:

1. Transformarea statului actual, organ de dominație a unei clase asupra alteia, în ceea ce Menger numește statul popular al muncii, prin cucerirea puterii politice de către proletariat.
2. Separarea statului-organ al autorității de statul-organ al conducerii, sau, ca să folosim o expresie a lui Saint-Simon, separarea guvernării oamenilor de administrarea lucrurilor“ (89).

Vandervelde scrie asta cu litere cursive, subliniind în mod expres însemnătatea acestor teze. Dar aceasta este un talmeș-balmeș eclectic de cea mai pură speță, o ruptură totală cu marxismul! Căci „statul popular al muncii“ nu este decât o parafrază a vechiului „stat popular liber“, de care făceau paradă social-democrații germani în perioada 1870—1880 și pe care Engels l-a calificat drept ineptie¹⁵³. Expresia „statul popular al muncii“ este o frază demnă de un democrat mic-burghez (de felul eserilor de stînga de la noi), o frază care în-

locuiește noțiunile de clasă cu noțiuni *din afara claselor*. Vandervelde pune alături cucerirea puterii de stat de către *proletariat* (de către o singură *clasă*) și statul „popular“, fără a observa că de aici rezultă un talmeș-balmeș. La Kautsky cu a sa „democrație pură“ rezultă același talmeș-balmeș, aceeași ignorare antirevoluționară și mic-burgheză a sarcinilor revoluției de clasă, ale dictaturii de clasă, proletare, ale statului *de clasă* (proletar).

Mai departe. Guvernarea oamenilor va dispărea și va face loc administrării lucrurilor numai atunci când va dispărea *orice* stat. Acest viitor relativ îndepărtat îi servește lui Vandervelde pentru a ocoli și pune în umbră sarcina zilei *de mâine* : *răsturnarea* burgheziei.

Un asemenea procedeu echivalează, în afară de aceasta, cu o încercare de a intra în grațiile burgheziei liberale. Liberalul n-are nimic împotriva să sporovăiască despre ceea ce va fi atunci când oamenii nu vor mai trebui să fie guvernați. De ce să nu ne lăsăm din când în când în voia unor visuri atât de inofensive? Altceva este însă reprimarea de către proletariat a împotrivirii burgheziei care se opune exproprierii ei, — asta este o problemă pe care trebuie s-o ocolim. Așa cer interesele de clasă ale burgheziei.

„Socialismul împotriva statului“. Asta este o plecăciune făcută de Vandervelde în fața proletariatului. A face plecăciuni nu este greu; orice om politic „democrat“ știe să facă plecăciuni în fața alegătorilor săi. Dar sub paravanul „plecăciunii“ se propovăduiește un conținut antirevoluționar, antiproletar.

Vandervelde povestește amănunțit, după Ostrogorski ¹⁵⁴, câtă minciună, silnicie, corupție, înșelăciune, ipocrizie și împilare a sărăcimii se ascund sub aparența civilizată, dichisită și pomădată a democrației burgheze contemporane. Dar el nu trage de aici nici o concluzie. El nu observă că democrația burgheză asuprește masa muncitoare și exploatată și că *democrația proletară* va trebui să *reprime burghezia*. În această privință, Kautsky și Vandervelde sînt orbi. Interesul de clasă al burgheziei,

În coada căreia se tîrăsc acești trădători mic-burghezi ai marxismului, cere ocolirea acestei probleme, trecerea ei sub tăcere sau negarea directă a necesității unei asemenea reprimări.

Eclectismul mic-burghez împotriva marxismului, sofistică împotriva dialecticii, reformismul filistin împotriva revoluției proletare — iată cum ar fi trebuit să fie intitulată cartea lui Vandervelde.

vietice, în frunte cu I. A. Berzin. Știri referitoare la această expulzare au fost publicate în ziarele „Pravda” și „Izvestiia C.E.C. din Rusia” (din 13 și 20 noiembrie 1918); împrejurările în care a decurs ea au fost relatate în raportul cu privire la activitatea reprezentanței diplomatice a R.S.F.S.R. în Elveția prezentat de I. A. Berzin în ședința din 25 noiembrie 1918 a C.E.C. al Sovietelor din Rusia.

În ceea ce privește refuzul guvernului olandez de a permite intrarea în Olanda a reprezentantului plenipotențiar al R.S.F.S.R., despre care vorbește mai jos V. I. Lenin, vezi adnotarea 69. — 222.

- 90 Vezi F. Engels. „Problema țărănească în Franța și în Germania” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 499). — 227.
- 91 Vezi K. Marx. „Războiul civil din Franța” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 17, București, Editura politică, 1963, p. 357—358). — 229.
- 92 Vezi F. Engels. „Problema țărănească în Franța și în Germania” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 495). — 230.
- 93 Vezi Marx-Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 469, 479. — 232.
- 94 Este vorba de memoriul Consiliului general al sindicatelor de funcționari din Rusia către Consiliul Comisarilor Poporului, publicat în nr. 11—12 din 1918 al revistei „Vestnik Služaș-cego”. În acest memoriu, Comitetul executiv al Consiliului general al sindicatelor de funcționari din Rusia sublinia necesitatea de a atrage pe membrii sindicatelor de funcționari la activitatea de organizare a aprovizionării, desfășurată de Comisariatul poporului pentru aprovizionare în baza decretului din 21 noiembrie 1918 al Consiliului Comisarilor Poporului „Cu privire la organizarea aprovizionării” (vezi adnotarea 84). — 239.
- 95 V. I. Lenin a început să lucreze la cartea „Revoluția proletară și renegatul Kautsky” pe la începutul lunii octombrie 1918, îndată după ce a luat cunoștință de conținutul broșurii lui K. Kautsky „Dictatura proletariatului”, în care conducătorul ideologic al Internaționalei a II-a denatura și vulgariza în fel și chip teoria marxistă a revoluției proletare și se deda la calomni împotriva Statului sovietic.

Lenin acorda o importanță deosebit de mare demascării concepțiilor oportuniste ale lui Kautsky în problema revoluției socialiste și a dictaturii proletariatului. În august 1918 apăruse în revista „Sozialistische Auslandspolitik” un articol semnat de Kautsky, în care acesta chema partidele social-democrate la

luptă împotriva bolșevicilor. Citind în „Pravda“ din 20 septembrie 1918 extrase din acest articol, Lenin i-a scris lui V. V. Vorovski la Stockholm : „Inepțiile incalificabile, bîguitățile puerile ale lui Kautsky și oportunismul lui trivial suscită următoarea întrebare : de ce nu facem nimic spre a combate trivializarea *teoretică* a marxismului de către Kautsky?“ (Opere, vol. 35, București, E.S.P.L.P. 1958, p. 339).

Lenin îl ruga pe Vorovski, pe atunci reprezentant plenipotențiar al Republicii sovietice în țările scandinave, să-i trimită sus-menționata broșură a lui Kautsky de îndată ce va apărea de sub tipar, precum și toate articolele acestuia despre bolșevici.

V. D. Bonci-Bruevici scrie în amintirile lui că Vladimir Ilici era în întregime absorbit de munca sa la cartea „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“, că „literalmente fierbea de mînie“, „zile întregi scria el pînă noaptea tîrziu această lucrare impresionantă prin puterea ei de convingere...“. Încă înainte de a o fi terminat, Lenin a scris la 9 octombrie articolul „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“, care la 11 octombrie a fost publicat în „Pravda“. La 10 octombrie, într-un bilet adresat lui G. V. Cicerin, comisarul poporului pentru afacerile externe, sau adjunctului său L. M. Karahan, Lenin ruga ca acest articol să fie trimis la Berlin cu indicația de a fi transmis lui A. A. Ioffe, I. A. Berzin și V. V. Vorovski, împreună cu o scrisoare în care se spunea : „Dragi tovarăși ! Îmi dau prea bine seama de neajunsurile mult prea scurtului meu articol împotriva lui Kautsky. Dar trebuie totuși să adoptăm *cît mai grabnic* o poziție, să ne spunem *cît mai grabnic* părerea. Vă rog foarte mult să-l traduceți și să-l publicați în foaie volantă“ („Culegeri din Lenin“, vol. XXXVI, p. 61—62). Articolul „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“ a fost publicat în limba germană la Berna în 1918 și la Viena în 1919 ; în același an, el a fost publicat la Milano în limba italiană.

Broșura lui Lenin „Revoluția proletară și renegatul Kautsky“ a apărut în 1919 în Anglia, Franța și Germania. — 243.

- 96 „Soțial-Demokrat“ — ziar ilegal, Organul Central al P.M.S.D.R. ; a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Primul număr a apărut în Rusia, apoi editarea lui a fost mutată în străinătate ; numerele 2—32 (februarie 1909—decembrie 1913) au apărut la Paris, numerele 33—58 (noiembrie 1914—ianuarie 1917) la Geneva. Au apărut în total 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente. Din decembrie 1911 ziarul „Soțial-Demokrat“ a fost redactat de V. I. Lenin. În ziar au fost publicate peste 80 de articole și note ale lui Lenin.

În anii primului război mondial, „Soțial-Demokrat“ a jucat un rol important în lupta împotriva oportunismului internațional, împotriva naționalismului și a șovinismului, în propagarea lozincilor bolșevice, în trezirea clasei muncitoare și a

maselor muncitoare la luptă împotriva războiului imperialist și a inițiatorilor lui. În paginile ziarului a fost publicat articolul lui V. I. Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei”, în care el a formulat pentru prima oară concluzia posibilității victoriei socialismului la început într-o singură țară. Răspîndirea ziarului „Soțial-Demokrat” în Rusia, reproducerea articolelor importante în ziarele bolșevice locale au contribuit la luminarea politică și la educarea internaționalistă a proletariatului rus, la pregătirea maselor pentru revoluție.

„Soțial-Demokrat” a avut un rol important în unirea elementelor internaționaliste din rîndurile social-democrației internaționale. Biruind toate obstacolele create de starea de război, ziarul și-a croit drum în multe țări.

Apreciind în mod deosebit meritele ziarului „Soțial-Demokrat” în timpul primului război mondial, V. I. Lenin scria mai tîrziu că „orice muncitor conștient care dorește să înțeleagă dezvoltarea ideilor revoluției socialiste internaționale și a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917” trebuie neapărat să cunoască articolele apărute în el (Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 135). — 245.

- 97 „Kommunist” — revistă a cărei apariție a fost organizată de V. I. Lenin. A fost editată de redacția ziarului „Soțial-Demokrat” împreună cu G. L. Peatakov și E. B. Boș, care au finanțat editarea ei (din redacție făcea parte și N. I. Buharin). A apărut un singur număr (dublu, în septembrie 1915), în care au fost publicate trei articole ale lui Lenin: „Falimentul Internaționalei a II-a”, „Glasul unui socialist francez cinstit” și „Imperialismul și socialismul în Italia” (vezi Opere complete, vol. 26, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 209—265; vol. 27, p. 5—13 și 14—23).

Lenin urmărea să facă din „Kommunist” un organ de presă internațional al social-democrațiilor de stînga. Dar chiar în cursul pregătirii nr. 1—2 au apărut serioase divergențe între redacția ziarului „Soțial-Demokrat”, de o parte, și Buharin, Peatakov și Boș, de altă parte, divergențe care s-au agravat după apariția revistei. Avînd în vedere comportarea antipartinică a acestui grup, la propunerea lui Lenin, redacția ziarului „Soțial-Demokrat” a declarat că socotește imposibilă continuarea editării acestei reviste. — 245.

- 98 Este vorba de broșura „Socialismul și războiul (Atitudinea P.M.S.D.R. față de război)”. Broșura a fost concepută de V. I. Lenin în cadrul pregătirilor în vederea primei conferințe socialiste internaționale. La această broșură a lucrat și G. E. Zinoviev, dar în cea mai mare parte ea a fost scrisă de V. I. Lenin. Tot el a redactat întregul text al broșurii. Lucrarea „Socialismul și războiul” a fost numită de Lenin „un comentariu la rezoluțiile partidului nostru”.

Această lucrare a fost publicată în ajunul Conferinței de la Zimmerwald din septembrie 1915, într-o broșură apărută în limbile rusă și germană, și a fost distribuită participanților la conferință. După Conferința de la Zimmerwald a fost editată în limba franceză, într-o broșură apărută în Franța. Tradusă în limba norvegiană, lucrarea „Socialismul și războiul“ a apărut integral în organul social-democraților norvegieni de stînga. Tot atunci a întreprins V. I. Lenin repetate încercări de a o edita în America în limba engleză, ceea ce însă nu a putut fi realizat în acea perioadă.

V. I. Lenin considera că este deosebit de important ca lucrarea „Socialismul și războiul“ să capete o răspîndire cît mai largă. După revoluția din februarie 1917, el a cerut stăruitor ca ea să fie reeditată la Petrograd.

Lucrarea „Socialismul și războiul (Atitudinea P.M.S.D.R. față de război)“ a apărut în broșură la Petrograd în 1918, editată fiind de Sovietul de deputați ai muncitorilor și ostașilor roșii din Petrograd. Ea a cunoscut o largă răspîndire. Broșura a fost tipărită în diferite ediții în numeroase limbi. — 245.

- 99 *Manifestul de la Basel* — manifestul cu privire la război adoptat de Congresul socialist internațional extraordinar care s-a ținut la Basel în zilele de 24 și 25 noiembrie 1912. Manifestul pune în gardă popoarele împotriva pericolului iminent al războiului imperialist mondial, dezvăluia scopurile de jaf ale acestui război și chema pe muncitorii din toate țările să ducă o luptă energetică pentru pace, să opună „imperialismului capitalist forța solidarității internaționale a proletariatului“. În Manifestul de la Basel a fost inclus punctul din rezoluția Congresului de la Stuttgart (1907) — formulat de V. I. Lenin — în care se spunea că, în cazul izbucnirii unui război imperialist, socialiștii trebuie să folosească criza economică și politică provocată de război în vederea luptei pentru revoluția socialistă. — 246.
- 100 Citatul e reproduș din lucrarea lui K. Marx „Critica Programului de la Gotha“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 19, București, Editura politică, 1964, p. 29—30). — 250.
- 101 Vezi scrisoarea lui F. Engels către A. Bebel din 18—28 martie 1875 (Marx-Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 347). — 255.
- 102 Această idee a fost enunțată de Engels în „Introducerea“ la lucrarea lui K. Marx „Războiul civil din Franța“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 189). — 257.
- 103 Lenin citează articolul lui F. Engels „Despre autoritate“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 312). — 258.

- 104 Vezi scrisoarea lui K. Marx către L. Kugelmann din 12 aprilie 1871 (Marx-Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 307), lucrarea lui Marx „Războiul civil din Franța” (Opere, vol. 17, București, Editura politică, 1963, p. 353, 357—359) și „Introducerea” lui F. Engels la „Războiul civil din Franța”, scrisă în 1891 (Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 192). — 258.
- 105 Este vorba de prefața lui K. Marx și F. Engels la ediția germană din 1872 a „Manifestului Partidului Comunist” (vezi Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 193). — 258.
- 106 Vezi F. Engels. „Originea familiei, a proprietății private și a statului” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1965, p. 167). — 261.
- 107 Marx-Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953 p. 347—348. — 261.
- 108 K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 192. — 261.
- 109 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 21, București, Editura politică, 1965, p. 168. — 261.
- 110 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 17, București, Editura politică, 1963, p. 356, 357. — 261.
- 111 *Whigii și toryi* — partide politice din Anglia, apărute în penultimele două decenii ale secolului al XVII-lea. Partidul whigilor exprima interesele cercurilor financiare și ale burgheziei comerciale, precum și ale unei părți a aristocrației îmburghezite. Din acest partid s-a format mai târziu partidul liberal. Partidul torylor reprezenta interesele marii proprietăți funciare și ale înaltului cler anglican, apăra tradițiile trecutului feudal și combattea revendicările liberale și progresiste; din el s-a format mai târziu partidul conservator. Partidele whigilor și torylor s-au succedat alternativ la putere. — 262.
- 112 V. I. Lenin se referă la procesul înscenat în 1894 de cercurile reacționare și monarhiste ale clicii militare din Franța împotriva ofițerului de stat-major Dreyfus, de origine evreu, care fusese pe nedrept acuzat de spionaj și înaltă trădare. Condamnarea lui Dreyfus la detențiune pe viață, inspirată de clică militară reacționară, a fost folosită de cercurile reacționare din Franța pentru aștarea antisemitismului și pentru o ofensivă împotriva regimului republican și a libertăților democratice. În 1898, când socialiștii și reprezentanții progresiști ai democrației burgheze (printre care și E. Zola, J. Jaurès, A. France și alții) au pornit o campanie pentru revizuirea procesului Dreyfus, acest proces a luat un caracter politic pronunțat și a împărțit țara în două tabere :

republicanii și democrații, de o parte, și blocul monarhiștilor, clericalilor, antisemiților și naționaliștilor, de cealaltă parte. În 1899, sub presiunea opiniei publice, Dreyfus a fost grațiat; în 1906, printr-o hotărîre a Curții de casație, el a fost declarat nevinovat și reintegrat în armată. — 263.

- 113 Este vorba de sîngeroasa reprimare a răscoalei irlandeze din 1916, care avea drept scop eliberarea țării de sub dominația engleză. „În Europa... s-a răscolat Irlanda, pe care englezii cei «iubitori de libertate»... au reprimat-o prin execuții», scria Lenin în 1916 (Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 53).

Ulster — partea de nord-vest a Irlandei; populația lui e formată în majoritate din englezi; trupele din Ulster au participat alături de cele engleze la înăbușirea răscoalei poporului irlandez. — 263.

- 114 Vezi articolul lui K. Marx „Indiferentismul politic” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 304). — 269.

- 115 K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, București, Editura politică, 1964, p. 312, 305. — 270.

- 116 Marx-Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 347—348. — 270.

- 117 Este vorba de Tezele din aprilie (vezi Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 115—120). — 277.

- 118 K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, București, Editura politică, 1963, ed. a II-a, p. 487. — 279.

- 119 V. I. Lenin se referă la „Introducerea” lui F. Engels la lucrarea lui K. Marx „Războiul civil din Franța” (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 192). — 279.

- 120 *Broșura lui V. I. Lenin „Partidele politice din Rusia și sarcinile proletariatului”* a fost publicată în limba engleză în numărul din 15 ianuarie 1918 al ziarului „The Evening Post” și în nr. 4, din noiembrie-decembrie 1917, al revistei „The Class Struggle”, organ al aripii de stînga a Partidului socialist din America, precum și în ediție separată.

„The Evening Post” — ziar burghez american. A apărut la New York cu începere din 1801; în anii 1801—1832 s-a numit „The New York Evening Post”. Timp îndelungat a avut o orientare liberală. După Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, ziarul a publicat tratatele secrete dintre aliați și guvernul țarist. Ulterior a devenit organul de presă al celor

mai reacționare cercuri imperialiste din S.U.A. În prezent apare sub denumirea de „The New York Post”. — 284.

- 121 V. I. Lenin se referă la rezoluția cu privire la revizuirea programului partidului, adoptată la cea de-a VII-a Conferință generală (din aprilie) a P.M.S.D. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 363). Textul acestor rezoluții a fost scris de Lenin. (Vezi Opere complete, vol. 31, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 419—420). — 284.
- 122 Vezi Marx-Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 347—348. — 286.
- 123 La 14 (27) iunie 1917, guvernul provizoriu a adoptat o hotărâre prin care se stabilea că alegerile pentru Adunarea constituantă vor avea loc la 17 (30) septembrie 1917. În august, guvernul provizoriu a amânat la 12 (25) noiembrie data ținerii alegerilor.
- Alegerile pentru Adunarea constituantă au avut loc după victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, la termenul fixat, adică la 12 (25) noiembrie. Ele s-au efectuat pe baza listelor depuse înainte de Revoluția din Octombrie, în conformitate cu legea electorală aprobată de guvernul provizoriu, și s-au desfășurat în condiții când o parte considerabilă a poporului nu înțelesese încă adevărata semnificație a revoluției socialiste. De acest lucru au profitat eserii de dreapta, care în guberniile și regiunile depărtate de capitală și de centrele industriale au reușit să obțină majoritatea voturilor. Adunarea constituantă a fost convocată de guvernul sovietic și s-a întrunit la 5 (18) ianuarie 1918 la Petrograd. Deoarece majoritatea contrarevoluționară a Adunării constituante a respins „Declarația drepturilor poporului muncitor și exploatat” ce i-a fost prezentată de C.E.C. și a refuzat să aprobe decretul celui de-al doilea Congres al Sovietelor cu privire la pace, la pământ, la trecerea puterii în mâinile Sovietelor, Adunarea a fost dizolvată la 6 (19) ianuarie printr-un decret al C.E.C. — 286.
- 124 *Consfătuirea democratică din Rusia* a fost convocată în septembrie 1917 la Petrograd, de către Comitetul Executiv Central al Sovietelor, în majoritate format din eseri și menșevici, pentru a lua o hotărâre în problema puterii. Dar adevăratul scop pe care-l urmăreau organizatorii acestei consfătuiți era acela de a abate atenția maselor populare de la revoluția în plină creștere. La consfătuire au participat peste 1500 de persoane. Liderii menșevicilor și eserilor au luat toate măsurile pentru a restrânge reprezentarea Sovietelor de deputați ai muncitorilor și țăranilor la această consfătuire și pentru a mări numărul delegaților din partea diferitelor organizații burghize și mic-burghize, asigurându-și astfel majoritatea de voturi.

Așa, de pildă, largi drepturi de reprezentare au fost acordate municipalităților, care au căpătat 300 de locuri; zemstvele au căpătat 200 de locuri; cooperativele, care se aflau în mâinile menșevicilor și ale eserilor, au căpătat 120 de locuri, în timp ce Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților, care reprezentau majoritatea covârșitoare a poporului, li s-au acordat numai 230 de locuri. Bolșevicii au participat la consfătuire cu scopul de a o folosi ca tribună pentru demascarea menșevicilor și a eserilor.

Consfătuirea democratică a hotărât să se procedeze la crearea unui preparlament (Consiliu provizoriu al republicii), menit să dea rînduieților din Rusia aparența unui regim parlamentar. În realitate însă, potrivit hotărîrii adoptate de guvernul provizoriu, preparlamentul urma să fie un organ pur consultativ pe lângă guvern. Lenin a insistat în mod categoric asupra necesității de a boicota preparlamentul, deoarece rămînerea în cadrul lui ar fi semănat iluzia că această instituție ar fi în măsură să rezolve sarcinile revoluției. Comitetul Central al partidului a discutat propunerea lui Lenin și, în pofida opoziției lui Kamenev și a altor capitulanți, care se pronunțau pentru participare la lucrările preparlamentului, a hotărît ca bolșevicii să se retragă din el. La 7 (20) octombrie, în ziua deschiderii preparlamentului, bolșevicii, după ce au dat citire unei declarații, au părăsit sala de ședință.

În legătură cu Consfătuirea democratică și cu preparlamentul vezi lucrările lui V. I. Lenin „Bolșevicii trebuie să ia puterea“, „Marxismul și insurecția“, „Eroii falsului și greșelile bolșevicilor“, „Din jurnalul unui publicist. Greșelile partidului nostru“ etc. (Opere complete, vol. 34, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 252—277). — 290.

- 125 *Primul Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia* s-a ținut la Petrograd între 3 și 24 iunie (16 iunie—7 iulie) 1917. La congres au participat 1 090 de delegați. Bolșevicii, care pe vremea aceea erau în minoritate în Soviete, aveau 105 delegați. Majoritatea covârșitoare a delegaților aparțineau blocului esero-menșevic și micilor grupări care-l sprijineau.

V. I. Lenin a luat cuvîntul la congres în ziua de 4 (17) iunie, vorbind despre atitudinea față de guvernul provizoriu, și în ziua de 9 (22) iunie, cînd a vorbit despre problema războiului (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 279—309). Bolșevicii au folosit din plin tribuna congresului pentru a demasca politica imperialistă a guvernului provizoriu și tactica conciliatoristă a menșevicilor și eserilor, cerînd ca întreaga putere să treacă în mâinile Sovietelor. Ei au prezentat și au susținut rezoluții proprii în toate problemele principale. În cuvîntările lor, bolșevicii se adresau nu numai delegaților la congres, ci și maselor largi ale poporului — muncitorilor, țăranilor, soldaților.

În rezoluțiile adoptate, majoritatea esero-menșevică a congresului s-a situat pe poziția sprijinirii guvernului provizoriu, a încuviințat hotărârea lui de a începe o ofensivă pe front și s-a pronunțat împotriva trecerii puterii în mâinile Sovietelor. Congresul a ales un Comitet Executiv Central (C.E.C.), care a ființat pînă la Congresul al II-lea al Sovietelor și în care eserii și menșevicii dispuneau de o mare majoritate.

Apreciind însemnătatea congresului, V. I. Lenin scria că acesta a arătat „deosebit de clar“ că liderii eserilor și ai menșevicilor s-au îndepărtat de revoluție (vezi Opere complete, vol. 32, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 329). — 290.

- 126 *Al doilea Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia* a avut loc la Petrograd în zilele de 25 și 26 octombrie (7 și 8 noiembrie) 1917. La congres au participat și delegați ai unor Soviete guberniale și județene de deputați ai țăranilor. Potrivit datelor comisiei de verificare a mandatelor, în momentul deschiderii congresului erau prezenți 649 de delegați, dintre care 390 bolșevici, 160 eseri, 72 menșevici și 14 menșevici-internaționaliști. Delegații au continuat să sosească și după deschiderea congresului.

Congresul s-a deschis la 25 octombrie, ora 22 și 40 de minute, la Smolnîi. În acest timp, detașamentele Gărzii roșii, marinarii și partea revoluționară a garnizoanei din Petrograd continuau asaltul împotriva Palatului de iarnă, unde, sub protecția iuncherilor și a batalioanelor „de șoc“, se refugiase guvernul provizoriu. Fiind ocupat cu conducerea insurecției, V. I. Lenin nu a luat parte la prima ședință a congresului. Liderii menșevicilor și ai aripii de dreapta a eserilor au cerut să se înceapă negocieri cu guvernul provizoriu în vederea formării unui guvern de coaliție, calificînd drept complet revoluția socialistă în curs de desfășurare. Convingîndu-se că majoritatea congresului îi sprijină pe bolșevici, menșevicii, eserii de dreapta și bundiștii au părăsit congresul. La 26 octombrie (8 noiembrie), ora 4 dimineața, congresul a ascultat o comunicare cu privire la ocuparea Palatului de iarnă și arestarea guvernului provizoriu, și a adoptat apelul „Către muncitori, soldați și țărani!“, scris de Lenin, în care se proclama trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor. Ședința s-a încheiat la ora șase dimineața.

Ședința a doua a congresului s-a deschis la 26 octombrie (8 noiembrie), ora 20 și 40 de minute. Lenin a prezentat rapoartele asupra păcii și asupra pămîntului. Congresul a adoptat istoricele decrete asupra păcii și asupra pămîntului, scrise de Lenin. El a numit un guvern muncitoresc-țăranesc — Consiliul Comisarilor Poporului — în frunte cu V. I. Lenin. În Comitetul Executiv Central din Rusia au fost aleși la congres 62 bolșevici, 29 eseri de stînga, 6 menșevici-internaționaliști, 3 reprezentanți ai Partidului socialist ucrainean și 1 reprezen-

tant al eserilor-maximaliști. Congresul a hotărât, de asemenea, că C.E.C. al Sovietelor din Rusia poate fi completat cu reprezentanți ai Sovietelor de deputați ai țăranilor și ai organizațiilor din armată, precum și cu reprezentanți ai grupurilor care au părăsit congresul. Congresul și-a încheiat lucrările la ora 6 dimineața. — 290.

- 127 *Al treilea Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor din Rusia* a avut loc între 10 și 18 (23 și 31) ianuarie 1918, la Petrograd. La congres au fost reprezentate 317 Soviete de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor și 110 comitete de armată, comitete de corp de armată și de divizie. La începutul lucrărilor congresului au fost prezenți 707 delegați, dintre care 441 bolșevici. La 13 (26) ianuarie s-au alăturat congresului participanții la cel de-al III-lea Congres general al Sovietelor de deputați ai țăranilor din Rusia. În afară de aceasta, numărul delegaților a continuat să crească pe măsură ce seseau delegații care întârziaseră la deschiderea congresului. La ședința de încheiere a lucrărilor congresului au participat 1587 de delegați. Congresul a fost salutat și de o delegație română.

Congresul a discutat raportul de activitate al G.E.C. din Rusia, prezentat de I. M. Sverdlov. V. I. Lenin a prezentat la congres raportul de activitate al Consiliului Comisarilor Poporului. La discutarea acestor rapoarte, menșevicii și eserii de dreapta au luat atitudine împotriva politicii interne și externe a Puterii sovietice. Critica poziției lor a fost făcută de Lenin în cuvântul de încheiere la raportul de activitate al Consiliului Comisarilor Poporului. Congresul a aprobat „Declarația drepturilor poporului muncitor și exploatat”, scrisă de Lenin, care ulterior a stat la baza Constituției Statului sovietic. Într-o rezoluție adoptată de congres a fost în întregime aprobată politica promovată de C.E.C. din Rusia și de Consiliul Comisarilor Poporului, exprimându-li-se încredere deplină.

Congresul a adoptat o hotărâre în care se stabilea că Republica Socialistă Rusă se constituie, pe baza unirii libere a popoarelor din Rusia, ca federație de republici sovietice. Totodată, el a aprobat politica Puterii sovietice în problema națională.

Congresul a aprobat principiile fundamentale ale Legii cu privire la socializarea pământului, elaborată pe baza Decretului asupra pământului.

În Comitetul Executiv Central ales de congres au intrat 160 bolșevici, 125 eseri de stînga, 2 menșevici-internaționaliști, 3 anarhiști-comuniști, 7 eseri-maximaliști, 7 eseri de dreapta și 2 menșevici. — 290.

- 128 *Congresul al IV-lea general extraordinar al Sovietelor din Rusia*, convocat pentru a se pronunța asupra ratificării tratatului de pace de la Brest, a avut loc la Moscova între 14 și

16 martie 1918. La congres au participat, după datele dării de seamă stenografice, 1 232 de delegați cu vot deliberativ, din care 795 bolșevici, 283 eseri de stînga, 25 eseri de centru, 21 menșevici, 11 menșevici-internaționaliști și alții. După ce G. V. Cicerin, locțiitor al comisarului poporului pentru afacerile externe, a prezentat congresului o informare asupra tratatului de pace, raportul cu privire la această problemă a fost prezentat de V. I. Lenin în numele Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, iar coraportul din partea fracțiunii eserilor de stînga, împotriva ratificării tratatului de pace, a fost prezentat de B. D. Kamkov. Împotriva ratificării tratatului de la Brest au făcut front comun menșevicii, eserii de dreapta și de stînga, maximaliștii, anarhiștii și alții. După dezbateri furtunoase, congresul a adoptat prin vot nominal, cu o majoritate covârșitoare, rezoluția cu privire la ratificarea tratatului de pace, prezentată de Lenin; pentru adoptarea ei au votat 784 de delegați, contra 261, iar 115 s-au abținut.

Congresul a adoptat o hotărîre cu privire la mutarea capitalei Statului sovietic la Moscova și a ales un nou Comitet Executiv Central, format din 200 de membri. — 291.

- 129 *Al V-lea Congres general al Sovietelor din Rusia* și-a început lucrările la 4 iulie 1918, la Moscova, în sala Teatrului mare. La congres au participat 1 164 de delegați cu vot deliberativ, dintre care 773 bolșevici, 353 eseri de stînga, 17 maximaliști, 4 anarhiști, 4 menșevici-internaționaliști, 3 membri ai altor partide, 10 delegați fără partid.

Raportul de activitate al C.E.C. din Rusia a fost prezentat de I. M. Sverdlov, iar raportul de activitate al Consiliului Comisarilor Poporului de V. I. Lenin. După dezbateri furtunoase pe marginea acestor rapoarte a fost adoptată cu majoritate de voturi rezoluția propusă de fracțiunea comunistă, în care se spunea că congresul „aprobă în întregime politica internă și externă a guvernului sovietic“. Congresul a respins rezoluția prezentată de eserii de stînga, în care i se cerea să dea un vot de neîncredere în guvernul sovietic, să denunțe tratatul de pace de la Brest și să schimbe orientarea politicii interne și externe a Puterii sovietice.

Înfrînți la congres, eserii de stînga au trecut la acțiune armată fățișă, declanșînd la 6 iulie o rebeliune contrarevoluționară la Moscova. Datorită acestui fapt, congresul și-a întrerupt lucrările. Ele au fost reluate la 9 iulie, cînd, după ce a ascultat comunicatul guvernului cu privire la evenimentele din zilele de 6 și 7 iulie, congresul a aprobat întru totul acțiunile energice întreprinse de guvern în vederea lichidării aventurii criminale a eserilor de stînga și a arătat că aceia dintre ei care împărtășesc vederile clicii lor conducătoare „nu au ce căuta în Sovietele de deputați ai muncitorilor și țăranilor“.

În rezoluția adoptată pe baza raportului cu privire la pro-

blema aprovizionării, prezentat de A. D. Țiurupa, comisarul poporului pentru aprovizionare, congresul a confirmat că politica bazată pe monopolul cerealelor rămîne neștirbită, a subliniat necesitatea unei reprimări hotărîte a împotrivirii chiaburimii și a aprobat organizarea comitetelor sărăcimii.

La 10 iulie, în ședința sa finală, congresul a ascultat raportul cu privire la organizarea Armatei Roșii și a adoptat în unanimitate rezoluția propusă de fracțiunea comunistă, în care erau trasate o serie de importante măsuri pentru organizarea și întărirea Armatei Roșii pe baza serviciului militar obligatoriu pentru oamenii muncii.

Congresul a adoptat prima Constituție a R.S.F.S.R., care a consfințit cuceririle oamenilor muncii din Țara Sovietelor.
— 291.

130 V. I. Lenin se referă la articolul său „Sarcinile imediate ale Puterii sovietice”, publicat la 28 aprilie 1918 în ziarele „Pravda” și „Izvestiia C.E.C. din Rusia”, precum și în broșură separată (vezi Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 175—220). — 295.

131 La 14 iunie 1918, C.E.C. al Sovietelor din Rusia a adoptat următoarea hotărîre: „Avînd în vedere: 1) că Puterea sovietică trece printr-un moment deosebit de greu, nevoită fiind să reziste simultan atît atacurilor imperialismului internațional pe toate fronturile cît și celor ale aliaților lui din interiorul țării, care în lupta lor împotriva guvernului muncitoresc-țărănesc nu se dau în lături de la nici un fel de mijloace, de la calomnia cea mai ordinară pînă la complot și răscoală armată; 2) că prezența în organizațiile sovietice a reprezentanților unor partide care caută în mod vădit să discrediteze și să defăimeze puterea Sovietelor este cu totul inadmisibilă; 3) că atît din documentele publicate anterior, cît și din cele prezentate în ședința de față reiese clar că reprezentanții partidului eserilor (de dreapta și de centru) și ai partidului muncitoresc social-democrat (menșevic) din Rusia, inclusiv reprezentanți cu funcții de mare răspundere, participă, în alianță cu contrarevoluționarii notorii, la organizarea de acțiuni armate împotriva muncitorilor și țăranilor, și anume: pe Don — în alianță cu Kaledin și Kornilov, în Ural — cu Dutov, în Siberia — cu Semenov, Horvat și Kolceak și, în sfîrșit, în ultimele zile, cu cehoslovacii și cu ultrareacționarii care li s-au alăturat, Comitetul Executiv Central al Sovietelor hotărăște: reprezentanții partidului eserilor (de dreapta și de centru) și ai partidului muncitoresc social-democrat (menșevic) din Rusia sînt și rămîn excluși din C.E.C. al Sovietelor din Rusia; se recomandă tuturor Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților, țăranilor și cazacilor să înlătore din sînul lor pe reprezentanții acestor fracțiuni”. — 296.

132 *Liberdanii* — poreclă ironică dată liderilor menșevici Liber și Dan, precum și partizanilor lor, în urma apariției unui

- foleton al lui D. Bednii, intitulat „Liberdan“, în ziarul bolșevic „Soțial-Demokrat“ nr. 141 din 25 august (7 septembrie) 1917. — 296.
- 133 „*Activiști*“ — denumire dată grupului de menșevici care din primele zile ale Revoluției Socialiste din Octombrie au pornit pe calea luptei armate împotriva Puterii sovietice și a partidului bolșevic. Menșevicii-activiști au făcut parte din diferite organizații complotiste contrarevoluționare, au acordat sprijin lui Kornilov și Kaledin, Radei burghezo-naționaliste din Ucraina, au participat activ la rebeliunea cehilor albi și s-au aliat cu trupele intervenționiștilor străini. În 1918, cu sprijinul partidului menșevic, sub pretextul discutării situației alimentare, „activiștii“ au reușit să organizeze câteva conferințe „muncitorești“ și adunări de împuterniciți la care s-a cerut de fapt lichidarea Sovietelor. — 296.
- 134 Lenin se referă la cuvântarea rostită de A. Bebel în ziua de 20 septembrie 1910 la Congresul de la Magdeburg al Partidului social-democrat din Germania. În legătură cu acest congres vezi articolul lui V. I. Lenin „Două lumi“ (Opere complete, vol. 20, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 10—19). — 297.
- 135 „*Frankfurter Zeitung*“ — cotidian, organ de presă al marii finanțe din Germania; a apărut la Frankfurt pe Main din 1856 pînă în 1943. A reapărut în 1949 sub denumirea de „Frankfurter Allgemeine Zeitung“; e purtătorul de cuvînt al monopoliștilor vest-germani. — 298.
- 136 Este vorba de articolul de fond „Dictatură sau democrație?“, publicat în nr. 290 din 21 octombrie 1918 al ziarului „Vorwärts“.
- „*Vorwärts*“ — cotidian, organ central al Partidului social-democrat din Germania; a început să apară la Berlin în 1891 sub denumirea de „Vorwärts. Berliner Volksblatt“, în baza unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt“, care apăruse din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări ale oportunismului. Începînd din a doua jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului „Vorwärts“ a ajuns pe mîinile aripilor de dreapta a partidului și a început să publice sistematic articole scrise de oportuniști. În perioada războiului imperialist mondial, „Vorwärts“ s-a situat pe pozițiile social-șovinismului; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a desfășurat propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — 298.
- 137 V. I. Lenin se referă la cuvântarea rostită de G. V. Plehanov la Congresul al doilea al P.M.S.D.R., în cadrul discutării programului partidului în ziua de 30 iulie (12 august) 1903.

„Proletariatul revoluționar — spunea Plehanov — ar putea îngrădi drepturile politice ale claselor de sus, așa cum clasele de sus i le-a îngrădit cândva pe ale lui. Oportunitatea unei asemenea măsuri trebuie apreciată numai din punctul de vedere al principiului: *salus revolutionis suprema lex* (binele revoluției e legea supremă. — *Nota trad.*). Pe același punct de vedere trebuie să ne situăm și în ceea ce privește durata parlamentelor. Dacă poporul, în avântul entuziasmului său revoluționar, ar alege un parlament foarte bun — un fel de *chambre introuvable* —, atunci noi va trebui să facem în așa fel încât el să devină o reeditare a *parlamentului celui lung*; dacă însă alegerile nu ar fi încununate de succes, atunci noi ar trebui să căutăm să-l dizolvăm nu după 2 ani, ci, dacă se poate, după două săptămâni“ („Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. Procese-verbale“, Moscova, 1959, p. 182).

În lucrările sale, Lenin s-a referit de repetate ori la aceste cuvinte ale lui Plehanov (vezi, de pildă, lucrarea „Un pas înainte, doi pași înapoi“ și articolul „Plehanov despre teroare“, pentru prima oară inclus în Opere. Opere complete, vol. 8, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 212—213; vol. 35, 1965, p. 193—195). — 300.

- 138 *Grupul stângii zimmerwaldiene* a fost creat din inițiativa lui V. I. Lenin la Conferința socialistă internațională de la Zimmerwald din septembrie 1915. Din el au făcut parte 8 delegați, reprezentând C.C. al P.M.S.D.R., precum și pe social-democrații de stînga din Suedia, Norvegia, Elveția, Germania, opoziția social-democrată poloneză și social-democrația din Ținutul leton. Grupul stângii zimmerwaldiene, condus de V. I. Lenin, a luptat împotriva majorității centriste a conferinței și a prezentat un proiect de rezoluție și un proiect de manifest care condamnă războiul imperialist, demascău trădarea social-șoviniștilor și subliniau necesitatea unei lupte active împotriva războiului. Aceste proiecte au fost respinse de majoritatea centristă a conferinței. Dar stînga zimmerwaldiană a reușit să obțină ca în manifestul adoptat de conferință să fie incluse o serie de importante teze care figurau în proiectul ei de rezoluție. Apreciind manifestul ca un prim pas în lupta împotriva războiului imperialist, stînga zimmerwaldiană a votat pentru el, arătînd într-o declarație separată deficiențele și inconsecvența manifestului, precum și motivele pentru care l-a votat. În același timp, stînga zimmerwaldiană a declarat că, rămînînd în cadrul Uniunii zimmerwaldiene, ea își va propaga concepțiile proprii și va activa independent pe plan internațional. Ea a ales un organ de conducere — un birou — din care făceau parte V. I. Lenin, G. E. Zinoviev și K. Radek. Stînga zimmerwaldiană a editat în limba germană un organ propriu — revista „Vorbote“ — în care au fost publicate o serie de articole ale lui Lenin.

Forța conducătoare în grupul stângii zimmerwaldiene o constituiau bolșevicii, singurii care se situau pe poziții consecvente

internaționaliste. Lenin a combătut oscilările oportuniste ale lui Radek și a criticat greșelile altor elemente de stînga. În jurul stîngii zimmerwaldiene au început să se grupeze elementele internaționaliste ale social-democrației internaționale. La cea de-a doua Conferință socialistă internațională, care a avut loc în aprilie 1916 la Kiental (în apropiere de Berna), grupul stîngii zimmerwaldiene număra 12 din cei 43 de delegați la conferință, iar într-o serie de probleme propunerile lui au întrunit aproape jumătate din numărul total al voturilor. Social-democrații de stînga dintr-o serie de țări, aderenți ai grupului stîngii zimmerwaldiene, au desfășurat o amplă activitate revoluționară și au avut un rol important în crearea partidelor comuniste în țările lor.

Cu privire la grupul stîngii zimmerwaldiene vezi articolele lui V. I. Lenin „Un prim pas” și „Marxiștii revoluționari la Conferința socialistă internațională din 5—8 septembrie 1915” (Opere complete, vol. 27, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 37—43, 44—48). — 303.

139 V. I. Lenin citează „Introducerea” lui F. Engels la lucrarea lui K. Marx „Războiul civil din Franța” (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 22, București, Editura politică, 1965, p. 183—184). — 304.

140 Vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 17, București, Editura politică, 1963, p. 356. — 305.

141 *Spartachiștii* — membri ai organizației revoluționare a social-democraților de stînga din Germania; grupul „Spartacus” a luat ființă la începutul războiului imperialist mondial, fiind creat de K. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin, J. Marchlewsky, L. Ioghihes (Tyszka) și W. Pieck.

În aprilie 1915, R. Luxemburg și F. Mehring au fondat revista „Die Internationale”, în jurul căreia s-a unit principalul grup al social-democraților de stînga din Germania. Din 1916, cînd grupul „Die Internationale” a început să editeze și să răspîndească în ilegalitate „Scrisori politice” semnate „Spartacus”, el a început să se numească grupul „Spartacus”. Spartachiștii au desfășurat o activitate de propagandă revoluționară în masă, au organizat acțiuni de masă împotriva războiului, au condus o serie de greve, au demască caracterul imperialist al războiului mondial și trădarea comisă de liderii oportuniști ai social-democrației. În același timp însă, spartachiștii au avut greșeli serioase într-o serie de probleme teoretice și politice: ei contestau posibilitatea războaielor de eliberare națională în epoca imperialismului, dădeau dovadă de inconsecvență în ceea ce privește lozincă transformării războiului imperialist în război civil, subapreciau rolul partidului proletar ca avangardă a clasei muncitoare, subapreciau țărănimea ca aliat al proletariatului, se temeau de o ruptură definitivă cu oportuniștii. Lenin a criticat în repetate rînduri aceste greșeli ale social-democraților de stînga

din Germania, ajutându-i să adopte o poziție justă (vezi, de pildă, lucrările „Broșura lui Junius“, „Despre o caricatură de marxism și despre «economismul imperialist»“. — Opere complete, vol. 30, București, Editura politică, 1964, ed. a doua, p. 1—16, 79—132).

În aprilie 1917, spartachiștii au intrat în Partidul social-democrat independent din Germania, de orientare centristă, păstrându-și însă independența organizatorică. În noiembrie 1918, în timpul revoluției din Germania, spartachiștii au constituit „Uniunea Spartacus“ și, publicînd la 14 decembrie 1918 un program propriu, au rupt cu „independenții“. La Congresul de constituire, care a avut loc între 30 decembrie 1918 și 1 ianuarie 1919, spartachiștii au creat Partidul Comunist din Germania. — 312.

142 Este vorba de articolul lui Kautsky „Forțele motrice și perspectivele revoluției ruse“. În limba rusă a fost publicat în decembrie 1906, într-o broșură redactată și prefată de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 14, București, Editura politică, 1963, ed. a doua, p. 227—233). — 316.

143 Vezi articolul lui K. Marx „Burghezia și contrarevoluția“ (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 6, București, Editura politică, 1959, p. 117—119). — 317.

144 Desprinderea din partidul eserilor de stînga a două noi partide — „narodnicii comuniști“ și „comuniștii revoluționari“ — s-a produs după asasinarea ambasadorului german Mirbach, săvîrșită în scopuri provocatoare de către eserii de stînga, și după rebeliunea din 6—7 iulie 1918 a eserilor de stînga.

„Narodnicii comuniști“, condamnînd activitatea antisovietică a eserilor de stînga, au format — la conferința lor din septembrie 1918 — un partid propriu. „Manifestul“-program al „narodnicilor comuniști“ fusese publicat încă la 21 august în ziarul „Znamea Trudovoi Kommuni“. „Narodnicii comuniști“ aprobau orientarea partidului bolșevic spre o alianță cu țărănimea mijlocașă. Mulți dintre ei au făcut parte din diferite organe de stat, din Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia (de exemplu, G. D. Zaks). La 6 noiembrie 1918, congresul extraordinar al acestui partid a adoptat în unanimitate hotărîrea de a se dizolva și de a fuziona cu P.C. (b) din Rusia.

„Partidul comunismului revoluționar“ s-a constituit oficial la congresul eserilor de stînga grupați în jurul ziarului „Volea Truda“, congres care a avut loc la Moscova între 25 și 30 septembrie 1918. Primul număr al acestui ziar a apărut la 14 septembrie, cuprinzînd platforma elaborată spre a fi discutată la acest congres. Platforma condamna acțiunile teroriste ale eserilor de stînga și încercările lor de a torpila pacea de la Brest. Congresul de constituire s-a pronunțat pentru o tactică de

colaborare cu bolșevicii și a recunoscut necesitatea sprijinirii Puterii sovietice. Programul „comuniștilor revoluționari“ era extrem de contradictoriu. Recunoscînd că Puterea sovietică creează premisele necesare pentru instaurarea orînduirii socialiste, „comuniștii revoluționari“ negau totodată necesitatea dictaturii proletariatului în perioada de trecere de la capitalism la socialism. După ce Congresul al II-lea al Internaționalei Comuniste a hotărît că în fiecare țară nu poate fi decît un singur partid comunist, în septembrie 1920 partidul comuniștilor revoluționari a adoptat hotărîrea ca membrii săi să intre în P.C. (b) din Rusia. În octombrie același an, Comitetul Central al P.C. (b) din Rusia a dat indicații organizațiilor de partid să primească pe membrii fostului partid al „comuniștilor revoluționari“. — 317.

145 Vezi Marx-Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 307—308. — 322.

146 Trădarea lui M. A. Muraviev, comandantul trupelor sovietice de pe Frontul de est, a fost săvîrșită în strînsă legătură cu rebeliunea eserilor de stînga din iulie 1918. Potrivit planului rebelilor, Muraviev urma să ridice trupele de pe Frontul de est împotriva Puterii sovietice și, unindu-se cu cehii albi, să pornească asupra Moscovei. La 10 iulie, în ziua sosirii sale la Simbirsk, Muraviev a declarat că nu recunoaște pacea de la Brest și că declară război Germaniei. Unitățile înșelate de el au ocupat poșta, telegraful, postul de radio și au încercuit sediul Comitetului executiv și al comandamentului Grupului de trupe de la Simbirsk. Printr-o radiogramă emisă de postul de radio din localitate, Muraviev a chemat pe albgardiști și intervenționiști, de la Samara pînă la Vladivostok, să pornească ofensiva asupra Moscovei.

Guvernul sovietic a luat măsuri urgente pentru lichidarea aventurii lui Muraviev. Comuniștii din Simbirsk au desfășurat o amplă muncă de lămurire printre soldați și în rîndurile populației orașului. Unitățile militare care îl sprijiniseră pe Muraviev și-au afirmat hotărîrea de a lupta împotriva rebelilor. Invitat să participe la ședința din seara zilei de 11 iulie a Comitetului executiv din Simbirsk, Muraviev a interpretat această invitație ca o dovadă de capitulare din partea Comitetului executiv. Cînd în ședință au fost înfățișate telegramele prin care Muraviev ordonase încetarea acțiunilor militare împotriva intervenționiștilor și albgardiștilor, comuniștii au cerut să fie arestat. Muraviev a încercat să opună rezistență și a fost ucis pe loc; complicitii lui au fost arestați. — 323.

147 „Criza din iulie“ — rebeliunile contrarevoluționare chiaburești care izbucniseră în vara anului 1918 în guberniile centrale, în regiunea Volgăi, în Ural și în Siberia și care fuseseră organizate de menșevici și de eseri cu sprijinul intervenționiștilor străini. — 325.

- 148 *Blanquism* — curent din mișcarea socialistă franceză, în fruntea căruia se afla Louis-Auguste Blanqui (1805—1881), eminent revoluționar, reprezentant de seamă al comunismului utopic francez. Blanquiștii așteptau „salvarea omenirii din robia salariată nu prin lupta de clasă a proletariatului, ci printr-un complot urzit de o infimă minoritate de intelectuali” (V. I. Lenin. Opere complete, vol. 13, București, Editura politică, 1962, ed. a doua, p. 75). Substituind activității partidului revoluționar acțiunile unui mănunchi de complotiști care urzesc din umbră, ei nu țineau seama de situația concretă necesară pentru victoria insurjecției și subapreciau importanța legăturii cu masele. — 326.
- 149 Este vorba de proiectul de lege eserist pe care S. L. Maslov, ministrul agriculturii, l-a prezentat guvernului provizoriu cu câteva zile înainte de Revoluția Socialistă din Octombrie. Sub titlul „Norme privind reglementarea relațiilor agrare prin intermediul comitetelor agrare”, el a fost publicat parțial în numărul din 18 (31) octombrie 1917 al ziarului „Delo Naroda”, editat de Comitetul Central al partidului socialiștilor-revoluționari.
- „Proiectul de lege al d-lui S. L. Maslov — scria Lenin — este o trădare totală a țăranilor de către partidul socialist-revoluționar, el înseamnă trecerea definitivă a acestui partid de partea moșierilor” (vezi articolul „Partidul socialist-revoluționar înșală din nou pe țărani”. Opere complete, vol. 34, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 448—449). Proiectul prevedea crearea pe lângă comitetele agrare a unui fond special de arendare, constituit din pământurile statului și din cele mănăstirești. Proprietatea moșierească asupra pământului era menținută. Din pământurile moșierești treceau la fondul de arendare numai terenurile care fuseseră arendate și înainte, iar arenda plătită de țărani urma să intre în buzunarul moșierilor.
- Arestările de membri ai comitetelor agrare se efectuau din ordinul guvernului provizoriu ca răspuns la răscaloalele țărănești și la ocuparea de către țărani a pământurilor moșierești. — 327.
- 150 Vezi K. Marx. „Teorii asupra plusvalorii (volumul al IV-lea al «Capitalului»)”, partea a II-a, București, Editura politică, 1960, p. 30. — 335.
- 151 Cauzele imediate ale *revoluției din noiembrie 1918* din Germania au fost: înfrângerea Germaniei în războiul mondial, dezorganizarea economiei țării, calamitățile îndurate de masele populare și de trupele de pe front, care cereau încetarea războiului. Asupra desfășurării evenimentelor revoluționare din Germania a avut o mare influență Revoluția Socialistă din Octombrie din Rusia.
- Revoluția din Germania a început cu răscaloala din 3 noiembrie 1918 a marinarilor flotei militare din Kiel, care refuzaseră să execute ordinul comandamentului de a scoate în larg

navele spre „a muri cu cinste” în lupta cu flota engleză. La răscoală s-au alăturat pe rând orașele de pe litoral: Brunsbüttel, Wilhelmshaven, Kuxhaven și altele. Pe nave, în cazărmi și în întreprinderi au început să fie create primele Soviete ale soldaților și muncitorilor. După ce a cuprins întreaga Germanie de nord, revoluția s-a extins repede în regiunile centrale și de sud ale țării. La 9 noiembrie, la chemarea spartachiștilor, a început la Berlin o grevă generală, care în scurt timp s-a transformat într-o insurecție armată. Muncitorii au ocupat sediul direcției poliției, poșta, comandatura. Deasupra primăriei, Reichstagului și porții Brandenburg au fost înălțate steaguri roșii. Ca urmare a insurecției populare, monarhia iunghero-burgheză a lui Wilhelm al II-lea a fost răsturnată, iar el a fost nevoit să abdice de la tron.

Liderii social-democraților de dreapta și ai Partidului social-democrat independent din Germania, partid de orientare centristă, au depus toate eforturile pentru a salva orînduirea capitalistă. În cele mai multe Soviete, social-democrații de dreapta și centriștii au reușit să acapareze majoritatea locurilor. Guvernul provizoriu, format în ședința plenară din 10 noiembrie a Sovietului din Berlin, era alcătuit din social-democrați de dreapta (F. Ebert, F. Scheidemann, O. Landsberg) și social-democrați „independenți” (G. Haase și alții), care ulterior s-au retras din guvern. Programul guvernului se rezuma la reforme sociale în cadrul orînduirii burgheze. La primul Congres general al Sovietelor din Germania, care a avut loc la Berlin între 16 și 21 decembrie 1918, liderii social-democraților de dreapta au reușit să strecoare o rezoluție cu privire la trecerea puterii legislative și executive în mâinile guvernului și organizarea de alegeri pentru Adunarea constituantă, ceea ce a însemnat în fapt lichidarea Sovietelor.

Experiența luptei revoluționare a clasei muncitoare germane i-a convins pe spartachiști de necesitatea unei rupturi definitive cu Partidul social-democrat independent din Germania și a constituirii unui partid revoluționar combativ al clasei muncitoare. La Congresul de constituire, care s-a deschis la 30 decembrie 1918, adevărații reprezentanți ai clasei muncitoare germane au creat Partidul Comunist din Germania. Îndată după închiderea lucrărilor Congresului de constituire, tînărul Partid Comunist din Germania a avut de făcut față unor serioase încercări. Pentru a da o lovitură decisivă partidului comunist și a zdrobi avangarda clasei muncitoare, burghezia germană a hotărît să-i provoace pe muncitori la o insurecție armată prematură. Conducerea insurecției, care începu în ziua de 6 ianuarie la Berlin, a încăput pe mâinile „independenților”, care n-au organizat de la bun început o ofensivă rapidă și decisivă împotriva dușmanului, iar în cele din urmă au trădat insurecția, inițiind tratative cu guvernul. Detașamentele contrarevoluționare conduse de ministrul de război, social-democratul de dreapta G. Noske, au reprimat cu nemaipomenită

cruzime lupta proletariatului berlinez. La 15 ianuarie, bande înarmate au arestat și au ucis în mod bestial pe conducătorii clasei muncitoare germane — K. Liebknecht și R. Luxemburg. După ce a înfrînt insurecția din ianuarie și a ucis pe cei mai buni conducători ai muncitorimii germane, burghezia germană a reușit să asigure victoria partidelor ei în alegerile pentru Adunarea constituantă, care au avut loc la 19 ianuarie 1919.

Cu toate că revoluția din Germania nu s-a transformat în revoluție proletară și n-a reușit să rezolve sarcinile eliberării naționale și sociale a poporului german, ea a avut o mare însemnătate progresistă. Ca urmare a revoluției burghezo-democratice din noiembrie, care într-o anumită măsură a fost înfăptuită prin metode și mijloace proletare, în Germania a fost răsturnată monarhia și creată o republică burghezo-democratică, care a asigurat libertățile burghezo-democratice elementare și a legiferat ziua de muncă de 8 ore. Revoluția din noiembrie din Germania a însemnat un ajutor substanțial pentru Rusia Sovietică, căreia i-a dat posibilitate să anuleze tîlhărescul tratat de pace de la Brest. — 341.

- 152 „Tezele cu privire la Adunarea constituantă” sînt publicate în Operele complete ale lui V. I. Lenin, vol. 35, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 170—175. În cartea lui Lenin „Revoluția proletară și renegatul Kautsky”, apărută în 1918, „Tezele” au fost incluse cu următorul subtitlu: „Publicate în «Pravda», Petrograd, miercuri 26.XII.1917”. — 342.
- 153 Vezi Marx-Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, p. 307—308. — 347.
- 154 Este vorba de cartea: Ostrogorski, M. „La Démocratie et les Partis Politiques”. Ediția I a apărut la Paris în 1903. În limba rusă primul volum a apărut în 1927, al doilea în 1930. Cartea conține un bogat material factual din istoria Angliei și S.U.A., care demască falsitatea și ipocrizia democrației burgheze. — 348.
- 155 *Proiectul de hotărîre cu privire la folosirea controlului de stat* a fost prezentat de V. I. Lenin în ședința din 3 decembrie 1918 a comisiei pentru problemele controlului efectiv, care fusese creată de Consiliul Apărării (cu privire la Consiliul Apărării vezi adnotarea 168) în scopul reglementării activității instituțiilor sovietice și al ridicării capacității de apărare a republicii. Proiectul propus de Lenin a stat la baza hotărîrii adoptate de comisie. — 350.
- 156 Este vorba de crearea unor comisii paritare în vederea convocării unui congres al funcționarilor de bancă care urma să creeze în locul celor două sindicate existente — Sindicatul lucrătorilor din instituțiile de credit (Banktrud) și Sindicatul lucrătorilor Băncii poporului a R.S.F.S.R. (Bankosotrud) — un